

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Veronika Navrátilová

ZASTOUPENÍ A PROKURA

Diplomová práce

Olomouc 2011

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma *Zastoupení a prokura* vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 9. 2. 2011

.....

Poděkování:

Ráda bych poděkovala doc. JUDr. Ludmile Lochmanové, Ph.D. za její odborný dohled a cenné rady při vzniku této diplomové práce.

Seznam zkratek:

Zákony:

ObchZ	zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
OZ	zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
ŽZ	zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů
DŘ	zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů

Ostatní zkratky:

v.o.s.	veřejná obchodní společnost
k.s.	komanditní společnost
s.r.o.	společnost s ručením omezeným
a.s.	akciová společnost

Obsah:

Úvod	8
1. Zastoupení obecně	11
1.1 Právní úprava zastoupení podle OZ	11
1.2 Právní úprava zastoupení podle ObchZ	14
2. Zákonné zastoupení podle ObchZ	17
2.1 Vedoucí organizační složky podniku	17
2.1.1 Problematika osobního jednání	17
2.1.2 Povinný zápis do obchodního rejstříku	19
2.1.3 Rozsah oprávnění vedoucího organizační složky podniku	19
2.2 Zákonné zastoupení z titulu pověření	21
2.2.1 Zákonné nebo smluvní zastoupení?	21
2.2.2 Podmínky pro vznik oprávnění zastupovat podnikatele	22
2.2.3 Rozsah jednatelského oprávnění zástupce	23
2.2.4 Nemožnost statutárního orgánu jednat podle § 15 ObchZ	26
2.2.5 Překroční oprávnění zástupce	28
2.2.6 Důsledky smrti podnikatele	29
2.3 Nezmocněné jednatelství v provozovně	30
2.3.1 Podmínky pro zavázání podnikatele z nezmocněného jednatelství	31
2.3.2 Statutární orgán jako nezmocněná osoba v provozovně	32
2.4 Zvláštní případy zákonného zastoupení	33
3. Prokura	36
3.1 Historický vývoj	36
3.1.1 Období od 1863 do 1950	37
3.1.2 Období od 1950 do 1963	38
3.1.3 Období od 1963 do 1992	38

3.2	<i>Rozsah prokury</i>	40
3.2.1	Provoz podniku	40
3.2.2	Úkony nesouvisející s provozem podniku	41
3.3	<i>Vznik prokury</i>	43
3.3.1	Osoby oprávněné udělit prokuru	43
3.3.2	Udělení prokury orgánem společnosti	44
3.3.3	Dohoda podnikatele a prokuristy	46
3.3.4	Forma udělení prokury	47
3.3.5	Udělení prokury před vznikem společnosti.....	48
3.3.6	Udělení prokury v době likvidace	48
3.4	<i>Zápis do obchodního rejstříku</i>	49
3.5	<i>Druhy prokury</i>	51
3.5.1	Prokura prostá a rozšířená	51
3.5.2	Prokura individuální a kolektivní	52
3.5.3	Jiné druhy prokury	54
3.6	<i>Postavení prokuristy</i>	55
3.6.1	Kompetentní osoba.....	55
3.6.2	Procesní postavení prokuristy	56
3.6.3	Prokurista vs. statutární orgán.....	57
3.6.4	Vzájemný vztah prokuristy a podnikatele.....	59
3.6.5	Podepisování prokuristy.....	60
3.7	<i>Odpovědnost prokuristy za překročení oprávnění</i>	62
3.7.1	Překročení vnitřních pokynů	62
3.7.2	Překročení zákonného rozsahu prokury	62
3.8	<i>Zánik prokury</i>	65
3.8.1	Způsoby zániku prokury	65
3.8.2	Smrt podnikatele a její význam pro trvání prokury	65

3.8.3	Výmaz prokury z obchodního rejstříku.....	67
3.9	<i>Prokura vs. plná moc podle OZ</i>	67
Závěr	.....	70
Resumé	.....	72
Seznam literatury	.....	74

Úvod

Tématem mé diplomové práce je „Zastoupení a prokura“. Důvodem pro volbu tohoto tématu je skutečnost, že se jedná o důležitý a potřebný institut obchodního práva, který je v praxi často využíván. Snad každý podnikatel se dostal někdy do situace, kdy z určitého důvodu nemohl jednat sám, a právě pro tyto případy je tu institut zastoupení. Ač se tak na první pohled nemusí zdát, právní úprava této oblasti obsahuje trhliny, jež jsou příčinou řady soudních sporů. Proto jsem si dané téma zvolila, abych na tyto nedostatky, jimiž právní úprava trpí, poukázala.

Právní úprava jednání podnikatele, je zahrnuta v první části ObchZ. Pokud podnikatel vyřizuje své záležitosti osobně, pak platí, že jedná přímo. Avšak ne vždy podnikatel může nebo chce takto jednat, proto je za něj oprávněn činit úkony jeho zástupce. Tento případ je označován jako jednání nepřímé, neboli zastoupení.

Diplomová práce je členěna do třech základních kapitol. První kapitola je převážně popisná, neboť představuje obecné seznámení s problematikou zastoupení. Tato část práce je rozdělena na dvě podkapitoly, z nichž první je věnována právní úpravě OZ, druhá se zabývá již úpravou ObchZ. Důraz je kladen především na porovnání právní úpravy zákonného a smluvního zastoupení v těchto předpisech.

Druhá kapitola pojednává o prvním ze dvou druhů zastoupení, a to o zastoupení zákonném. Podrobně jsou zde ve čtyřech podkapitolách rozebírány základní typy zákonného zastoupení. Tím je zastupování vedoucím organizační složky podniku, osobou pověřenou při provozování podniku určitou činností a jednání jiné osoby v provozovně podnikatele. Řadí se sem i zastoupení vzniklé na základě rozhodnutí státního orgánu, které bývá označováno jako opatrovnictví. V této kapitole jsou rozebírány nejčastější problémy, které při zastupování zákonným zástupcem mohou nastat. Příkladem může být problematika osobního jednání zástupce či podmínek pro vznik oprávnění zastupovat, otázka rozsahu oprávnění a jeho překročení, anebo problematika souběhu jednání zástupce a statutárního orgánu společnosti.

Třetí kapitola, rozdělená do devíti podkapitol, je věnována prokuře, jakožto zvláštnímu případu smluvního zastoupení podnikatele. V první části je naznačen historický vývoj, jímž prokura prošla, od prvopočátků až po současnost. Následuje problematika rozsahu prokury, která v praxi působí značné obtíže. Prokura se vztahuje k všem právním úkonům,

k nimž dochází při provozu podniku. Avšak určení přesných mezí toho, co ještě s provozem podniku souvisí a co již nikoli, nebývá vždy snadné. Proto je třeba pečlivě sledovat judikaturu soudů. V další podkapitole je rozebírán vznik prokury, zahrnující vymezení osob a orgánů, jež jsou oprávněny prokuru udělit, formu tohoto udělení či zamyšlení nad možností udělovat prokuru před vznikem společnosti a v době likvidace. V další části práce je vyhrazeno několik slov též pro zápis prokury do obchodního rejstříku. Pátá podkapitola je věnována druhům prokury. Existuje několik způsobů, jakými je možno toto zvláštní smluvní zastoupení rozlišovat. Základní členění představuje dělbna na prokuru prostou, tzn. bez zmocnění ke zcizování či zatěžování nemovitostí, a rozšířenou, která jedno či obě tato oprávnění zahrnuje. Je-li více prokuristů, je možno rozlišovat prokuru individuální, při níž prokuristé jednájí samostatně, anebo kolektivní, při níž jsou povinni jednat buď všichni společně anebo alespoň dva z nich. Je zde však ponechán prostor i pro vymezení dalších druhů. Šestá podkapitola se zabývá postavením prokuristy, konkrétně tedy požadavky na jeho osobu, jeho odlišnostmi od statutárního orgánu, vzájemným vztahem mezi prokuristou a podnikatelem či způsobem jakým se prokurista podepisuje. Následující podkapitola rozebírá odpovědnost prokuristy za překročení svého oprávnění, především pokud jde o otázku vnitřních pokynů a problematiku překročení zákonného rozsahu prokury. Podstatný prostor je zde věnován otázce vázanosti podnikatele právě z tohoto překročení. Další část práce se věnuje zániku prokury a jejího výmazu z obchodního rejstříku, přičemž důraz je kladen především na změnu pojetí smrti podnikatele v důsledku přijaté novely. Poslední podkapitola je zaměřena na vzájemné srovnání smluvního zastoupení podle OZ a podle ObchZ, tzn. obecné plné moci a prokury.

Dostupná literatura k problematice zastoupení je poměrně rozsáhlá. Tomuto tématu se věnuje celá řada autorů. Pokud jde o celkovou úpravu zastoupení, zmínila bych např. S. Plívu, P. Čecha, I. Pelikánovou nebo J. Dědiče. Institutem prokury se pak podrobně zabývá především K. Eliáš, M. Bartošíková, L. Lisse či J. Němec. V této práci se objevuje též mnoho odkazů na rozhodnutí Nejvyššího soudu. Judikatura je totiž v této oblasti velmi bohatá, především pokud jde o zákonné zastoupení v rámci ObchZ.

Při vypracování práce jsem využívala vědeckých metod, jako je analýza, komparace, syntéza, dedukce a indukce, a to za použití odborné literatury a hojně se vyskytující soudní judikatury.

Cíl této diplomové práce spočívá v provedení důsledné analýzy právní úpravy zastoupení, zahrnující srovnání úpravy OZ a ObchZ, upozornění na panující nejasnosti s uvedením názorů jednotlivých autorů a soudní judikatury, snahu podat určité vysvětlení v podobě vlastního názoru, a též nastínění právní úpravy de lege ferenda.

1. Zastoupení obecně

Ať už jde o vztahy občanskoprávní či obchodněprávní, všeobecně platí, že osoba jedná buď sama, tedy osobně (přímé jednání), nebo za ni může činit právní úkony její zástupce (nepřímé jednání). Smyslem instituce zastoupení je, aby mohla osobu k právním úkonům nezpůsobilou zastupovat osoba jiná, a tím jí poskytovat ochranu, anebo aby se osoba způsobilá mohla dát sama zastupovat někým jiným.

ObchZ neupravuje jednání podnikatele komplexně. Na základě § 1 odst. 2 ObchZ¹ tak přichází v úvahu aplikace příslušných ustanovení OZ, především pokud jde o zastoupení. Vzhledem k tomu, že právní úprava této oblasti vychází z uvedeného předpisu, považuji za vhodné započít svou práci právě onou úpravou občanskoprávní.

1.1 Právní úprava zastoupení podle OZ

Na úvod je třeba zmínit, že zástupce vyjadřuje při zastupování vůli vlastní. Jedná vždy na účet zastoupeného, a podle toho, čím jménem zástupce úkony činí, se rozeznává zastoupení přímé a nepřímé.² Pokud takováto osoba jedná jménem zastoupeného, kterému tak vznikají práva a povinnosti přímo, řeč je o zastoupení přímém. Činí-li však zástupce právní úkony jménem svým, jde o zastoupení nepřímé neboli náhradnictví³. V tomto případě vznikají právní následky náhradníkovi, který je povinen nabytá práva a povinnosti převést na zastoupeného. Ač je možno naleznout na několika místech v OZ i zastoupení nepřímé, ustanovení § 22 a násl. OZ označená jako *Zastoupení* upravuje pouze zastupování přímé.

Přímé zastoupení dále OZ dělí na zastoupení zákonné, tzn. vzniklé na základě zákona nebo rozhodnutím soudu či jiného státního orgánu, a zastoupení smluvní, vzniklé na základě plné moci. Pokud jde o zastoupení *zákonné*, zřizuje se zákonný zástupce/opatrovník osobám nezpůsobilým k právním úkonům, osobám neznámým či těm, jejichž pobyt není znám, dále je-li to odůvodněno kolizí zájmů zákonného zástupce a zastoupeného, anebo

---

¹ Ustanovení § 1 odst. 2 ObchZ: „Právní vztahy uvedené v odstavci 1 se řídí ustanoveními tohoto zákona. Nelze-li některé otázky řešit podle těchto ustanovení, řeší se podle předpisů práva občanského. Nelze-li je řešit ani podle těchto předpisů, posoudí se podle obchodních zvyklostí, a není-li jich, podle zásad na kterých spočívá tento zákon.“

² KNAPPOVÁ, Marta, ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan. *Občanské právo hmotné 1*. 4. vydání. Praha: Aspi a.s., 2004, s. 244.

³ Tamtéž

z jiných vážných důvodů.⁴ Zastoupení *smluvní*⁵ využívají osoby k tomu, aby se mohly dát zastoupit jinou osobou, která by za ně konala právní úkony. Slovy L. Tichého se jedná o situaci, kdy takováto osoba „*je pánem právního úkonu, avšak z mnoha důvodů nechce či nemůže provést tento úkon sám.*“⁶ Ke splnění účelu smluvního zastoupení musí být zmocněnci udělena plná moc⁷. Ta je chápána jako jednostranný⁸ právní úkon, který je adresovaný třetím osobám, jimž dává zastoupený najevo, že určitá osoba je oprávněna jej zastupovat a v jakém rozsahu. Je to projev vůle, potvrzení existence práva určité osoby, zmocněnce, zastupovat osobu jinou, tedy zmocnitele.⁹ Plná moc se nemusí vztahovat pouze na jednu osobu. V případě, že je jí vázáno vícero osob, je možné v plné moci určit, že jednají zmocněnci společně nebo každý z nich samostatně. Pokud by zde takový údaj chyběl, platilo by, že všichni zmocněnci musejí jednat společně¹⁰. Co však v obecné plné moci chybět nesmí, je rozsah onoho zmocnění. Jestliže zmocnitel opravňuje zmocněnce ke všem právním úkonům, jedná se o tzv. plnou moc generální, pokud jen k některým druhům úkonů anebo je-li zmocněnec oprávněn pouze k jedinému úkonu, jde o plnou moc zvláštní. V případě, že zmocněnec své oprávnění překročí, použije se právní úprava obsažená v ustanovení § 33 OZ¹¹. Je předmětem diskusí, zda se ustanovení o překročení jednatelského oprávnění smluvním zástupcem použije plně i pro obchodní vztahy, především pokud jde o prokuru.¹² V této souvislosti je vhodné zmínit, že pokud jde o překročení jednání zákonného zástupce

---

⁴ Blíže viz KNAPPOVÁ, Marta, ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan. *Občanské právo hmotné 1.* 4. vydání. Praha: Aspi a.s., 2004, s. 247 - 250.

⁵ Jiří Spáčil ke smluvnímu zastoupení doplňuje: „*K objasnění podstaty zastoupení dospěla právní věda až v 19. století; ani obecný občanský zákoník z roku 1811 dostatečně nerozlišoval mandát (příkaz), plnou moc a zastoupení, což se projevilo i terminologickými nepřesnostmi v odborné literatuře.*“ (SPÁČIL, Jiří. Poznámky k problematice zastoupení na základě plné moci. *Právo a podnikání*, 1996, č. 41, roč. 5., s. 7.)

⁶ TICHÝ, Luboš. Základní otázky smluvního zastoupení. *ASPI*, 2008, s. 63.

⁷ Srov. kapitulu 3.9

⁸ K tomuto Jiří Nesnídal vysvětluje: „*Ani to že § 23 obč. zák. hovoří o dohodě o plné moci, neznamená, že by šlo o dvoustranný právní úkon. Dohoda, která zahrnuje i předběžný nebo následný souhlas zástupce s převzetím zastoupení, je zde pouze předpokladem pro udělení plné moci.*“ (NESNÍDAL, Jiří. *Jednat s oprávněnou osobou. Ekonom*, 1999, č. 51, s. 33.)

⁹ Pokud jde o formu, z ustanovení § 31 odst. 4 OZ plyne, že plná moc může být udělena ústně, pokud se týká určitého právního úkonu a nevyžaduje-li takovýto úkon písemnou formu.

¹⁰ Srov. kapitola 3.5.2

¹¹ Ustanovení § 33 OZ: „(1) *Překročil-li zmocněnec své oprávnění vyplývající z plné moci, je zmocnitel vázán jen pokud toto překročení schválil. Neoznámí-li však zmocnitel osobě, se kterou zmocněnec jednal, svůj nesouhlas bez zbytečného odkladu po tom, co se o překročení oprávnění dozvěděl, platí, že překročení schválil. (2) Překročil-li zmocněnec při jednání své oprávnění jednat za zmocnitele nebo jedná-li někdo za jiného bez plné moci, je z tohoto jednání zavázán sám, ledaže ten, za koho bylo jednáno, právní úkon dodatečně bez zbytečného odkladu schválí. Neschválí-li zmocnitel překročení plné moci nebo jednání bez plné moci, může osoba, se kterou bylo jednáno, na zmocněnci požadovat buď splnění závazku nebo náhradu škody způsobené jeho jednáním. (3) Ustanovení odstavce 2 neplatí, jestliže osoba, se kterou bylo jednáno, o nedostatku plné moci věděla.*“

¹² Srov. kapitola 3.7.3

právnícké osoby, jeho důsledky zakotvuje OZ v § 20 odst. 2¹³, avšak co se týče úpravy překročení oprávnění zákonného zástupce podnikatele, je třeba si uvědomit, že ObchZ obsahuje právní úpravu vlastní.¹⁴

Bez ohledu na typ zastoupení, zástupcem i zastoupeným může být jak osoba fyzická tak právnícká, ačkoli to zákon v této podobě explicitně neupravuje. Naopak, ustanovení § 26 a násl. OZ¹⁵ týkající se zákonného zastoupení výslovně ustanovuje jako zastoupeného pouze osobu fyzickou, což vzbuzuje jisté pochybnosti. Jak uvádí I. Pelikánová: „*To lze stěží chápat tak, že by právnícké osoby nemohly být zastoupeny na základě zákona.*“¹⁶ Konečnou odpověď je možné dovodit z ustanovení § 20 OZ. Odstavec 1 představuje přímé jednání právnícké osoby, neboť, jak z něho plyne, úkony jejího statutárního orgánu¹⁷ jsou považovány za úkony samotné právnícké osoby. Naproti tomu odstavec 2 stanoví, že při splnění zákonných podmínek¹⁸ mohou za právníckou osobu činit právní úkony i jiné osoby, a to její členové či pracovníci. A právě z formulace *za právníckou osobu* vyplývá, že se tu jde o nepřímé jednání právnícké osoby neboli zastoupení. Vrchní soud v Praze k tomuto ve svém rozhodnutí z roku 2000 uvádí: „*Za právníckou osobu nejednají pouze statutární orgány zapsané v obchodním rejstříku, ale mohou za ni jednat také její pracovníci jako zástupci...Námítka, že určitý právní úkon je neplatný pouze proto, že nebyl učiněn statutárním orgánem, není tedy důvodná v případě, že takový úkon učinil pracovník právnícké osoby jako její oprávněný zástupce.*“¹⁹ Z uvedeného tedy vyplývá, že i právnícké osoby mohou jednat prostřednictvím svého zástupce²⁰. V souvislosti se zastoupením je nutné se zaobírat i otázkou způsobilosti zastoupeného. Jde-li totiž o zastoupení zákonné, zastoupený způsobilost

¹³ Ustanovení § 20 odst. 2 OZ: „... Překročí-li tyto osoby své oprávnění, vznikají práva a povinnosti právnícké osobě jen pokud se právní úkon týká předmětu činnosti právnícké osoby a jen tehdy, jde-li o překročení, o kterém druhý účastník nemohl vědět.“

¹⁴ Blíže kapitola 2.

¹⁵ Ustanovení § 26 OZ: „Pokud nejsou fyzické osoby k právním úkonům způsobilé, jednají za ně jejich zákonní zástupci.“

¹⁶ PELIKÁNOVÁ, Irena. *Komentář k obchodnímu zákoníku*. 3. vydání. Praha: Linde, 2003, s. 158.

¹⁷ Kdo je statutárním orgánem právnícké osoby určuje podle ustanovení § 20 odst. 1 OZ smlouva o zřízení právnícké osoby, zakládací listina či zákon.

¹⁸ Tzn., je-li to stanoveno ve vnitřních předpisech právnícké osoby nebo je-li to vzhledem k pracovnímu zařazení konkrétní osoby obvyklé.

¹⁹ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 7. března 2000, sp. zn. 9 Cmo 1680/99

²⁰ Na otázku, kdo může tímto zástupcem být, Pavel Rubeš odpovídá: „*Mezi funkční zástupce se řadí např. správce budovy, šatnářka, vedoucí redaktor, samostatná prodavačka, pokladní, vrchní číšník apod. Zmocněnec smí činit jen takové úkony, které jsou pro jeho práci typické. Proto je například prodavač oprávněn přijmout hotovost od zákazníka za odebrané zboží, ale není oprávněn objednávat nové zboží nebo vystavovat směnku...Funkčně zmocněná osoba není oprávněna zmocnit jiného, aby jednal za právníckou osobu, i když půjde o věci, které se týkají organizačního úseku pod jejím řízením. Ke zmocnění musí být výslovně pověřena statutárním orgánem.*“ (RUBEŠ, Pavel. *Kdo jedná za právníckou osobu*. *Ekonom*, 2002, s. 46.)

k právním úkonům mít nemusí, avšak při zastoupení smluvním je povinen ji mít, a to jednak k uzavření smlouvy o zastoupení (k udělení plné moci), a jednak k úkonu, jež má za něj zástupce vykonat, jak shrnuje M. Knappová²¹.

Jak jsem již zmínila výše, i zástupcem se může stát jak osoba fyzická tak právnická²². Na rozdíl od zastoupeného musí splňovat podmínku způsobilosti vždy. Postačí však, má-li ji pouze k úkonu, který má pro zastoupeného vykonat. Způsobilost ovšem není jediným předpokladem. Aby mohla určitá osoba zastupovat jiného, obecně platí, že její zájmy nesmí být v žádném případě v rozporu se zájmy zastoupeného, jak upozorňuje M. Knappová²³. Z logiky věci vyplývá, proč by se takováto osoba nemohla stát zástupcem. Pokud jde o způsob jednání, zástupce je povinen jednat osobně, přičemž substituta, tedy dalšího zástupce, smí ustanovit, pouze pokud je to stanoveno právním předpisem anebo je to dohodnuto účastníky.²⁴ Nutno dodat, že práva a povinnosti vznikají i z právních úkonů substituta přímo zastoupenému.

1.2 Právní úprava zastoupení podle ObchZ

Z ustanovení OZ je možno existenci přímého a nepřímého jednání osob dovodit. V ObchZ je jednání podnikatele – fyzické i právnické osoby - upraveno znatelně přehledněji. Z ustanovení § 13 odst. 1 ObchZ totiž nepochybně vyplývá, co se považuje za právní jednání přímé a co za nepřímé. Jak uvádí I. Pelikánová: „*Ustanovení § 13 odst. 1 ObchZ velmi jasně a zdařile vymezuje všechny možné způsoby právního jednání podnikatelů. Ustanovení je natolik výstižné, že by patřilo spíše do občanského zákoníku, kde je naopak postrádáme. Vyjadřuje koncepci, že podnikatel – fyzická osoba může projevovat svoji vůli navenek buď osobně, nebo prostřednictvím zástupce a zcela obdobně právnická osoba může jednat osobně, jedná-li statutárním orgánem, nebo prostřednictvím zástupce.*“²⁵ Půjde-li tedy o jednání přímé, podnikatel – fyzická osoba může zásadně realizovat své úkony osobně, tzn. samostatně vstoupit do právního vztahu, je-li zletilý a plně způsobilý k právním úkonům. K podnikateli jakožto právnické osobě J. Dědič konstatuje: „*Právnická osoba evidentně sama nikdy jednat*

²¹ KNAPPOVÁ, Marta, ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan. *Občanské právo hmotné I.* 4. vydání. Praha: Aspi a.s., 2004, s. 246.

²² Je-li zmocněncem právnická osoba, vzniká právo jednat jménem podnikatele (zmocnitele) na základě § 20 odst. 1 OZ statutárním orgánu této právnické osoby, popřípadě osobě, které statutární orgán udělí plnou moc.

²³ Bližší viz KNAPPOVÁ, Marta, ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan. *Občanské právo hmotné I.* 4. vydání. Praha: Aspi a.s., 2004, s. 246.

²⁴ Jestliže se ustanovení OZ použijí na obchodněprávní vztahy, platí, že v uvedeném případě by muselo oprávnění vyplývat ze statutu, stanov nebo jiného vnitřního organizačního předpisu podnikatele.

²⁵ PELIKÁNOVÁ, Irena. *Komentář k obchodnímu zákoníku.* 3. vydání. Praha: Linde, 2003, s. 168 – 169.

nemůže, protože nejde o přirozený, ale uměle vytvořený subjekt práva...Jednání osob, které jsou statutárním orgánem nebo jeho členem, je podle současné právní úpravy přičítáno přímo právnické osobě a nejde o zastoupení. Je proto nesprávné hovořit o statutárním zástupci právnické osoby, neboť právnická osoba má podle českého práva statutární orgán, a nikoliv statutárního zástupce. U statutárního orgánu se uplatňuje fikce projevu vůle právnické osoby.²⁶ Slovní spojení *statutární zástupce* považuje za nesmyslné též M. Hansel, který jej kritizuje slovy: „*Pojem statutární zástupce je (empiricky) prázdný.*“²⁷

Avšak, jak jsem již naznačila, podnikatel nemusí vždy činit právní úkony sám. Jednat za něj jeho jménem může jiná fyzická či právnická osoba, jako zástupce. Nejvyšší soud uvádí: „*At' již jde o zastoupení na základě dohody o plné moci (§ 31 a násl. obč. zák.) nebo o zde v úvahu připadající zastoupení na základě zákona (§ 20 odst. 1 obč. zák., § 14, 15, 16 obch. zák.), jsou zde vždy určeny (zákonem či dohodou o plné moci) náležitosti, vymezující jak osobu zástupce (okruh osob oprávněných zastupovat), tak i rozsah jejich oprávnění, případně i důsledky překročení stanoveného rozsahu oprávnění (zmocnění). Existence těchto náležitostí je pak předpokladem k tomu, aby ze zastoupení vznikla práva a povinnosti přímo zastoupenému, tedy aby úkon zástupce byl přičitatelný zastoupenému. Zástupcem podnikatele tedy nemůže být kdokoli, nýbrž jen ta osoba, která splňuje shora uvedené náležitosti.*“²⁸ Úkony zástupce se potom řídí jednak obecnou úpravou zastupování obsaženou v OZ, jednak speciální úpravou ObchZ.

Stejně jako OZ, i ObchZ rozlišuje zastoupení zákonné a smluvní, ač je takto výslovně nepojmenovává. Za *zákoného*²⁹ zástupce se považuje ten, jehož oprávnění jednat jménem podnikatele vzniká přímo na základě zákona. Takovouto osobou je podle ObchZ vedoucí organizační složky podniku, osoba pověřená při provozování podniku určitou činností a při splnění zákonných podmínek se do této kategorie řadí též jednání jiné osoby v provozovně podnikatele. Nicméně zákonným zastoupením se rozumí i zastoupení vzniklé na základě rozhodnutí státního orgánu, které bývá označováno jako opatrovnictví a zástupce jako opatrovník. Pokud jde o zastoupení *smluvní*³⁰, může samozřejmě podnikatel udělit běžnou plnou moc na základě obecné úpravy zastoupení v OZ, avšak z hlediska obchodněprávní úpravy je mnohem důležitější uvést zvláštní druh smluvního zastoupení, a

²⁶ DĚDIČ, Jan a kol. *Obchodník zákoník, komentář I.* díl. Praha: Polygon, 2002, s. 92.

²⁷ Blíže viz HANSEL, Martin. Kritika pojmu statutární zástupce. *Právo a podnikání*, 2003, č. 7, s. 31.

²⁸ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. listopadu 2007, sp. zn. 32 Odo 981/2006

²⁹ Blíže kapitola 2

³⁰ Blíže kapitola 3

tím je prokura. Zmocněnec, který poté podnikatele takto zastupuje, se označuje jako prokurista.

Kapitola 1.2 představuje stručný přehled právní úpravy zastoupení v ObchZ. Jednotlivé instituty podrobně rozebírám v příslušných kapitolách.

2. Zákonné zastoupení podle ObchZ

Jak již bylo řečeno, zákonným zastoupením se rozumí zastoupení vzniklé na základě zákona či na základě rozhodnutí státního orgánu. Do této kategorie spadají níže uvedené druhy zastoupení, jež představují významnou součást právního jednání podnikatele. Důležitost zákonného zastoupení zdůrazňuje P. Čech slovy: „*V praxi přetrvává mýtus, že k platnosti významnějších úkonů je nezbytné, aby podnikatele jednal osobně anebo aby za něj jednal zástupce v plné moci udělené osobně podnikatelem. Nicméně podnikatele zavazuje též jednání jeho zákonných zástupců. Jejich úkony jsou v některých oblastech podnikání dokonce četnější než jednání kohokoliv jiného.*“³¹

2.1 Vedoucí organizační složky podniku

ObchZ upravuje v § 13 odst. 3 zvláštní případ zákonného zastoupení. Jde o vedoucího organizační složky podniku, jenž je zákonem zmocněn ke všem úkonům týkajících se této složky, aniž by k nim potřeboval plnou moc. Podle ustanovení § 7 odst. 1 a 2 ObchZ³² se touto organizační složkou rozumí odštěpný závod či jiná organizační složka podniku, které jsou zapsány (společně s vedoucím) v obchodním rejstříku.

2.1.1 Problematika osobního jednání

Vedoucím organizační složky podniku může být jen fyzická osoba. Státní příslušnost vedoucího není rozhodující, ani nejsou pro výkon jeho funkce stanoveny žádné speciální kvalifikační předpoklady. Je nutné zdůraznit, že každý odštěpný závod může mít jen jednoho³³ vedoucího. Ačkoli to ObchZ výslovně nestanovuje, lze tak usuzovat ze skutečnosti, že ObchZ používá při výkladu o vedoucím organizační složky podniku jednotné číslo.

Zajímavou otázkou je udělování plné moci vedoucím organizační složky třetí osobě. Pokud jde o možnost vedoucího udělit plnou moc advokátovi, stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu z roku 1997 přímo deklarovalo: „*Vedoucí odštěpného závodu může za právnickou osobu jednat jen osobně. Není oprávněn*

³¹ ČECH, Petr. Zastoupení podnikatele osobami pověřenými při provozování podniku. *Právní rádce*, 2007, č. 10, s. 46.

³² Ustanovení § 7 ObchZ: „(1) *Odštěpný závod je organizační složka podniku, která je jako odštěpný závod zapsána v obchodním rejstříku. Při provozování odštěpného závodu se užívá obchodní firmy podnikatele s dodatkem, že jde o odštěpný závod.*(2) *Obdobné postavení jako odštěpný závod má i jiná organizační složka podniku, jestliže zákon stanoví, že se zapisuje do obchodního rejstříku.*“

³³ Blíže viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. srpna 1999, sp. zn. 32 Cdo 505/99

pověřit jiného zaměstnance, aby ten jednal za právnickou osobu ve věci týkající se organizační složky před soudem, a ani nemůže za právnickou osobu zmocnit zástupce (advokáta), ledaže by k tomu byl výslovně zmocněn vnitřními organizačními předpisy právnické osoby.³⁴ Avšak v tomto směru doznala soudní praxe za několik posledních let značný posun. Rozsudek Městského soudu v Praze z roku 2006, k tomuto tématu stanovil: „Je-li vedoucí organizační složky zahraniční právnické osoby ze zákona (§ 13 odst. 3 obchodního zákoníku) oprávněn činit za podnikatele veškeré právní úkony týkající se organizační složky, je třeba dovodit, že je též oprávněn v tomto rozsahu udělit jménem podnikatele (zahraniční právnické osoby) plnou moc k zastupování ve správním řízení.“³⁵

Dosud však přetrvávají pochybnosti o obecné možnosti udělení plné moci třetí osobě. Rozsudek Nejvyššího soudu, na podporu osobního jednání vedoucího organizační složky podniku, uvádí: „Zmocnění vedoucího organizační složky podniku upravené v § 13 odst. 3 obch. zák. je zákonným zmocněním, které je nepřenosné, neboť se vztahuje výlučně k osobě vedoucího organizační složky. Z tohoto ustanovení je oprávněn jen vedoucí organizační složky podniku osobně, který vzhledem k ustanovení § 24 obč. zák. (podle jehož první věty zástupce musí jednat osobně a dalšího zástupce si může ustanovit, jen jestliže je to právním předpisem stanoveno nebo účastníky dohodnuto) není oprávněn zmocnit dalšího zástupce. I kdyby však k této situaci došlo, další zástupce by oprávnění v rozsahu uvedeném v § 13 odst. 3 obch. zák. nenabyl.“³⁶ Nicméně mezi odbornou veřejností existují i zastánci právní názoru, který připouští možnost vedoucího organizační složky podniku plnou moc udělit.³⁷ Jak uvádí např. I. Galoczová³⁸, bylo-li by oprávnění vedoucího organizační složky zakotveno přímo ve statutu, stanovách či jiném vnitřním předpisu podnikatele, je možné, aby vedoucí organizační složky podniku plnou moc vystavil. Takový postup by pak bylo možno považovat za dohodu mezi účastníky v souladu s ustanovením § 24 OZ. Já osobně bych uvedenou problematiku shrnula tak, že vedoucí organizační složky podniku nemůže ustanovit zástupce jednajícího v plném rozsahu, tzn. s působností vedoucího, avšak smí zmocnit zástupce k některému individuálnímu úkonu v rámci své působnosti.

³⁴ Stanovisko Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. září 1997, sp. zn. Cpjn 30/97

³⁵ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 24. listopadu 2006, sp. zn. 5 Ca 25/2005-83

³⁶ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. února 2008, sp. zn. 32 Odo 1428/2006

³⁷ Srov. ČÍŽEK, Vladimír. Plná moc udělená vedoucím organizační složky podniku. Skutečně vyloučeno?. *Jurisprudence*, 2010, roč. 19, č. 3, s. 8 – 12.

³⁸ GALOCZOVÁ, Irena. *Vedoucí organizační složky zahraničního podnikatele* [online]. epravo.cz, 16. října 2007 [cit. 4. prosince 2010]. Dostupné na <http://www.epravo.cz/top/clanky/vedouci-organizacni-slozky-zahranicniho-podnikatele-50847.html>.

2.1.2 Povinný zápis do obchodního rejstříku

Aby vedoucí organizační složky podniku získal oprávnění jednat za podnikatele, musí být splněny dvě podmínky. Těmi jsou zápis vedoucího (jménem a bydlištěm) a zápis organizační složky do obchodního rejstříku.³⁹ Osobou, jež podává návrh na zápis, je podnikatel, který organizační složku podniku zřídil. Vedoucí je poté registrován v obchodním rejstříku, v němž je zapsán tento podnikatel. Má-li však organizační složka podniku sídlo v obvodu jiného rejstříkového soudu, zapisuje se vedoucí i do obchodního rejstříku, v němž je tato složka registrována.⁴⁰ Zápis má konstitutivní účinky, což znamená, že se vedoucí nestává zákonným zástupcem podnikatele již svým ustanovením, ale právě až registrací v rejstříku. Určité pochybnosti pak přináší otázka, zda má konstitutivní účinky i výmaz vedoucího z rejstříku. Jak upozorňuje J. Dědič⁴¹, v praxi by to znamenalo, že v případě jeho odvolání podnikatelem, by byl vedoucí až do svého výmazu z obchodního rejstříku oprávněn v rozsahu § 13 odst. 3 ObchZ jednat jménem podnikatele. Přikláním se k názoru, že výmaz vedoucího organizační složky má účinky deklaratorní. Nicméně je třeba si uvědomit, že pokud třetí osoby jednají v dobré víře s osobou zapsanou jako vedoucí organizační složky podniku v obchodním rejstříku, jsou chráněny principem publicity⁴². To znamená, jedná-li jménem podnikatele odvolaný vedoucí, jehož výmaz z obchodního rejstříku nebyl ještě proveden, s osobou, která nevěděla o jeho odvolání, a jednala tudíž v důvěře v obchodní zápis, pak takovéto jednání podnikatele zavazuje.

2.1.3 Rozsah oprávnění vedoucího organizační složky podniku

Vedoucí organizační složky podniku není statutárním orgánem, nemůže se proto jeho jednatelské oprávnění týkat všech záležitostí právnické osoby.⁴³ Jde o zástupce zákonem zmocněného⁴⁴ činit za podnikatele veškeré právní úkony, běžného či mimořádného rázu, které se vztahují k odštěpnému záводу nebo příslušné organizační složce. Vedoucí tedy nemůže vykonávat činnosti, které s organizační složkou nijak nesouvisí. K těmto úkonům by totiž již

---

³⁹ FALDYNA, František a kol. *Meritum obchodní právo*. Praha: Aspi a.s., 2005, s. 50.

⁴⁰ DĚDIČ, Jan a kol. *Obchodník zákoník, komentář I. díl*. Praha: Polygon, 2002, s. 100.

⁴¹ Tamtéž

⁴² Podle ustanovení § 28 a násl. ObchZ spočívá princip formální publicity v tom, že obchodní rejstřík je přístupný každému, že každý má právo do něho nahlížet a pořizovat si z něho kopie a výpisy. Rejstříkový soud vydá každému na požádání úředně ověřený opis zápisu či listiny uložené ve sbírce listin. Princip materiální publicity spočívá v tom, že stav zapsaný v obchodním rejstříku bude vůči tomu, kdo jedná v důvěře v jeho zápis, považován za skutečný platný právní stav.

⁴³ PELIKÁNOVÁ, Irena. *Komentář k obchodnímu zákoníku*. 3. vydání. Praha: Linde, 2003, s. 171.

⁴⁴ Pokud jde o ustanovování vedoucího do funkce, rozhoduje o jeho jmenování statutární orgán.

potřeboval plnou moc. Je třeba zdůraznit, že organizační složka podniku není právním subjektem, tzn., že nemá právní subjektivitu⁴⁵ a je jen určitou částí podniku⁴⁶. Vedoucí organizační složky podniku tudíž nemůže činit výše uvedené úkony jejím jménem, ale pouze jménem podnikatele, který se obvykle označuje obchodní firmou včetně adresy s připojením označení odštěpného závodu.⁴⁷

Zákonem vymezený rozsah zmocnění nelze omezit navenek, vůči třetím osobám, ale pouze s interními účinky, na základě vnitřních předpisů. Tzn., že by takové omezení bylo vůči třetím osobám právně neúčinné a úkon vedoucího týkající se organizační složky podniku by byl platný. Slovy I. Pelikánové: „*I kdyby tedy vnitřní předpisy omezily vedoucího odštěpného závodu tak, že nemůže jednat ve věcech závodu, v případě překročení takového omezení by úkon byl bez vad, závazný pro podnikatele. Důsledky překročení by bylo možno vyvodit jenom ve vnitřních vztazích – mezi vedoucím a podnikatelem.*“⁴⁸ Jestliže tedy vnitřní předpisy ještě zúží zákonný rozsah jednatelského oprávnění zástupce, přičemž ten tyto pokyny nedodrží a činí všechny úkony, ke kterým jej zákon opravňuje, je podnikatel takovýmto jednáním přesto vázán. Pokud však vedoucí organizační složky podniku překročí jednatelské oprávnění vymezené zákonem, lze uzavřít, že tímto jednáním již podnikatel vázán nebude, neboť právní úkon bude neplatný pro rozpor se zákonem podle § 39 OZ⁴⁹. Osoba, která neplatnost právního úkonu způsobila, odpovídá za škodu, jež z neplatného právního úkonu vznikla. Jak uvádí J. Dědič⁵⁰, nabízí se otázka, kdo je touto odpovědnou osobou – zda je to podnikatel, jehož jménem vedoucí organizační složky podniku jednal, anebo sám tento jednající zástupce. Ztotožňuji se s názorem autora, že touto osobou je podnikatel, jehož jménem bylo jednáno.⁵¹ Avšak zástupce, který takto jménem podnikatele jednal, odpovídá⁵² za škodu, kterou způsobil podnikateli tím, že tento podnikatel uhradil škodu vzniklou druhé smluvní straně neplatností právního úkonu.

---

⁴⁵ Blíže viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. května 2003, sp. zn. 32Cdo 119/2003

⁴⁶ K tomu Irena Pelikánová uvádí: „*Víme-li, že podnik je předmětem právních vztahů, a nikoli jejich subjektem, je o to pochopitelnější, že ani jeho organizační složka nemůže mít postavení právního subjektu.*“ (PELIKÁNOVÁ, Irena. *Obchodní právo I*. Praha: Aspi a.s., 2005, s. 319.)

⁴⁷ FALDYNA, František a kol. *Meritum obchodní právo*. Praha: Aspi a.s., 2005, s. 50.

⁴⁸ PELIKÁNOVÁ, Irena. *Obchodní právo I*. Praha: Aspi a.s., 2005, s. 320.

⁴⁹ DĚDIČ, Jan a kol. *Obchodník zákoník, komentář I. díl*. Praha: Polygon, 2002, s. 100.

⁵⁰ Tamtéž, s. 101.

⁵¹ Tento závěr lze dovodit z ustanovení § 420 odst. 2 OZ, jež stanoví: „*Škoda je způsobena právníckou osobou anebo fyzickou osobou, když byla způsobena při jejich činnosti těmi, které k této činnosti použili. Tyto osoby samy za škodu takto způsobenou podle tohoto zákona neodpovídají...*“

⁵² Jde o odpovědnost podle ObchZ, neboť mezi podnikatelem a vedoucím organizační složky podniku panuje vztah obchodněprávní.

2.2 Zákonné zastoupení z titulu pověření

Základem dalšího zákonného zastoupení podnikatele je zmocnění k úkonům obvyklým při výkonu činnosti v rámci provozování podniku. Právní úprava je obsažena v § 15 ObchZ, jež je speciálním ustanovením k § 20 odst. 2 OZ.⁵³ V obou případech jde o zastoupení, avšak s několika odlišnostmi: zatímco ustanovení § 20 odst. 2 OZ se vztahuje pouze na právnické osoby a zástupcem se může stát pouze její zaměstnanec nebo člen, přičemž určitou roli zde hrají též vnitřní předpisy, § 15 ObchZ se týká všech podnikatelů, tedy fyzických i právnických osob, zástupcem může být kdokoli a co se týče interních předpisů, platí, že nejsou pro rozsah zástupcová oprávnění významné.⁵⁴

Považuji za vhodné předeslat, že § 15 ObchZ je považován za ustanovení kogentní⁵⁵, což znamená, že strany nemohou platně (smluvně ani jednostranným právním úkonem) vyloučit či omezit jeho účinky. Osoba pověřená činností při provozu podniku, je vždy zmocněna k samostatnému jednání jménem společnosti v rozsahu obvyklých úkonů při takové činnosti, a to i v případě že by společnost projevovala vůli opačnou.⁵⁶ Přestože se uvedená problematika týká především obchodněprávních vztahů, je nutné upozornit na to, že § 15 ObchZ platí i v případě, že je podnikatel subjektem vztahů občanskoprávních.⁵⁷

2.2.1 Zákonné nebo smluvní zastoupení?

Zmocnění v § 15 ObchZ je všeobecně považováno za zastoupení zákonné. Přesto se někdy objevují diskuse o tom, zda se skutečně jedná o tento typ zastoupení. Pochybnosti pramení nejspíše ze samotného výrazu *pověření*⁵⁸ v odst. 1, což může inklinovat k představě, že je k výkonu činnosti nutné udělení plné moci, a tedy že jde o zastoupení smluvní. K zastáncům tohoto názoru patří např. J. Spáčil⁵⁹, který tak usuzuje z důvodu nutnosti projevu vůle zastoupeného, či I. Pelikánová⁶⁰, která tak odůvodňuje časté označování zastoupení jako „*obchodní plná moc*“. Uvedené závěry však nepovažuji za správné. K výkonu činnosti

---

⁵³ Blíže kapitola 1.1

⁵⁴ DĚDIČ, Jan a kol. *Obchodník zákoník, komentář I. díl*. Praha: Polygon, 2002, s. 100.

⁵⁵ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. června 2008, sp. zn. 32 Cdo 1161/2008

⁵⁶ Blíže viz ČECH, Petr. Statutární orgán, zaměstnanec, nebo od každého trochu?. *Právní rádce*, 2009, č. 2, s. 25.

⁵⁷ Blíže viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. března 2010, sp. zn. 23 Cdo 3568/2009

⁵⁸ Obdobný dojem budí i u vedoucího organizační složky podniku výraz „*je zmocněn*“.

⁵⁹ Srov. SPÁČIL, Jiří. Poznámky k problematice zastoupení na základě plné moci. *Právo a podnikání*, 1996, č. 41, roč. 5., s. 9.

⁶⁰ Srov. PELIKÁNOVÁ, Irena. *Komentář k obchodnímu zákoníku*. 3. vydání. Praha: Linde, 2003, s. 209.

stanovené v § 15 ObchZ zvláštní plná moc vyžadována není. Jak uvádí P. Čech⁶¹, postačí, že podnikatel osoby danou činností třeba i neformálně, fakticky, pověří, přičemž ono zmocnění doplňuje zákon – v rozsahu všech úkonů, ke kterým při takové činnosti obvykle dochází.⁶² Stejný názor sdílí např. i J. Dědič⁶³.

Tuto problematiku je možné uzavřít rozsudkem Nejvyššího soudu, který jasně stanovil: „*Ustanovení § 15 ObchZ neupravuje smluvní, nýbrž zákonné zastoupení podnikatele... Zákonné zastoupení je nutno odlišovat od zastoupení smluvního, založeného např. smlouvou mandátní či smlouvou o obchodním zastoupení, u kterých oprávnění mandátáře či obchodního zástupce vzniká na základě plné moci, nikoli v důsledku pověření určitou činností.*“⁶⁴

2.2.2 Podmínky pro vznik oprávnění zastupovat podnikatele

Aby mohla určitá osoba zastupovat podnikatele na základě § 15 ObchZ, musí kumulativně splňovat dvě podmínky, na něž odkazuje i Nejvyšší soud⁶⁵.

První z nich je požadavek, že musí jít o *osobu pověřenou určitou činností*. V jistém rozhodnutí Nejvyšší soud⁶⁶ judikoval, že tímto zástupcem nemusí být vždy zaměstnanec či osoba v jiném obdobném vztahu k podnikateli. Není totiž stanoveno omezení týkající se poměru zástupce k podnikateli⁶⁷. Může (ale nemusí) jít tedy o zmocnění na základě pracovněprávního, občanskoprávního či obchodněprávního vztahu, pověření může být tedy i jen faktické⁶⁸. ObchZ blíže pojem *pověření* nespecifikuje⁶⁹ a ani nestanoví požadavek konkrétní formy nebo obsahu.⁷⁰ P. Čech se k tomuto vyjadřuje slovy: „*Akt pověření by bylo možné spatřovat již v tom, že společnost reálně obsadila funkci konkrétní osobou...*“⁷¹ Na rozdíl od výše zmíněného § 20 odst. 2 OZ se zmocnění ani neváže na vnitřní předpisy

⁶¹ ČECH, Petr. Zastoupení podnikatele osobami pověřenými při provozování podniku. *Právní rádce*, 2007, č. 10, s. 46.

⁶² Formálně se jedná spíše o zastoupení smluvní, avšak obsahově jde o zastoupení zákonné.

⁶³ Blíže viz DĚDIČ, Jan a kol. *Obchodník zákoník, komentář I. díl*. Praha: Polygon, 2002, s. 115.

⁶⁴ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. února 2003, sp. zn. 29 Odo 569/2002

⁶⁵ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. července 2009, sp. zn. 23 Cdo 2223/2009

⁶⁶ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. února 2004, sp. zn. 32 Cdo 766/2003

⁶⁷ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. února 2003, sp. zn. 29 Odo 569/2002

⁶⁸ K tomu Petr Čech uvádí: „*Význam ryze faktických pověření lze doložit např. na rozhodnutí z 16. prosince 2003, sp. zn. 32 Odo 631/2002. Nejvyšší soud ČR dovodil, že k převzetí natěračských prací byl na základě § 15 ObchZ zmocněn bratr objednatel, jehož objednatel pověřil, aby provádění prací kontroloval...*“ (ČECH, Petr. Zastoupení podnikatele osobami pověřenými při provozování podniku. *Právní rádce*, 2007, č. 10, s. 46.)

⁶⁹ Vyloučeno tudíž není ani pověření k jednorázovému jednání, a to i k provedení určitého právního úkonu.

⁷⁰ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. srpna 2005, sp. zn. 32 Odo 328/2004

⁷¹ ČECH, Petr. Statutární orgán, zaměstnanec, nebo od každého trochu?. *Právní rádce*, 2009, č. 2, s. 25.

právnícké osoby, ale ani na pracovní zařazení pracovníka nebo člena. Jak je z uvedeného výkladu patrné, zákonným zástupcem podle § 15 ObchZ může být v podstatě kdokoli⁷². Pokud jde o praxi, nejširší zákonné zmocnění, srovnatelné s širší jednatelského oprávnění statutárního orgánu právnické osoby je shledáno u generálních, případně též úsekových ředitelů (ekonomických, obchodních, finančních), kteří činí jménem podnikatele prakticky všechny úkony nezbytné k zajištění běžného provozu podniku (smlouvy s dodavateli, odběrateli, úvěrové smlouvy, ručitelské či směnečné závazky atd.).⁷³ Je nutné podotknout, že pokud osoba původně pověřená určitou činností přestane být touto činností pověřená, dochází k zániku zákonného zmocnění podle § 15 ObchZ.

Druhou podmínkou, která musí být splněna, aby mohla osoba zastupovat podnikatele přímo ze zákona bez zvláštní plné moci, je fakt, že činnost pověřené osoby musí být činností *při provozu podniku*⁷⁴.

2.2.3 Rozsah jednatelského oprávnění zástupce

ObchZ stanoví nevyvratitelnou právní domněnku, že osoby pověřené při provozu podniku určitou činností, jsou oprávněny činit veškeré právní úkony, k nimž při této činnosti obvykle dochází. Tyto právní úkony je možno rozčlenit do několika druhů, jimiž se podrobně zabývá např. P. Čech⁷⁵. Jsou jimi např. úkony podřízené občanskému právu⁷⁶, neboť též dopadají na § 15 ObchZ. Účinky zákonného zmocnění se totiž projevují i v úkonech podnikatele, na jejichž základě vznikají vztahy podřízené výlučně obecnému právu občanskému. Další skupinou jsou činnosti v oblasti pasivního jednatelství⁷⁷. Za úkony ve smyslu § 15 ObchZ totiž nejsou považovány jen projevy vůle v rámci aktivního jednání, ale ustanovení zahrnuje též přijetí právních úkonů určených podnikateli, jehož jménem tento zástupce jedná. Za zmínku stojí i tzv. soluční neboli reálné úkony⁷⁸, tzn. činnosti faktické povahy. Jak uvádí Nejvyšší soud v jednom ze svých rozhodnutí⁷⁹, třetí osoby, s nimiž pověřená osoba jménem podnikatele jedná, *nejsou povinny zjišťovat, k jakým právním*

---

⁷² Srov. kapitola 2.2.4

⁷³ ČECH, Petr. Zastoupení podnikatele osobami pověřenými při provozování podniku. *Právní rádce*, 2007, č. 10, s. 52.

⁷⁴ Srov. kapitolu 3.2.1

⁷⁵ Blíže viz ČECH, Petr. Zastoupení podnikatele osobami pověřenými při provozování podniku. *Právní rádce*, 2007, č. 10, s. 50 - 52.

⁷⁶ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. srpna 2000, sp. zn. 21 Cdo 594/2000

⁷⁷ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. ledna 2005, sp. zn. 32 Odo 58/2004

⁷⁸ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. prosince 2003, sp. zn. 32 Odo 631/2002

⁷⁹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 2. února 1999, sp. zn. 32 Cdo 1237/98

úkonům je tento zástupce podnikatelem zmocněn. Musejí se však přesvědčit, že podnikatel skutečně pověřil jednající osobu určitou činností při provozování podniku a o jakou činnost se přesně jedná.

Jak jsem již naznačila, důležitým kritériem pro posouzení rozsahu zmocnění je *obvyklost* právních úkonů. Pověřená osoba je oprávněna vykonávat za podnikatele jen činnosti obvyklé při provozování podniku. Jiné úkony může činit pouze na základě plné moci (např. prodej podniku, mimořádná dispozice podstatnou částí aktiv společnosti či např. vyřizování reklamace zboží vedoucím účtárny). Není přitom podstatné, jak jednatelské oprávnění té které osoby podnikatel omezil, jaké vnitřní předpisy⁸⁰ vydal, ani co se stalo u daného podnikatele zvykem⁸¹. Jak uvádí J. Dědič⁸², rozhodující je obvyklá obchodní praxe, nikoli to, zda úkony tato osoba činit nesmí.

Zákonná konstrukce sleduje právní *bezpečnost třetích osob*.⁸³ Vzhledem k tomu, že § 15 ObchZ působí také ve vztazích mezi podnikateli a spotřebiteli, není možné posuzovat obvyklost jen podle zvyklostí obchodního světa.⁸⁴ Bude-li tedy zástupcovo jednání směřovat vůči spotřebiteli, bude nutné zjišťovat, co mohl za obvyklé považovat průměrný spotřebitel⁸⁵, nikoli osoba zběhlá v obchodním styku. Ovšem zjištění obvyklosti nebude vždy snadné. Naopak, v praxi vznikají spory právě z důvodu pochybnosti, které úkony jsou obvyklé a které již nikoli. Meze totiž nelze určit paušálně. Roli bude hrát řada kritérií, mezi něž spadá např. i velikost společnosti, jejímž jménem má zástupce jednat. P. Čech tuto skutečnost demonstruje na příkladu: „*Okruh obvyklých úkonů ekonomického ředitele malého provozu rodinného typu se nepochybně liší od úkonů, jež bude možné považovat za obvyklé u osoby ve stejném postavení v podnikové struktuře, leč obchodní korporace s mnohamiliardovým ročním obratem a desítkami tisíc zaměstnanců po celé Evropě.*“⁸⁶ Obvyklost se tedy bude zkoumat objektivně⁸⁷, se zřetelem ke konkrétním okolnostem. Důkazem toho je např. nesouhlas

⁸⁰ Blíže viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. března 2002, sp. zn. 29 Cdo 2074/2000

⁸¹ Blíže viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. června 2007, sp. zn. 32 Cdo 1878/2007

⁸² DĚDIČ, Jan a kol. *Obchodník zákoník, komentář I. díl*. Praha: Polygon, 2002, s. 115.

⁸³ ELIÁŠ, Karel, DVOŘÁK, Tomáš a kol. *Obchodní zákoník. Praktické poznámkové vydání s výběrem judikatury od roku 1900*. 5. vydání. Praha: Linde a.s., 2006, s. 88.

⁸⁴ ČECH, Petr. Zastoupení podnikatele osobami pověřenými při provozování podniku. *Právní rádce*, 2007, č. 10, s. 49.

⁸⁵ Blíže rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. února 2004, sp. zn. 32 Odo 766/2003

⁸⁶ ČECH, Petr. Zastoupení podnikatele osobami pověřenými při provozování podniku. *Právní rádce*, 2007, č. 10, s. 49.

⁸⁷ Blíže viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. ledna 2010, sp. zn. 23 Cdo 5181/2009

Nejvyššího soudu⁸⁸ s názorem, že míra obvyklosti je stejná u každé účetní bez ohledu na náplň jejího pověření. Dalšími konkrétními případy mohou být např. závěry Nejvyššího soudu o tom, že je obvyklé aby, pracovník, který je pověřen technickým dozorem při provádění díla, zhotovené dílo také přebíral⁸⁹, anebo že ekonomický náměstek a.s. je oprávněn k akceptaci směnky⁹⁰, ředitelé poboček k vystavování směnky jménem podnikatele⁹¹, či že při výkonu funkce ředitele je obvyklé, aby obchodní smlouvy za společnost jako její zákonný zástupce podepisoval ředitel⁹². Zajímavý závěr učinil Nejvyšší soud v souvislosti s rozhodčí doložkou. Ve svém rozhodnutí totiž stanovil, že „*ředitel nákupu, který podepsal základní smlouvu o zřízení konsignačního skladu (aniž byla vůči tomu vznesena výhrada), byl v posuzované věci oprávněn i k uzavření dodatku s rozhodčí doložkou; i kdyby zákonné zmocnění v daném případě ředitel nákupu překročil, druhá strana o tomto překročení nevěděla a s přihlédnutím k uvedeným konkrétním okolnostem ani nemohla vědět (§ 15 odst. 2 obch. zák.)*“⁹³ Soud tudíž nevyhověl dovolatelce, která uváděla, že ředitel nákupu nebyl k uzavření rozhodčí doložky oprávněn, neboť se podle jejího názoru nejednalo o úkon, k němuž při činnosti ředitele nákupu obvykle dochází. Kde naopak Nejvyšší soud obvyklost právních úkonů vyloučil, je případ, kdy řidič jménem podnikatele uzavíral obchodní smlouvy, třebaže bylo známo, že dotčený řidič tak v minulosti opakovaně činil⁹⁴. Jak jsem již zmínila, při posuzování obvyklosti bude tedy vždy záležet na konkrétním případě.

Z důvodu právní jistoty se doporučuje, aby v případě pochybností podnikatelé vystavili zástupcům plnou moc. Z toho ovšem plyne další důležitá otázka, a tou je *souběh zákonného a smluvního zastoupení*. Jde o situaci, kdy si podnikatel např. není zcela jist, zda určitý úkon spadá do rámce § 15 ObchZ, a proto svému zástupci pro jistotu k provedení úkonu vystaví plnou moc. Které z těchto zmocnění má tedy přednost? Opět je to P. Čech⁹⁵, který se uvedenou problematikou zabývá. Lze uzavřít, že v případě, že vyjde najevo jakákoliv vada smluvního zastoupení, platí, že zákonné zastoupení se uplatní vždy. To ovšem nebrání tomu, aby se subsidiárně uplatnilo zmocnění smluvní, pokud je zřejmé, že zákonné zastoupení

---

⁸⁸ Blíže viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. dubna 2006, sp. zn. 32 Odo 317/2005

⁸⁹ Blíže viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. listopadu 2006, sp. zn. 29 Cdo 2735/99

⁹⁰ Blíže viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. března 2002, sp. zn. 29 Cdo 2074/2000

⁹¹ Blíže viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. srpna 2005, sp. zn. 29 Cdo 608/2004

⁹² Blíže viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. března 2007, sp. zn. 32 Odo 1455/2005

⁹³ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. ledna 2009, sp. zn. 32 Cdo 2312/2007

⁹⁴ Blíže viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. června 2007, sp. zn. 32 Cdo 1878/2007

⁹⁵ ČECH, Petr. Zastoupení podnikatele osobami pověřenými při provozování podniku. *Právní rádce*, 2007, č. 10, s. 54.

podle § 15 ObchZ nebylo dáno, či zde chyběl jeho potřebný rozsah. Každopádně pro dosažení jistoty, je vhodné, aby podnikatelé zástupcům plné moci vystavovali a přešli tak případným sporům.

Zajímavá je rovněž problematika oprávněnosti k *udělení plné moci* osobou pověřenou při provozu podniku. Otázkou tedy je, zda zástupce může založit další zákonné zmocnění zavazovat podnikatele. Kladný postoj k tomuto postupu zastává např. P. Čech, přičemž dodává: „*Přípustnost dalšího zmocnění není neomezená. Musejí být splněny dvě podmínky: Plná moc se musí týkat úkonů, které by zákonný zástupce mohl jménem podnikatele učinit sám. Kromě toho je nezbytné, aby rovněž udělení dalšího zmocněnce samo o sobě bylo možno podřadit mezi úkony, k nimž obvykle dochází při činnosti, již byla dříve zmocňující osoba při provozování podniku sama pověřena. Taková další zmocnění tudíž typicky činí vrcholoví manažeři, např. ředitelé společnosti, anebo alespoň ředitelé (vedoucí) poboček.*“⁹⁶ Uvedený závěr podporuje i judikát Nejvyššího soudu⁹⁷ z roku 2000. Je třeba také vyřešit otázku, v jakém rozsahu (zda ve stejném či omezenějším) pak další osoba podnikatele zastupuje. Již prvorepubliková právní věda substituci zákonného zmocněnce připouštěla, avšak pouze v omezenějším rozsahu, než jakým disponoval zákonný zástupce. Tento názor se mi jeví jako logický, neboť se nezdá, že by bylo obvyklé, jak uvádí např. P. Čech⁹⁸, aby zaměstnanec u přepážky měl stejný rozsah jednatelského oprávnění jako ředitel.

2.2.4 Nemožnost statutárního orgánu jednat podle § 15 ObchZ

Další nejasnosti může vyvolávat otázka, zda lze § 15 ObchZ vztáhnout také na jednání statutárních orgánů obchodních korporací a jejich členů. Podle Nejvyššího soudu⁹⁹ samotné zvolení či jmenování do funkce statutárního orgánu nezakládá pověření ve smyslu § 15 ObchZ. Důsledně je tedy odlišeno osobní jednání právnické osoby prostřednictvím jejího statutárního orgánu od zákonného zastoupení osobami pověřenými k výkonu určité činnosti při provozování podniku podle § 15 ObchZ.¹⁰⁰ Zajímavé je však rozhodnutí Nejvyššího soudu z května 2004, které sice stanovilo, že jmenování jednatele není do jeho zápisu v obchodním

⁹⁶ Blíže viz ČECH, Petr. Zastoupení podnikatele osobami pověřenými při provozování podniku. *Právní rádce*, 2007, č. 10, s. 51.

⁹⁷ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. května 2000, sp. zn. 33 Cdo 2839/99

⁹⁸ ČECH, Petr. Zastoupení podnikatele osobami pověřenými při provozování podniku. *Právní rádce*, 2007, č. 10, s. 52.

⁹⁹ Blíže viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. května 2007, sp. zn. 32 Odo 958/2005

¹⁰⁰ Srov. RADA, Ivan. Souběh znovu a jinak. *Právní rádce*, 2009, č. 6, s. 8.

rejstříku pověřením k činnostem ve smyslu § 15 ObchZ, nicméně jak soud sám dále uvádí: „*Jiný závěr by bylo možné zaujmout ... za situace, že by jmenování podnikatele obsahovalo výslovně i pověření k určité činnosti dle § 15 ObchZ ...*“¹⁰¹ Otázkou tedy zůstává, jak posuzovat stav, ve kterém statutární orgány současně působí ve společnosti ve funkcích, na něž § 15 ObchZ obvykle dopadá? Jak uvádí P. Čech¹⁰², skutkové okolnosti vypadají vždy podobně: určitá osoba nemůže samostatně zavazovat společnost jako její statutární orgán, v případě že bylo předepsáno společné jednání. Vedle toho zastává tato osoba ve společnosti ještě pozici (např. ředitele), se kterou § 15 ObchZ spojuje zákonné zmocnění, jež předmětný úkon také zahrnuje. Nejvyšší soud konstatoval, že i samostatný právní úkon společnost zavazuje, pokud k tomuto samostatnému jednání plyne oprávnění alespoň z § 15 ObchZ.¹⁰³ Senát dokonce stanovil, že v případě konfliktu mezi jednáním statutárního orgánu a tímto zákonným zastoupením, má přednost právě ono zastoupení. Na to však reaguje P. Čech slovy: „*Pro statutární orgán by nebylo nic snazšího, než požadavek společného jednání kdykoliv obejít tím, že by kohokoliv ze svého středu (kdo by musel jednat společně s dalšími) pověřil v rámci provozu podniku činností, se kterou zákon spojuje zmocnění k samostatnému jednání ve věci, již se má ten který úkon týkat.*“¹⁰⁴ Sám Nejvyšší soud později od svého původního stanoviska upustil a naopak uzavřel, že statutární orgán „*nemůže být současně zákonným zástupcem této osoby podle § 15 obchodního zákoníku.*“¹⁰⁵ Tento závěr osobně považuji za správný. Ztotožňuji se totiž s názorem P. Čecha, že jedna a táž osoba může mít k dispozici k těmto právnímu úkonu jen jediné jednatelské oprávnění.¹⁰⁶ V opačném případě by si totiž mohla daná osoba libovolně vybírat, které z oprávnění v té či oné situaci využije, což nepokládám za správné, neboť by tak docházelo k obcházení vůle¹⁰⁷ nejvyššího orgánu společnosti. Dalším argumentem podporujícím tuto teorii je institut odpovědnosti za škodu – statutární orgán by se totiž zprostil přísné objektivní odpovědnosti tím, že by právní úkon učinil jménem společnosti coby její zaměstnanec, tzn. v příznivějším režimu odpovědnosti.¹⁰⁸

¹⁰¹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. května 2004, sp. zn. 32 Odo 845/2003

¹⁰² ČECH, Petr. Statutární orgán, zaměstnanec, nebo od každého trochu?. *Právní rádce*, 2009, č. 2, s. 26.

¹⁰³ Blíže viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. března 2007, sp. zn. 32 Odo 1455/2005

¹⁰⁴ ČECH, Petr. Statutární orgán, zaměstnanec, nebo od každého trochu?. *Právní rádce*, 2009, č. 2, s. 26.

¹⁰⁵ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. října 2008, sp. zn. 31 Odo 11/2006

¹⁰⁶ Petr Čech k tomuto uvádí: „*S trochou zjednodušení lze konstatovat, že pokud Jan Novák – předseda představenstva – kupuje pro společnost úklidové prostředky, jež by mohla společnosti opatřit i řadová uklízečka, popř. pokud týž Jan Novák v provozovně dočasně zaskakuje za nemocnou pokladní a obsluhuje zákazníky, jedná stále jako člen jejího statutárního orgánu.*“ (ČECH, Petr. Statutární orgán, zaměstnanec, nebo od každého trochu?. *Právní rádce*, 2009, č. 2, s. 27.)

¹⁰⁷ Srov. DOLEŽIL, Tomáš. Statutární orgán a zákonné zmocnění. *Jurisprudence*, 2009, č. 2, s. 32.

¹⁰⁸ Blíže viz ČECH, Petr. Zastoupení podnikatele osobami pověřenými při provozování podniku. *Právní rádce*, 2007, č. 10, s. 55 – 56.

Aby nevznikaly již další pochybnosti, bylo by vhodné, kdyby zákonodárce tuto problematiku v budoucnu výslovně upravil.

Pravdou je, že posledně zmiňované rozhodnutí Nejvyššího soudu, bude mít v některých společnostech dalekosáhlé důsledky. Nejedním členem statutárního orgánu, který nemohl ze své pozice jednat samostatně, tak totiž přesto činí, neboť spoléhá právě na zákonné zastoupení podle § 15 ObchZ plynoucí z jeho souběžného postavení generálního ředitele, i na dosavadní judikaturu Nejvyššího soudu¹⁰⁹. Jakousi záchrannou sítí může být § 16 ObchZ¹¹⁰, avšak pouze při splnění zákonem stanovených podmínek.

2.2.5 Překročení oprávnění zástupce

Až do novely, která přišla se zákonem č. 370/2000 Sb., se vedly velké diskuse o tom, jaké právní důsledky má při provozu podniku překročení jednatelského oprávnění zákonného zástupce. Tímto překročením se rozumí buď vykonání činnosti, k níž nebyla osoba pověřena, anebo učinila úkon, k němuž při pověřené činnosti obvykle nedochází. Pro případy překročení se až do účinnosti novely aplikoval v souladu s § 1 odst. 2 ObchZ podpůrně § 20 odst. 2 OZ¹¹¹, jehož hlavním kritériem je jednak nevědomost třetí osoby o překročení, a jednak zjištění, zda se provedený právní úkon týká předmětu činnosti právnické osoby.¹¹² Od 1. 1. 2001 se však právní úprava OZ nepoužije, neboť k § 15 ObchZ byl připojen odst. 2, který s ohledem na ochranu dobré víry stanovuje, že podnikatel je jednáním zmocněnce vázán jen, pokud druhá strana o překročení nevěděla a s přihlédnutím ke všem okolnostem vědět ani nemohla¹¹³. Překročení předmětu činnosti tudíž (na rozdíl od překročení podle OZ) u podnikatele nemá vliv na platnost právního úkonu.¹¹⁴ V případě, kdy zástupcovo jednání podnikatele nezavazuje, nastává otázka, zda bude zavázán tedy sám zástupce, anebo půjde o neplatný právní úkon, jenž nezavazuje nikoho. Neschválí-li podnikatel překročení rozsahu

---

¹⁰⁹ ČECH, Petr. Statutární orgán, zaměstnanec, nebo od každého trochu?. *Právní rádce*, 2009, č. 2, s. 30.

¹¹⁰ Blíže kapitola 2.3.2

¹¹¹ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. února 2006, sp. zn. 29 Odo 186/2005

¹¹² Blíže viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. února 2004, sp. zn. 32 Odo 766/2003

¹¹³ K tomuto Stanislav Plíva uvádí: „*Formulace § 15 odst. 2 svádí k závěru, že důkazní břemeno je na třetí osobě, která musí prokázat, že o překročení nevěděla ani vědět nemohla. Lze však o něm pochybovat. Je totiž problematické, zda lze prokazovat neexistenci určité skutečnosti. Vzhledem k tomu máme za to, že v praxi bude jednání, při němž došlo k překročení zmocnění, podnikatele zavazovat, pokud nebude zjištěno, že třetí osoba o překročení věděla nebo podle okolností konkrétního případu při náležitém profesionálním postupu podnikatele vědět mohla.*“ (ŠTENGLOVÁ, Ivana, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš. *Obchodní zákoník komentář*. 12. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 50.)

¹¹⁴ Blíže viz POHL, Tomáš. Právní moc a zastoupení. *ASPI*, 2008, s. 85.

dodatečně, jde podle J. Dědiče¹¹⁵ o právní úkon neplatný pro rozpor se zákonem podle § 39 OZ¹¹⁶, přičemž osoba, která neplatnost způsobila, bude odpovědná za případně vzniklou škodu.¹¹⁷ Za škodu, jež byla způsobena v důsledku tohoto překročení podnikateli, pak odpovídá zmocněnec, a to buď podle zákoníku práce, zákoníku obchodního či občanského - podle povahy právního vztahu mezi podnikatelem a zákonným zástupcem.

2.2.6 Důsledky smrti podnikatele

Ustanovení § 15 ObchZ bylo novelou zákona č. 554/2004 Sb., účinnou od 1. 1. 2005, doplněno o odst. 3, který stanovuje, že zmocnění smrtí podnikatele nezaniká, pokud tento podnikatel nestanoví pravý opak.¹¹⁸ Ustanovení § 15 odst. 3 ObchZ je však předmětem ostré kritiky, neboť velká část odborné veřejnosti jej považuje za věcně nesprávný a neodpovídající povaze zákonného zmocnění podle § 15 odst. 1. Např. S. Plíva¹¹⁹ upozorňuje na to, že smrtí podnikatele k zániku zmocnění nedocházelo nikdy ani před účinností novely. Vzhledem k tomu, že jde o zastoupení zákonné a nikoli zastoupení na základě plné moci, nebylo možné ani dříve uplatňovat § 33b odst. 2 OZ¹²⁰. K. Eliáš smysl odst. 3 také kritizuje: „Ustanovení nedomyšlí právní rozdíl mezi zákonným zastoupením a zmocněním z vůle zastoupeného...I podle úpravy dříve platné byla osoba uvedená v odstavci 1 zákonným zástupcem podnikatele, jemuž podnik aktuálně v čase patřil...a změny v osobě vlastníka na povaze a trvání tohoto zastoupení nic neměnily.“¹²¹ Proto se ustanovení § 15 odst. 3 jeví jako nadbytečné. Velké nejasnosti totiž představuje už fakt, že by mělo zmocnění trvat pouze za podnikatelského života. Jak trefně poznamenává S. Plíva: „Pověření určitou činností často vyplývá z funkčního zařazení, z postavení v celkové struktuře podniku. Je proto otázkou, jak posuzovat případ, že určitá osoba zůstane pověřena určitou činností při provozování podniku, ale současně její oprávnění činit všechny úkony, k nimž při této činnosti obvykle dochází, zanikne smrtí podnikatele.“¹²² Z uvedeného vyplývá, že právní úprava obsažená v § 15 odst. 3

---

¹¹⁵ DĚDIČ, Jan a kol. *Obchodní zákoník, komentář I. díl*. Praha: Polygon, 2002, s. 116.

¹¹⁶ Aby tomu tak nebylo, musel by to zákon stanovit výslovně, obdobně jako § 33 odst. 2 OZ.

¹¹⁷ Blíže viz kapitola 2.1.3

¹¹⁸ Srov. kapitola 3.8.2

¹¹⁹ ŠTENGLOVÁ, Ivana, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš. *Obchodní zákoník komentář*. 12. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 50.

¹²⁰ Ustanovení § 33b odst. 2 ObchZ: „Plná moc zaniká smrtí zmocnitele, nevyplývá-li z jejího obsahu něco jiného, pokud zvláštní zákon nestanoví jinak. Zánikem právnické osoby, jež je zmocněncem nebo zmocnitelem, zaniká plná moc jen tehdy, nepřecházejí-li její práva a závazky na jinou osobu.“

¹²¹ ELIÁŠ, Karel, DVOŘÁK, Tomáš a kol. *Obchodní zákoník. Praktické poznámkové vydání s výběrem judikatury od roku 1900*. 5. vydání. Praha: Linde a.s., 2006, s. 88.

¹²² PLÍVA Stanislav. K některým otázkám § 14 a § 15 obchodního zákoníku. *Právo a podnikání*. 2005, č. 9, s. 5.

je z teoretického i z praktického hlediska značně problematická, až dokonce některými přímo označována jako věcně nesprávná.

Další problém představuje (ne)zúžení rozsahu zastoupení definovaného v odst. 1. Zákon stanoví, že určit-li podnikatel, aby zmocnění trvalo pouze za jeho života, může po jeho smrti zmocněnec činit jen úkony v rámci obvyklého hospodaření. K jiným činnostem potřebuje zákonný zástupce svolení soudu a dědiců. Vzniká tudíž otázka, jaký je vztah mezi úkony, k nimž při pověřené činnosti obvykle dochází (odst. 1) a úkony v rámci obvyklého hospodaření (odst. 3). Např. S. Plíva¹²³ má za to, že mezi oběma druhy právních úkonů nemůže být věcný rozdíl a dovozuje tak, že rámec obvyklého hospodaření se týká jen té činnosti, kterou byl zástupce pověřen. Tudíž jsou dle něj úkony v rámci obvyklého hospodaření podle odst. 3 totožné s úkony, k nimž obvykle dochází podle odst. 1. Další pochybnosti pak přináší situace, kdy zmocněnec činí úkony přesahující rámec obvyklého hospodaření. Na základě výše uvedeného by pak šlo o úkony, které by nebyly při činnosti, k níž byl zmocněnec podle odst. 1 pověřen, obvyklé. To znamená, že by se jednalo o překročení oprávnění podle § 15 odst. 2. Jak uvádí S. Plíva¹²⁴, pokud by však v případě úmrtí podnikatele vyslovili soud i dědicové s úkony přesahujícími rámec obvyklého hospodaření souhlas, znamenalo by to, že by se zákonnému zástupci jeho zmocnění ve srovnání s rozsahem jeho zmocnění před smrtí podnikatele rozšířilo.

Z výše uvedeného vyplývá, že právní úprava § 15 odst. 3 ObchZ není zdařilá a působí naopak značné problémy. Vzhledem k tomu, že nedochází k zásadní změně právního režimu, neboť před účinností zákona č. 554/2004 Sb. zákonné zmocnění též smrtí podnikatele nezanikalo, přikláním se i já k názoru, že ustanovení § 15 odst. 3 ObchZ je zcela nadbytečné.

2.3 Nezmocněné jednatelství v provozovně

Další případ zákonného zastoupení¹²⁵ upravuje § 16 ObchZ, jenž se týká jednání nezmocněné osoby v provozovně podnikatele. I. Pelikánová¹²⁶ např. uvádí, že je chybné vykládat ustanovení § 16 ObchZ jako úpravu jednatelského oprávnění, neboť zákon nestanoví právo těchto osob v provozovně jednat, ale naopak situaci, kde někdo jedná, aniž takové oprávnění má.

---

¹²³ PLÍVA Stanislav. K některým otázkám § 14 a § 15 obchodního zákoníku. *Právo a podnikání*. 2005, č. 9, s. 4.

¹²⁴ Tamtéž

¹²⁵ Srov. PELIKÁNOVÁ, Irena. *Komentář k obchodnímu zákoníku*. 3. vydání. Praha: Linde, 2003, s. 214.

¹²⁶ Blíže viz PELIKÁNOVÁ, Irena. *Obchodní právo I*. Praha: Aspi a.s., 2005, s. 318.

V minulosti byl tento institut, označovaný jako „*krámský institor*“, zakotven v čl. 50 všeobecného obchodního zákoníku¹²⁷. Předpis stanovil, že institorem se rozumí ten, kdo je ustanovený v *krámě* či na jiném místě k vedení nebo provozování obchodu, přičemž se nevztahoval na osoby, které zde byly přítomné jen nahodile (např. osoby, které jsou v místnosti za jiným účelem, jako je např. balení, čištění atd.). Je však třeba upozornit na to, že zmiňované ustanovení je podřaditelné současnému § 15 ObchZ, a nikoli § 16 ObchZ, který jednoznačně stanovuje, že jednající osoba k takovému jednání oprávněna není.¹²⁸

2.3.1 Podmínky pro závazání podnikatele z nezmocněného jednání

Aby úkony nezmocněné osoby podnikatele zavazovaly, musejí být kumulativně splněny dvě podmínky¹²⁹. Jednak musí k jednání dojít v provozovně a jednak musí být prokázáno, že třetí osoba objektivně nemohla vědět, že jednající osoba není k jednání oprávněna. To však může být v praxi velice obtížné.

Jak už napovídá označení *nezmocněné* jednání, jde o jednání podnikatelem nijak nepověřených¹³⁰ osob, které jej (v zájmu dobré víry třetích osob) zavazuje. Jak uvádí J. Dědič¹³¹, může jít o případ, kdy např. syn prodavačky s jejím souhlasem (jakožto souhlasem osoby, jež je oprávněna jednat jménem podnikatele) obsluhuje zákazníky v prodejně v době polední pauzy. Může však jít i o situaci, kdy se v provozovně zdržuje určitá osoba bez vědomí oprávněných osob dokonce protiprávně (např. zloděj, který vnikne do provozovny a přijme zboží, které spolu s dalším odcizí).¹³² Záležet pak bude pouze na tom, zda třetí osoby (především zákazníci) mohly vědět, že osoba jednající v provozovně jménem podnikatele k tomu není oprávněna. To se bude posuzovat podle okolností každého jednotlivého případu. Pokud by o neoprávněnosti jednajícího třetí osoba vědět mohla, nebude podnikatel jednáním vázán. Šlo by tak pravděpodobně o neplatný právní úkon, přičemž osoba, která jej způsobila, by odpovídala za vzniklou škodu.¹³³ Je ovšem důležité tuto situaci odlišit od případu, kdy

---

¹²⁷ Čl. 50 všeobecného obchodního zákoníku: „*Kdo jest zřízen v krámě nebo v otevřeném skladišti nebo skladu zboží, pokládá se za zmocněna prodávati zboží a prováděti příjmací jednání, jež se dějí obyčejně v krámech, skladištích a skladech toho druhu.*“

¹²⁸ SELIGOVÁ, Jana. *Konanie podnikateľa vo svetle aktuálnej judikatury* [online]. epravo.cz, 17. května 2007 [cit. 20. ledna 2011]. Dostupné na <http://www.epravo.cz/top/clanky/konanie-podnikatele-vo-svetle-aktualnej-judikatury-47706.html>.

¹²⁹ Blíže viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. května 2007, sp. zn. 32 Cdo 81/2007

¹³⁰ Na rozdíl od ustanovení § 15 ObchZ

¹³¹ DĚDIČ, Jan a kol. *Obchodník zákoník, komentář I. díl*. Praha: Polygon, 2002, s. 117.

¹³² DĚDIČ, Jan a kol. *Obchodník zákoník, komentář*. Praha: Prospektum, 1997, s. 65.

¹³³ Blíže viz kapitola 2.1.3

osoba byla činností pověřena a překročila své oprávnění. Pak by bylo namístě aplikovat ustanovení § 15 odst. 2 ObchZ.¹³⁴

Aby byla naplněna skutková podstata nezmocněného jednání podle § 16 ObchZ, je nutné, aby se jednání uskutečnilo v prostorách provozovny. Tou se rozumí podle ObchZ prostor, kde se uskutečňuje určitá podnikatelská činnost¹³⁵, podle ŽZ prostor, ve kterém je provozována živnost¹³⁶. Nemusí se jednat pouze o obchod či dílny, ale i o jakékoli kanceláře a jiné objekty. Takovéto prostory pak musí být označeny obchodní firmou, jménem anebo názvem podnikatele.¹³⁷

Na rozdíl od obecné úpravy nezmocněného jednání v OZ¹³⁸, není v ObchZ vyžadováno, a tedy ani umožněno, dodatečné schválení jednání jako předpoklad závaznosti. Jednání je závazné bez ohledu na jeho schválení či neschválení.

2.3.2 Statutární orgán jako nezmocněná osoba v provozně

Jak již bylo řečeno, smyslem § 16 ObchZ je ochrana dobré víry třetích osob. Budou-li splněny zákonné předpoklady, bude na základě tohoto ustanovení společnost zavázána i jednáním statutárního orgánu, který nebyl v konkrétním případě oprávněn jménem společnosti jednat samostatně.¹³⁹ Zákazníci tak nemusejí v provozně zkoumat identitu jednající osoby – tzn., zda za pokladnou nesedí zrovna člen představenstva, který je oprávněn platně jednat pouze s dalším členem představenstva.¹⁴⁰ Avšak vzhledem k tomu, že statutárnímu orgánu svědčí jednání oprávnění v nejširším možném ohledu, a že jeho případné omezení nemá účinky navenek, se někteří autoři¹⁴¹ domnívají, že § 16 ObchZ se

---

¹³⁴ Srov. kapitola 2.2.5

¹³⁵ Ustanovení § 7 odst. 3 ObchZ: „Provozovnou se rozumí prostor, v němž je uskutečňována určitá podnikatelská činnost. Provozovna musí být označena obchodní firmou nebo jménem a příjmením anebo názvem podnikatele, k níž může být připojen název provozovny nebo jiné rozlišující označení.“

¹³⁶ Ustanovení § 17 odst. 1 ŽZ: „Provozovnou se pro účely tohoto zákona rozumí prostor, v němž je živnost provozována. Za provozovnu se považuje i automat nebo obdobné zařízení sloužící k prodeji zboží nebo poskytování služeb a mobilní provozovna.“

¹³⁷ Nejvyšší soud k tomuto ve svém rozhodnutí ze dne 11. května 2005, sp. zn. 32 Odo 1026/2004 doplňuje: „Ze skutečnosti, že na listině je otištěno razítko podnikatele, nelze bez dalšího dokazování dovodit, že tento otisk byl připojen právě v provozně podnikatele, kde je uvedené razítko uchováno. Nebyla-li identifikována konkrétní osoba, která učinila právní úkon, a kumulativně ani určeno konkrétné místo, kde byl učiněn, není možno bez dalšího § 16 obchodního zákoníku aplikovat.“

¹³⁸ Srov. ustanovení § 33 odst. 2 OZ

¹³⁹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. října 2008, sp. zn. 31 Odo 11/2006

¹⁴⁰ Blíže viz ČECH, Petr. Statutární orgán, zaměstnanec, nebo od každého trochu?. *Právní rádce*, 2009, č. 2, s. 29.

¹⁴¹ Srov. BEJČEK, Jan, KOTÁSEK, Josef, POKORNÁ, Jarmila. Soudně nezákonné „zákonné zastoupení“, aneb Curia locuta, causa finita?. *Obchodněprávní revue*, 2009, č. 2, s. 36.

statutárního orgánu netýká. Považuji však za důležité připomenout existenci rozsudku Nejvyššího soudu¹⁴², který určuje, že ustanovení o způsobu jednání právnické osoby (tzn. právě např. pokyn nejednat samostatně) není vnitřním omezením jednatelského oprávnění (nemajícím účinky navenek). Nedodržení způsobu jednání jménem společnosti je tudíž stíháno neplatností právního úkonu. A právě pro redukci těchto případů se aplikuje § 16 ObchZ.¹⁴³ Lze tedy uzavřít, že i statutární orgán jednající v rozporu se stanoveným způsobem jednání může podnikatele zavazovat jako nezmocněný jednatel. Pokud ovšem dotčené úkony neučiní v provozovně podnikatele, anebo bude-li chybět dobrá víra jejich adresáta, nebude možno § 16 ObchZ na tyto případy použít a právní úkony tak budou neplatné.

2.4 Zvláštní případy zákonného zastoupení

Zvláštním druhem zákonného zastoupení je zastoupení vzniklé na základě rozhodnutí státního orgánu, označované jako *opatrovnictví*. Jde o situaci, kdy obchodní společnost z nějakého důvodu nemá statutární orgán (např. skončí funkční období představenstva a nové ještě není zvoleno¹⁴⁴) anebo může jít o případ, kdy u podnikatele (fyzické osoby) není známo místo jeho pobytu nebo vyžaduje-li to ochrana jeho zájmů, popřípadě veřejný zájem.¹⁴⁵ Pro tyto případy bude nezbytné, aby soud ustanovil hmotněprávního opatrovníka. Právní úpravu týkající se této problematiky obsahuje ObchZ u a.s. v ustanovení § 194 odst. 2, které stanoví, že v situaci, kdy členům představenstva zanikla jejich funkce, a nedošlo ke zvolení nových členů, jmenuje náhradní členy statutárního orgánu soud.¹⁴⁶ Pokud nastane tato situace, podá osoba, jež osvědčí právní zájem, soudu návrh na ustanovení opatrovníka příslušné obchodní společnosti a předloží v něm důvody pro takové ustanovení. Rozhodne-li se soud po posouzení případu, že opatrovníka ustanoví, vymezí mu současně rozsah jeho činnosti. Je žádoucí, aby soud vybral pro pozici opatrovníka odborníka se zkušenostmi s řízením společností, protože opatrovník – obdobně jako člen statutárního orgánu – nese kromě

---

¹⁴² Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. září 2003, sp.zn. 29 Odo 216/2003

¹⁴³ Blíže viz ŠTENGLOVÁ, Ivana. Ještě několik poznámek k zákonnému zastoupení obchodní společnosti či družstva členem statutárního orgánu. *Obchodněprávní revue*, 2009, č. 4, s. 106.

¹⁴⁴ PELIKÁNOVÁ, Irena. *Komentář k obchodnímu zákoníku*. 3. vydání. Praha: Linde, 2003, s. 161.

¹⁴⁵ Srov. ustanovení § 29 OZ

¹⁴⁶ Ustanovení § 194 odst. 2 ObchZ: „*Jestliže člen představenstva zemře, odstoupí z funkce, je odvolán nebo jinak skončí jeho funkční období, musí příslušný orgán společnosti do tří měsíců zvolit nového člena představenstva. Nebude-li z tohoto důvodu představenstvo schopno plnit své funkce, jmenuje chybějící členy nebo člena představenstva soud na návrh osoby, jež na tom osvědčí právní zájem, a to na dobu, než budou zvoleni noví členové nebo člen příslušným orgánem společnosti, jinak může soud i bez návrhu zrušit společnost a nařídít její likvidaci.*“

mimořádné pravomoci i plnou odpovědnost za řízení obchodní společnosti.¹⁴⁷ Je třeba říci, že ObchZ upravuje institut opatrovnictví též u s.r.o., konkrétně v ustanovení § 131 odst. 6¹⁴⁸. Zde se však jedná o procesního opatrovníka.

Někteří autoři se však k institutu hmotněprávního opatrovníka staví kriticky, neboť jde podle nich „o řešení unáhlené a nesprávné“. Tento svůj postoj odůvodňují následovně: „Tvorba a projev vůle ve společnosti představuje složitý proces a vnučená vůle opatrovníka stojícího zcela mimo odpovědnostní a kontrolní mechanismy společnosti. Pokud bude jmenován opatrovník například v situaci, kdy není obsazeno představenstvo akciové společnosti, bude to znamenat, že členové dozorčí rady a akcionáři společnosti budou zcela bezdůvodně zbaveni svého práva podílet se na tvorbě vůle společnosti. Problém spočívá i v naprosté nevhodnosti současné české úpravy opatrovnictví pro opatrování jakéhokoliv většího majetku. Jak správně konstatuje K. Eliáš, český občanský zákoník byl koncipován pro nemajetné občany socialistické společnosti a jeho úprava opatrovnictví tomu dodnes odpovídá... tyto argumenty jsou zcela dostatečné pro závěr, že obchodní společnosti a zejména společnosti akciové ustanovit hmotněprávního opatrovníka nelze.“¹⁴⁹

Spory mezi českými právními autoritami vyřešil až Ústavní soud, který ve svém usnesení uvedl: „Ústavní soud především zdůrazňuje, že ustanovení opatrovníka právnické osobě není, samo o sobě, žádným porušením základního práva subjektu, který má majetkový podíl v opatrovanci. Posouzení podmínek pro ustanovení opatrovníka je plně věcí obecného soudu, Ústavní soud by se mohl zabývat jen posouzením, zda bylo vydáno příslušným orgánem a zda nebylo projevem svévole. Z hlediska těchto postulátů došlo k ustanovení JUDr. N. opatrovníkem v souladu s českým právním řádem, nedošlo tak k porušení čl. 2 odst. 2 Listiny.“¹⁵⁰ Uvedenou problematiku lze tedy uzavřít tak, že existují-li pro to patřičné důvody, lze obchodní společnosti hmotněprávního opatrovníka ustanovit.

---

¹⁴⁷ VALIŠ, Alexandr, ŠERÁ, Michaela. *Opatrovníkem z patové situace?* [online]. epravo.cz, 30. června 2010 [cit. 13. prosince 2010]. Dostupné na <http://www.epravo.cz/top/clanky/opatrovnikem-z-patove-situace-63254.html>.

¹⁴⁸ Ustanovení § 131 odst. 6 ObchZ: „V řízení jednají za společnost jednatelé; jsou-li však účastníky řízení sami jednatelé, zastupuje společnost určený člen (členové) dozorčí rady. Navrhují-li jak jednatelé, tak členové dozorčí rady, nebo není-li dozorčí rada zřízena, určí zástupce společnosti valná hromada. Neučiní-li tak do tří měsíců od doručení žaloby společnosti, ustanoví soud společnosti opatrovníka.“

¹⁴⁹ Blíže viz PELIKÁNOVÁ, Irena, PELIKÁN, Robert. Lze ustanovit hmotněprávního opatrovníka akciové společnosti?. *Právní rozhledy*, 2007, č. 16, s.601 - 603.

¹⁵⁰ Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 13. března 2008, sp. zn. I. ÚS 2457/07

Potřeba opatrovníka se projeví samozřejmě i v účasti na řízení před soudem, jak judikuje v jednom ze svých rozhodnutí i Nejvyšší soud¹⁵¹. Na základě ustanovení § 29 OSŘ předseda senátu ustanoví opatrovníka fyzické osobě, která jako účastník řízení nemůže před soudem samostatně jednat, či právnické osobě, v případě, že nemá osobu oprávněnou jednat za ni před soudem, anebo je-li sporné, kdo je touto osobou¹⁵², pokud tu je nebezpečí z prodlení.

ObchZ stanoví zákonné zastoupení ještě pro některé konkrétní případy. Povahu zvláštní úpravy zákonného zastoupení upraveného v ObchZ má např. i žaloba společníka, akcionáře či člena družstva o náhradu škody podle § 82a, § 131a a 182 odst. 2, § 243, žaloba na vyslovení neplatnosti usnesení nejvyššího orgánu podle § 131 odst. 2, § 183 odst. 1, § 242 odst. 2, či oprávnění vystupovat za společnost v řízení před soudem na základě § 72 či § 199 odst. 2. Jak zmiňuje I. Pelikánová¹⁵³, pokud jde o vznikající společnost, je podle § 64 ObchZ zákonným zastoupením rovněž jednání zakladatelů jménem založené společnosti.

---

¹⁵¹ Blíže viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. června 1999, sp. zn. 2 Cdon 680/97

¹⁵² Za právnickou osobu podle ustanovení § 21 odst. 1 OSŘ jedná:

- její statutární orgán; tvoří-li statutární orgán více fyzických osob, jedná za právnickou osobu jeho předseda, popřípadě jeho člen, který tím byl pověřen,
- její zaměstnanec (člen), který tím byl statutárním orgánem pověřen,
- vedoucí jejího odštěpného závodu nebo vedoucí jiné její organizační složky, o níž zákon stanoví, že se zapisuje do obchodního rejstříku, jde-li o věci týkající se tohoto závodu (složky),
- její prokurista, může-li podle udělené prokury jednat samostatně.

¹⁵³ PELIKÁNOVÁ, Irena. *Obchodní právo I*. Praha: Aspi a.s., 2005, s. 316.

3. Prokura

Prokura bývá označována jako *obchodní* či také *podniková plná moc*. Jedná se o zvláštní případ smluvního zastoupení, upraveného v § 14 ObchZ, při němž osoba takto pověřená (prokurista) může uskutečňovat úkony zahrnuté v prokuře již bez dalšího speciálního zmocnění.¹⁵⁴ Mezi vůbec první tuzemské autory, kteří se tímto specifickým druhem plné moci začali po nabytí účinnosti ObchZ zabývat, patří především K. Eliáš.

Pro prokuru je typické, že vymezení jejího rozsahu je dáno kogentně, přímo samotným zákonem. Podnikatelé udělující prokuru tak mají, jak upozorňuje ve svém článku i L. Jeřábková¹⁵⁵, omezené možnosti, jak ji přizpůsobit svým specifickým zájmům a potřebám. J. Dědič¹⁵⁶ k tomuto dále uvádí, že institut prokury je zákonem upraven jak ve smyslu pozitivním, tak i negativním. Pozitivní vymezení spočívá ve zmocnění prokuristy ke všem právním úkonům, k nimž obvykle dochází pravidelně, či alespoň opakovaně, při provozu podniku¹⁵⁷, včetně těch, ke kterým by bylo jinak zapotřebí zvláštní plné moci. Naopak negativním pojetím se rozumí určité zúžení rozsahu¹⁵⁸, neboť podle zákona není v prokuře zahrnuta možnost zcizovat nemovitosti a zatěžovat je, pokud to ovšem podnikatel v obchodní plné moci výslovně nestanoví.

OZ se institutem prokury nezabývá, jeho právní úprava je obsažena pouze v ObchZ. Pokud však ten určitou otázku v souvislosti s prokurou neřeší, použije se na základě § 1 odst. 2 ObchZ obecná úprava zastoupení podle OZ.

3.1 Historický vývoj

ObchZ není na našem území jediným právním předpisem, který se tomuto zvláštnímu druhu zastoupení věnoval. Ustanovení týkající se prokury obsahoval již všeobecný obchodní zákoník z roku 1863, od roku 1950 to pak byl občanský zákoník, poté zákoník mezinárodního obchodu z roku 1963 a od roku 1990 i hospodářský zákoník. Proto zde alespoň stručně rozebírám zásadní rozdíly mezi těmito úpravami. Nejprve několik slov k nejstaršímu zmiňovanému právnímu předpisu.

---

¹⁵⁴ K úkonům, jež prokura nezahrnuje, by již prokurista musel mít plnou moc.

¹⁵⁵ JEŘÁBKOVÁ, Lenka. Plná moc nebo prokura?. *Daně a právo v praxi*. 2004, č. 4, s. 46.

¹⁵⁶ DĚDIČ, Jan a kol. *Obchodník zákoník, komentář I. díl*. Praha: Polygon, 2002, s. 109.

¹⁵⁷ Blíže kapitola 3.2

¹⁵⁸ Blíže kapitola 3.5.1

3.1.1 Období od 1863 do 1950

Prvním klíčovým právním předpisem byl rakouský *všeobecný obchodní zákoník*, účinný na českém území mezi lety 1863 a 1950. Podle něj byl prokurista oprávněn k jakékoli činnosti, jež byla spojena s provozováním obchodní živnosti, a k právnímu jednání před soudem i mimo něj. Takováto prokura nahrazovala každou zvláštní plnou moc a opravňovala prokuristu k přijímání a propouštění zaměstnanců.¹⁵⁹ Podle K. Eliáše zákoník z roku 1863 „*vymezuje rozsah prokury poněkud mnohomluvněji než právní úprava dnešní*“.¹⁶⁰ Obsahuje totiž v souvislosti s prokurou znatelně podrobnější a přesnější úpravu, než jakou zná naše právní úprava současná. Ta, ač se v některých směrech dosti různí, převzala z obecného obchodního zákoníku řadu prvků. V čem však lze spatřovat odlišnosti? Např. zápis prokury do příslušného rejstříku měl význam pouze deklaratorní. V tom se zásadně tehdejší předpis liší od právní úpravy současné, pro niž je zápis v obchodním rejstříku předpokladem účinnosti¹⁶¹ prokury. Ovšem *de lege ferenda* lze předpokládat, že se budoucí právní úprava znovunavrátil v tomto směru k právní úpravě obsažené v obecném obchodním zákoníku a zápis prokury tak bude mít opět účinky deklaratorní.¹⁶² Další zásadní rozdíl, který považuji za důležité zmínit, spočívá ve výslovném označování plné moci za prokuru. Právní úprava současná považuje za prokuru každou plnou moc, z jejíhož obsahu plyne, že jde o prokuru, aniž by byla takovým způsobem označena. Naopak všeobecný obchodní zákoník vyžadoval, aby byla takováto plná moc buď výslovně jako prokura označena, nebo musel být zmocněnec výslovně označován za prokuristu, anebo bylo nutné podepisovat firmu *per procura*. Pokud nebyla plná moc jedním z těchto způsobů označena, nebylo možno ji za prokuru považovat.¹⁶³ Tento požadavek není v současné právní úpravě zakotven. Z důvodu právní jistoty je sice vhodné označení *prokura*¹⁶⁴ do plné moci zahrnout, domnívám se však, že postačí udělení plné moci ve smyslu § 14 ObchZ.

V čem se právní úprava obecného obchodního zákoníku shoduje s právní úpravou současnou, je fakt, že prokura v důsledku smrti zmocnítele nezaniká. Nicméně nebylo tomu tak vždy. Až do novely ObchZ z roku 2004, která zakotvila mimo jiné nový odstavec 7 v § 14

---

¹⁵⁹ Stručněji, ale velice podobnou úpravu, obsahuje současný švýcarský obligační zákon a obchodní zákoník německý.

¹⁶⁰ ELIÁŠ, Karel. Etuda o prokuře. *Právník*, 1993, roč. 132, č. 5, s. 433.

¹⁶¹ Blíže kapitola 3.4

¹⁶² Blíže viz JEŘÁBKOVÁ, Lenka. Plná moc nebo prokura?. *Daně a právo v praxi*, 2004, č. 4, s. 46.

¹⁶³ BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava. Několik úvah o prokuře. *Obchodní právo*, 2000, roč. 9, č. 8, s. 3.

¹⁶⁴ Blíže viz kapitola 3.3.4

týkající se této problematiky, platil pravý opak - tedy že v případě úmrtí podnikatele prokura zanikne, pokud se v ní nestanoví něco jiného.¹⁶⁵

Z výše uvedeného je zřejmé, že již v 19. století byl institut prokury podrobně upraven. Zmiňovaný předpis jasně formuloval základní požadavky na osobu prokuristy, obdobně jak je tomu podle současného zákona, ač s určitými odlišnostmi. Všeobecný obchodní zákoník se stal základem pro nynější právní úpravu. O tom svědčí i fakt, že ustanovení o prokuře se vztahovala pouze na plnoprávné kupce, kteří měli povinnost být zapsáni do obchodního rejstříku (protokolovaní kupci), jak uvádí I. Pelikánová¹⁶⁶. To odpovídá právní úpravě dnešní, podle které může prokuru udělovat jen podnikatel zapsaný v obchodním rejstříku.¹⁶⁷

3.1.2 Období od 1950 do 1963

V 50. letech 20. století byl všeobecný obchodní zákoník zrušen a v účinnost vstoupil namísto něj *zákoník občanský*. Tento nový právní předpis upravil, ač velmi zjednodušeně, i otázku obchodního zastoupení. Z právní úpravy zmizel pojem *obchodníka* jako takový a byl nahrazen pojmem *podnik*. To vysvětluje ono zosobnění podniku. Co se týče základních rozdílů, zmíněný občanský zákoník oproti současné obchodněprávní úpravě stanovil výslovně, že další prokuru prokurista udělit nemůže¹⁶⁸. Odlišuje se i od obecného obchodního zákoníku, který zakázal omezení prokury s účinky vůči třetím osobám, zatímco občanský zákoník prokuru právě takto omezit umožnil. To však dnes platná úprava nedovoluje, neboť omezení má účinky jenom ve vztahu mezi podnikatelem a prokuristou.¹⁶⁹ Tento právní předpis také upravoval možnost omezení prokury na určitý z několika závodů téhož podniku, avšak taková skutečnost musela být v prokuře výslovně označena.¹⁷⁰ I když občanský zákoník z roku 1950 navazuje na právní úpravu obchodního zákoníku všeobecného, je z jeho obsahu zřejmé, že došlo ke značnému zjednodušení.

3.1.3 Období od 1963 do 1992

Dalším důležitým mezníkem je rok 1963, kdy v účinnost vstupuje *zákoník mezinárodního obchodu*. Ač tento právní předpis navazoval na občanský zákoník z roku

---

¹⁶⁵ Blíže kapitola 3.8

¹⁶⁶ Blíže viz PELIKÁNOVÁ, Irena. *Obchodní právo I*. Praha: Aspi a.s., 2005, s. 317.

¹⁶⁷ Blíže kapitola 3.3

¹⁶⁸ Blíže kapitola 3.3.1

¹⁶⁹ Blíže kapitola 3.7.1

¹⁷⁰ ELIÁŠ, Karel. Etuda o prokuře. *Právník*, 1993, roč. 132, č. 5, s. 432.

1950, svým obsahem má blíže k všeobecnému obchodnímu zákoníku. Oba totiž zahrnují ustanovení o tom, že plná moc smrtí podnikatele nezanikne, ledaže by v ní byl stanoven opak. Dále shodně považují účinky zápisu prokury do rejstříku za deklaratorní. Tuto skutečnost potvrzuje i I. Pelikánová, když dodává: „ ... *formulace zákoníku mezinárodního obchodu, která by se zdála být mnohem blíže konstitutivnosti („k udělení i odvolání prokury je zapotřebí zápisu...“), byla v souladu s tradicí chápána jako zakotvení jenom deklaratorního významu zápisu.*“¹⁷¹ Co se týče vzájemného vztahu zákoníku mezinárodního obchodu a občanského zákoníku z roku 1950, oba obsahují ustanovení, které výslovně vylučuje oprávnění zmocněnce ustanovovat a odvolávat prokuristy. Ovšem základním rozdílem je opětovné zasazení osoby zmocnitele do právní úpravy, ač není přímo pojmenován jako podnikatel či obchodník. Považuji za důležité též upozornit na jisté zvláštnosti, které se v zákoníku mezinárodního obchodu vyskytují. Jednou z nich je pojmové rozlišování na udělování plné moci, dále zmocnění, jímž se uděluje prokura, a také zmocnění při provozu podniku. Tyto formy zastoupení jsou uspořádány jako autonomní instituty, jak je z právního předpisu patrné vzhledem k jejich úpravě v samostatných oddílech kodexu, jak ostatně poukazuje i K. Eliáš¹⁷². Upozornit je třeba také na to, že prokuristou se mohla stát nejen osoba fyzická, ale i právnická, což je podstatný rozdíl oproti obchodněprávní úpravě současné.

Paralelně se zákoníkem mezinárodního obchodu byl na našem území účinný též *hospodářský zákoník*. Ten až do roku 1990 prokuru jako právní institut neupravoval. Devátá novela hospodářského zákoníku však přinesla změny. Do právní úpravy byl nově začleněn § 24f, který v odstavci 5. zakotvil smluvní formu zastoupení, tj. zastoupení organizace těmi, jímž byla na základě smlouvy udělena plná moc (včetně prokury) a dále § 24l věnující se prokuře samotné.¹⁷³ Na rozdíl od právní úpravy dnešní se mohl prokuristou stát pouze zmocněncův pracovník nebo člen.

Nicméně oba posledně zmiňované právní předpisy byly zrušeny k 1. 1. 1992 *obchodním zákoníkem*.

Jak je vidno, přestože základ prokury zůstal až do dnešní doby zachován, s každým novým předpisem přicházely určité změny. Nejobsáhlejší úpravu obsahoval bez pochyby všeobecný obchodní zákoník. Pozdější právní předpisy byly podstatně stručnější.

---

¹⁷¹ PELIKÁNOVÁ, Irena. *Komentář k obchodnímu zákoníku*. 3. vydání. Praha: Linde, 2003, s. 188.

¹⁷² Blíže viz ELIÁŠ, Karel. Etuda o prokuře. *Právník*, 1993, roč. 132, č. 5, s. 425.

¹⁷³ ELIÁŠ, Karel. Etuda o prokuře. *Právník*, 1993, roč. 132, č. 5, s. 425 - 426.

Poukazuje na to i K. Eliáš: „... institut, kterému naše pozitivní právo věnuje jediný paragraf, upravovalo ve starém rakouském zákoníku z roku 1863 ustanovení deset, občanský zákoník z roku 1950 mu věnoval osm paragrafů a zákoník mezinárodního obchodu šest.“¹⁷⁴

3.2 Rozsah prokury

Jak jsem již zmínila, rozsah prokury je dán přímo zákonem. Nicméně právě jeho široké vymezení působí v určitých případech obtíže. Určit přesné hranice toho, co ještě spadá do okruhu prokuristových činností a co již nikoli, bývá nezdědka problematické. Bude jistě záležet na konkrétních okolnostech daného případu. Je však nutné, aby byla daná oblast přesněji vymezena judikaturou soudů.

3.2.1 Provoz podniku

ObchZ v § 14 odst. 1 stanoví, že prokurou je prokurista zmocněn ke všem právním úkonům, k nimž dochází při provozu podniku. Někdy je však sporné, které jednání lze pod pojem *provoz podniku* podřadit. Obecně je přijímán názor, že jde o veškeré činnosti, které s provozováním podniku souvisí či se jej určitým způsobem týkají. Výkladem pojmu provoz podniku se zabýval i Nejvyšší soud ČR. Ten v jednom ze svých rozhodnutí konstatuje: „Pojem provoz podniku je třeba chápat v plné šíři – tedy tak, že podnikatel, který provozuje podnik, činí převážnou většinu úkonů v souvislosti s tímto provozem, a prokurista je proto omezen v zásadě jenom podle druhého odstavce § 14 obchodního zákoníku.“¹⁷⁵ Jinými slovy řečeno, prokurista bude omezen pouze nemožností zcizovat nemovitosti a zatěžovat je.¹⁷⁶ Zajímavé vymezení provozu podniku nabízí např. L. Lisse: „Provozem podniku se má na mysli zejména činnosti všech faktických dispozic s majetkem tvořícím podnik a právních úkonů s tím spojených, které mají za cíl zajišťovat hospodářskou prosperitu podnikatele a směřovat k účelu podnikání vytyčenému ve společenské smlouvě nebo stanovenému zákonem, tj. u obchodních společností zejména k dosažení zisku. Obecně lze tedy říci, že k provozu podniku patří všechna jednání týkající se správy majetkových hodnot uvedených v § 5 obchodního zákoníku a zařizování s nimi souvisejících záležitostí.“¹⁷⁷ K výše uvedenému je však kontrastem výrok J. Němce, podle něhož „prokurista je na základě zákona nejen oprávněn uzavírat obchody týkající se vlastního provozování podniku, ale má právo činit i další úkony

¹⁷⁴ ELIÁŠ, Karel. Etuda o prokuře. *Právník*, 1993, roč. 132, č. 5, s. 439.

¹⁷⁵ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. dubna 2010, sp.zn. 29 Cdo 2720/2009

¹⁷⁶ Blíže kapitola 3.5.1

¹⁷⁷ LISSE, Luděk. K prokuře. *Právní rádce*, 2008, č. 3, s. 24.

na tento provoz navazující, tj. např. přijímat a propouštět zaměstnance, sjednávat finančních operace, uzavírat pojišťovací smlouvy atd.“¹⁷⁸ S uvedeným tvrzením bych si dovolila polemizovat. Podle mého názoru se provoz podniku týká majetkových hodnot, jak uvádí právě L. Lisse, nikoli personálních záležitostí. Je nutné představit si situaci, kdy by prokurista na základě vlastního uvážení o takovýchto záležitostech rozhodoval, a jaké důsledky by mohlo mít např. jeho případné propouštění zaměstnanců.

Jak dovozuje Nejvyšší soud, záležet bude na povaze podniku a jeho provozu, nikoli na tom, jak si podnikatel vymezil předmět podnikání v obchodním rejstříku. Ten totiž nevystihuje všechny činnosti, které k provozu podniku patří. Je tudíž zapotřebí hodnotit faktický provoz, nikoli mechanicky přiřazovat jeho obsah k některému z oborů podnikání zapsaných v obchodním rejstříku jako předmět podnikání. Na základě těchto skutečností Nejvyšší soud např. vyvrátil tvrzení, že se provozu podniku netýká smlouva o převodu obchodního podílu v jiné obchodní společnosti. Podnikatel totiž může svůj podnikatelský záměr uskutečňovat i prostřednictvím nabývání majetkových částí, přičemž takovýto úkon bude beze sporu s provozováním podniku souviset.¹⁷⁹ Nejvyšší soud své závěry opírá o právní teorii, když ve svém rozhodnutí odkazuje konkrétně na I. Pelikánovou¹⁸⁰, s jejíž extenzivní interpretací provozu podniku se ztotožňuje. K této problematice pak dále uvádí: „*Za úkony související s provozem podniku nelze považovat jenom okruh úkonů odpovídající dispozicím v rámci obvyklého (běžného) hospodaření, neboť k provozu podniku budou patřit i některé úkony mimo obvyklé hospodaření (např. uzavření smlouvy o úvěru nebo nakládání s volnými zdroji podniku).*“¹⁸¹

3.2.2 Úkony nesouvisející s provozem podniku

Pomocí argumentu a contrario lze dovést, že prokura se nevztahuje na takové činnosti, k nimž při provozu podniku nedochází. Obdobně jako Nejvyšší soud¹⁸² i K. Eliáš konstatuje, že mimo okruh prokuristovy dispozice se tedy nalézají právní úkony týkající se oblasti, která buď vůbec s podnikáním nesouvisí, např. nakládání s osobním majetkem

¹⁷⁸ NĚMEC, Jiří. Ke smíšené kolektivní prokurě. *Obchodní právo*, 2001, roč. 10, č. 5, s. 14.

¹⁷⁹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. dubna 2010, sp.zn. 29 Cdo 2720/2009

¹⁸⁰ Blíže viz PELIKÁNOVÁ, Irena. *Komentář k obchodnímu zákoníku*. 3. vydání. Praha: Linde, 2003, s. 192.

¹⁸¹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. dubna 2010, sp.zn. 29 Cdo 2720/2009

¹⁸² Z rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. dubna 2010, sp.zn. 29 Cdo 2720/2009: „*K provozu podniku nebudou patřit zejména mimořádné dispozice, které se sice týkají podniku, ale jeho další provoz podnikatelem znemožní (prodej nebo pronájem podniku), nebo ho alespoň podstatně negativně ovlivní (zřízení zástavního práva k podniku), popř. s provozem podniku nijak nesouvisejí.*“

podnikatele – fyzické osoby, jak shodně uvádí též S. Plíva¹⁸³, stejně jako úkony podnikatele nespočívající v provozu podniku.¹⁸⁴ Do rámce prokury by se podle I. Pelikánové¹⁸⁵ pravděpodobně nevešla ani změna předmětu podnikání, obchodní firmy či sídla podnikatele. Další zajímavý příklad úkonu, který by nespadal do zákonem vymezeného rozsahu prokury, podává rozhodnutí Nejvyššího soudu z roku 2006, podle nějž: „*Ze samotného zákonného postavení prokuristy obchodní společnosti nevyplývá jeho zákonná povinnost, aby za podnikatele zajistil řádné odvedení pojistného a jiných zákonných plateb státu. Povinnost k odvedení příslušných povinných plateb za poplatníka se vztahuje na plátce jako na podnikatele a není tak úkonem týkajícím se provozu podniku, k němuž je na základě prokury oprávněn prokurista.*“¹⁸⁶ Uvedené výroky doplňuje J. Dědič¹⁸⁷ o další výčet činností, na něž se prokura nevztahuje. Jsou jimi např. provádění změn v podnikové organizaci, ukončení činnosti podnikatele, vložení podniku jako nepeněžitého vkladu do jiné obchodní společnosti, jež se sice podniku týká, ale brání podnikateli v dalším provozování, či podpis společenské smlouvy v.o.s. či k.s. anebo podání návrhu na zápis do obchodního rejstříku. Tomuto názoru do jisté míry oponuje J. Němec¹⁸⁸, když se zabývá otázkou, v jakých případech může společenskou smlouvu jménem podnikatele podepsat jím ustanovený prokurista. Podle něj bude záležet na povaze konkrétního případu a na zjištění, zda došlo k překročení mezi provozu podniku. Podle mne je ovšem na místě položit si otázku, zda vůbec přichází v úvahu, aby prokurista takovouto smlouvu mohl podepsat. Osobně se domnívám, že tak učinit nemůže, neboť v tento okamžik není ani podnikatel ani prokurista zapsán v obchodním rejstříku. A vzhledem k tomu, že prokuru může udělit jen podnikatel zapsaný v tomto rejstříku¹⁸⁹, a že i sama prokura se stává účinnou až od doby jejího zápisu do obchodního rejstříku¹⁹⁰, je proto podle mne vyloučeno, aby mohl prokurista společenskou smlouvu za podnikatele podepisovat.

Z výše uvedeného soudím, že otázka rozsahu prokury není tak jednoznačná, jak se může na první pohled zdát. Jak jsem již naznačila v úvodu této kapitoly, není pochyb o tom,

---

¹⁸³ Blíže viz ŠTENGLOVÁ, Ivana, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš. *Obchodní zákoník komentář*. 12. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 45.

¹⁸⁴ ELIÁŠ, Karel, BEJČEK, Josef, HAJN, Petr. *Kurs obchodního práva*. 4. vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, s. 104.

¹⁸⁵ PELIKÁNOVÁ, Irena. *Obchodní právo I*. Praha: Aspi a.s., 2005, s. 316.

¹⁸⁶ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. ledna 2006, sp.zn. Rt 48/2005

¹⁸⁷ DĚDIČ, Jan a kol. *Obchodník zákoník, komentář I. díl*. Praha: Polygon, 2002, s. 110.

¹⁸⁸ NĚMEC, Jiří. Ke smíšené kolektivní prokuře. *Obchodní právo*, 2001, roč. 10, č. 5, s. 14.

¹⁸⁹ Blíže kapitola 3.3

¹⁹⁰ Blíže kapitola 3.4

že hlavní roli ve vymezení úkonů spadajících pod provoz podniku bude hrát soudní praxe. Předejde se tak případným interpretačním problémům a nesrovnalostem při řešení otázek právě s prokurou souvisejících.

3.3 Vznik prokury

3.3.1 Osoby oprávněné udělit prokuru

Osobou, která je oprávněna udělit prokuru, je podnikatel, který je zapsán v obchodním rejstříku, ať už na základě zákona nebo, jde-li o fyzickou osobu, také na základě vlastní žádosti. V teorii se však již zde objevují určité rozpory. Jak uvádí výslovně K. Eliáš¹⁹¹, podnikatel v obchodním rejstříku nezapsaný prokuru udělit nemůže. Nicméně podle S. Plívy „podnikatel dosud nezapsaný může prokuru udělit, ale ta by se stala účinnou až ode dne zápisu podnikatele a prokuristy do obchodního rejstříku.“¹⁹² Podle mého názoru nezapsaný podnikatel prokuru udělit může¹⁹³, nicméně do zápisu v obchodním rejstříku je takovéto udělení v podstatě bez významu. V případě, že je podnikatel osobou právnickou, uděluje prokuru většinou jeho statutární orgán. Určité pochybnosti může vyvolat otázka, zda by mohl jménem podnikatele udělit prokuru jeho zástupce. K. Eliáš se k této věci vyjadřuje: „Domnívám se, že by tomu nic nebránilo za situace, kdy by tento zástupce byl podnikatelem zmocněn k udělení prokury výslovně.“¹⁹⁴ Pokud jde o vedoucího odštěpného závodu, má se za to, že oprávnění prokuru udělit nemá. Jako osoba zapsaná v obchodním rejstříku činí totiž jménem podnikatele pouze úkony týkající se organizační složky, jejímž je vedoucím.¹⁹⁵ Vzhledem k tomu, že prokura se vztahuje na podnik jako celek, nelze, jak J. Dědič¹⁹⁶ vysvětluje, oprávnění prokuristy omezit jen na činnost týkající se organizační složky. Ke stejnému názoru se kloní i S. Plíva¹⁹⁷.

Za důležité považují upozornit na to, že současná právní úprava na rozdíl od předešlých úprav neobsahuje ustanovení o tom, zda může sám prokurista udělit další

---

¹⁹¹ ELIÁŠ, Karel. Etuda o prokuře. *Právník*, 1993, roč. 132, č. 5, s. 429.

¹⁹² ŠTENGLOVÁ, Ivana, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš. *Obchodní zákoník komentář*. 12. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 46 - 47.

¹⁹³ Srov. kapitola 3.3.5

¹⁹⁴ ELIÁŠ, Karel. Etuda o prokuře. *Právník*, 1993, roč. 132, č. 5, s. 430.

¹⁹⁵ Blíže kapitola 2.1

¹⁹⁶ DĚDIČ, Jan a kol. *Obchodní zákoník, komentář I. díl*. Praha: Polygon, 2002, s. 110.

¹⁹⁷ Blíže viz ŠTENGLOVÁ, Ivana, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš. *Obchodní zákoník komentář*. 12. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 47.

prokuru¹⁹⁸, popř. ji odvolat. Nabízí se proto odkaz na ustanovení § 33a OZ, podle něhož je zmocněnec oprávněn udělit plnou moc jiné osobě, aby namísto něj zmocnitele zastupovala, pouze tehdy, je-li k tomu výslovně oprávněn podle plné moci, či pokud je zmocněncem právnická osoba. Vzhledem k tomu, že prokuristou je jen osoba fyzická a v prokuře není takové oprávnění zakotveno, nemůže tedy prokurista ani podle nynější právní úpravy ustanovit dalšího prokuristu.¹⁹⁹ Jinak by byl účel, za kterým podnikatel prokuru uděluje, zcela popřen, neboť by se podnikatelem ustanovení prokuristé mohli navzájem odvolávat, jak podotýká M. Bartošíková²⁰⁰. Stejně argumentuje i K. Eliáš²⁰¹. Tento názor se mi jeví jako logický a proto s ním souhlasím.

3.3.2 Udělení prokury orgánem společnosti

Jak jsem již zmínila výše, u podnikatele právnické osoby uděluje prokuru její statutární orgán. Avšak nemusí tomu tak být vždy. Výjimkou z tohoto pravidla může být s.r.o. Zákon zde jako u jediné obchodní společnosti výslovně upravuje, že prokuristu jmenuje a odvolává namísto statutárního orgánu *valná hromada*. Obdobná úprava platila u s.r.o. podle zákona č. 58/1906 říšského zákona o s.r.o., neboť jak uvádí judikát z roku 1924: „... *valná hromada se usnází jen zásadně, zda má býti prokura zřízena, a že ustanovení prokuristy zůstaveno jest jednatelům, pokud smlouva společenská nemá předpisu odchylného.*“²⁰² Valná hromada rozhoduje prostou většinou hlasů přítomných společníků, pokud není vyžadován vyšší počet hlasů. Nicméně vzhledem k tomu, že jde o ustanovení dispozitivní, může společenská smlouva zmiňované oprávnění převést na jiné orgány společnosti (např. na jednatele společnosti či na dozorčí radu, byla-li zřízena).²⁰³ V této souvislosti považuji za vhodné zmínit rozhodnutí Nejvyššího soudu²⁰⁴, kterým bylo judikováno, že při usnesení společníků o zřizování prokuristů mohou hlasovat také společníci, kteří jsou sami prokuristy jmenováni. Další ustanovení o jmenování a odvolávání prokuristy v ObchZ chybí. Tuto problematiku podrobně objasňuje M. Bartošíková²⁰⁵. Jak autorka shrnuje, u a.s. a družstva činí tyto úkony *představenstvo*, které rozhoduje ve všech záležitostech, pokud nejsou stanovami či ObchZ vyhrazeny do působnosti jiného orgánu. Pokud by se jednalo o tzv. malé

¹⁹⁸ Všeobecně platí, že prokurista může dalším osobám udělit obecnou plnou moc.

¹⁹⁹ PELIKÁNOVÁ, Irena. *Komentář k obchodnímu zákoníku*. 3. vydání. Praha: Linde, 2003, s. 191 – 192.

²⁰⁰ BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava. Několik úvah o prokuře. *Obchodní právo*, 2000, roč. 9, č. 8, s. 11.

²⁰¹ Blíže viz ELIÁŠ, Karel. Etuda o prokuře. *Právník*, 1993, roč. 132, č. 5, s. 434.

²⁰² Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 24. září 1924, sp. zn. R I 757/24

²⁰³ BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava. Několik úvah o prokuře. *Obchodní právo*, 2000, roč. 9, č. 8, s. 5 - 6.

²⁰⁴ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 5. dubna 1929, sp. zn. R I 67/29

²⁰⁵ BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava. Několik úvah o prokuře. *Obchodní právo*, 2000, roč. 9, č. 8, s. 5 - 7.

družstvo, tedy o družstvo s méně než 50-ti členy, mohou stanovy určit, že *členská schůze* převezme působnost představenstva. Jestliže nastane tento případ, o jmenování a odvolání prokury bude tedy rozhodovat členská schůze. Složitější situace nastává u osobních obchodních společností. Rozhodování o udělení prokury nelze podřadit pod obchodní vedení, neboť se jím rozumí řízení společnosti, zejména realizace její podnikatelské činnosti, jak dovozuje rozsudek Nejvyššího soudu²⁰⁶ z roku 1997. Tudíž budou v k.s. o těchto záležitostech rozhodovat *komanditisté společně s komplementáři* většinou hlasů, pokud společenská smlouva nestanoví něco jiného. Při hlasování má každý společník jeden hlas, opět nestanoví-li společenská smlouva jinak. Určité komplikace nastávají u v.o.s., neboť zde zákon takové řešení neobsahuje. Upravuje pouze jednání jménem společnosti a obchodní vedení. Nestanoví-li tedy odpověď společenská smlouva, bude otázka vyložena podle zásad, na kterých spočívá ObchZ, neboť OZ úpravu v této oblasti nezahrnuje a pravidlo, které by mělo charakter zvyklosti, neexistuje. Vzhledem k tomu, že všichni *společníci* mají stejná práva a povinnosti, lze z této zásady dovodit, že žádnému z nich nemůže být upřena možnost rozhodnout o jmenování i odvolání prokuristy. Obdobný názor zastávala již předválečná soudní praxe. Na podporu názoru, že prokuru může odvolat²⁰⁷ kterýkoli ze společníků v.o.s. (včetně těch, kteří jsou k zastupování společnosti oprávněni jen kolektivně), se staví totiž hned tři rozhodnutí Nejvyššího soudu. Nejstarší z nich je judikát²⁰⁸ z roku 1919, následujícím je pak usnesení²⁰⁹ z roku 1924, a též je to rozhodnutí²¹⁰ z roku 1931. Co se týče způsobu rozhodování, ke jmenování a odvolávání prokuristy by měla postačit většina hlasů všech společníků, stejně jako v k.s. Jde však o situaci nezvyklou, neboť ObchZ ustanovuje přiměřené použití právní úpravy v.o.s. na k.s., nikoli naopak.²¹¹ To jsou, v souvislosti s prokurou, zásadní rozdíly mezi jednotlivými typy společností. Dokazuje se tím dispozitivnost některých ustanovení druhé části ObchZ, a to v tom smyslu, že výše uvedená tvrzení týkající se udělování prokury platí jen, pokud společenská smlouva nestanoví něco jiného.

---

²⁰⁶ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. dubna 1997, sp. zn. I Odon 2/97 – 68

²⁰⁷ Blíže kapitola 3.8.1

²⁰⁸ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 5. dubna 1919, sp. zn. R I 130/19

²⁰⁹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 2. dubna 1924, sp. zn. R I 89/24

²¹⁰ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 31. července 1931, sp. zn. R II 226/31

²¹¹ BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava. Několik úvah o prokuře. *Obchodní právo*, 2000, roč. 9, č. 8, s. 6 - 7.

3.3.3 Dohoda podnikatele a prokuristy

Základním předpokladem pro platné udělení prokury je dohoda podnikatele a budoucího prokuristy, která vzniká a působí mezi oběma subjekty od okamžiku uzavření.²¹² Je zcela ponecháno na vůli stran, jaký typ smlouvy si mezi sebou pro založení vzájemného vztahu²¹³ zvolí. Pokud tak neučiní, použije se některý ze smluvních typů zakládajících obstarání záležitosti. Jelikož jde o činnosti spojené s podnikáním zmocnitele, je vhodné podpůrně aplikovat smlouvu mandátní, dle které se mandatář zavazuje za úplatu k zařízení určité obchodní záležitosti mandanta tím, že uskuteční právní úkony jeho jménem. Je třeba zdůraznit, že dohoda podnikatele a prokuristy nemusí mít výhradně formu mandátní smlouvy. Nicméně se využití tohoto smluvního typu doporučuje, neboť, jak uvádí i sám Nejvyšší soud²¹⁴, nejlépe vystihuje charakter záležitosti, kterou má prokurista uskutečnit. Neznamená to však, jak uvádí J. Hanzalová, že by „*Nejvyšší soud přitakával tomu, že na veškerá vzájemná práva a povinnosti je mandátní smlouva beze zbytku aplikovatelná. Případná přiměřená aplikace ustanovení smlouvy mandátní i na otázku péče by totiž ve svém důsledku mohla znamenat, že prokurista je při realizaci práv a povinností plynoucích z prokury povinen postupovat s odbornou péčí. Odborná péče je pak považována za péči v zásadě přísnější, než je tzv. péče řádného hospodáře, která se vyžaduje od orgánů obchodních společností. To může být nepřiměřeně přísné...*“²¹⁵ Lze tudíž doporučit, aby byla vzájemná práva a povinnosti obou stran vymezena ještě před udělením prokury.

Pokud není ve smlouvě sjednána odměna, má podnikatel povinnost zaplatit prokuristovi úplatu, jež je obvyklá v době uzavření smlouvy. Určující pro nárok na úplatu však není jen samotné udělení prokury, ale i skutečnost, že prokurista opravdu ve stanoveném rozsahu činnosti spojené s provozem podniku vykonával. Pokud jde o náhradu případně vzniklých nákladů, Nejvyšší soud stanovuje: „*Pokud prokuristovi vzniknou v souvislosti s obstaráváním záležitostí společnosti náklady, je zcela legitimní požadavek, aby je společnost uhradila...*“²¹⁶ S tímto závěrem souhlasím, neboť vzhledem k tomu, že náklady vznikají při výkonu prokury, nelze předpokládat, že bude prokurista podnikatele tímto způsobem zastupovat na vlastní náklady.

²¹² ELIÁŠ, Karel, DVOŘÁK, Tomáš a kol. *Obchodní zákoník. Praktické poznámkové vydání s výběrem judikatury od roku 1900*. 5. vydání. Praha: Linde a.s., 2006, s. 84.

²¹³ Srov. kapitulu 3.6.4

²¹⁴ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. listopadu 2009, sp. zn. 23 Cdo 2713/2009

²¹⁵ HANZALOVÁ, Jarmila. *Pokrok v prokuře?* [online]. epravo.cz, 20. srpna 2010 [cit. 26. ledna 2011]. Dostupné na <http://www.epravo.cz/top/clanky/pokrok-v-prokure-64930.html>.

²¹⁶ Tamtéž

3.3.4 Forma udělení prokury

Pokud jde o požadavek určité formy pro udělení prokury, ObchZ o této otázce mlčí. Proto je třeba dále postupovat podle OZ, konkrétně podle § 31 odst. 4, který stanoví, že plná moc musí být udělena písemně, pokud se netýká jen určitého právního úkonu. A vzhledem k tomu, že prokura se týká všech úkonů, k nimž dochází při provozu podniku, lze dovodit, že požadavek písemné formy platí i pro její udělení.²¹⁷ Tuto teorii podporuje i fakt, že účinnost prokury je vázána na zápis²¹⁸ do obchodního rejstříku. Některé právní řády však takovéto náležitosti nevyžadují. Např. podle německého obchodního zákoníku může být prokura udělena ústně, švýcarský zákon o obligacích zase povoluje i konkludentní udělení prokury.²¹⁹ Prokura musí být tedy podle českého právního řádu udělena písemně. Samotnému vystavení listiny, jež prokuru ustanovuje, musí předcházet dohoda o plné moci, kde již však písemná forma vyžadována není.²²⁰ Pokud jde o obsahovou stránku, musí být z udělené prokury zřejmé, že se jedná o prokuru.²²¹ Z tohoto důvodu se doporučuje, aby byla takto udělená plná moc jako prokura označena. Podle mého názoru to však není nutné. Považuji za dostačující, že bude plná moc udělena ve smyslu § 14 ObchZ. Jasně musí být stanoveno, kdo a komu prokuru uděluje, tzn. přesné údaje o podnikateli, který prokuristu ustanovuje, dále jméno prokuristy a jeho příjmení, rodné číslo, trvalý pobyt a údaj, zda jde o prokuru základní nebo rozšířenou, musí být také datována a podepsána. Pokud by podnikatel udělil prokuru více osobám, je podstatnou náležitostí listiny stanovení způsobu, jakým budou prokuristé jednat. Nelze ovšem vyvozovat, že by rozsah oprávnění mohl být takto omezen. Jestliže by udělení této plné moci zahrnovalo jakékoli omezení, nejednalo by se o platný právní úkon a prokuru by nebylo možné zapsat do obchodního rejstříku.²²² Na základě výše uvedených skutečností je možno shrnout, že vznik prokury je vázán přísnějšími požadavky, než je tomu u běžné plné moci.

---

²¹⁷ ŠTENGLOVÁ, Ivana, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš. *Obchodní zákoník komentář*. 12. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 47.

²¹⁸ Blíže kapitola 3.4

²¹⁹ Blíže viz ELIÁŠ, Karel. Etuda o prokuře. *Právník*, 1993, roč. 132, č. 5, s. 430.

²²⁰ Požadavek formy bude samozřejmě záviset na typu smlouvy, který si strany pro založení právního vztahu zastoupení zvolí.

²²¹ ŠTENGLOVÁ, Ivana, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš. *Obchodní zákoník komentář*. 12. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 47.

²²² Blíže kapitola 3.5.1

3.3.5 Udělení prokury před vznikem společnosti

Pokládám za důležité vyřešit též otázku, zda lze zapsat prokuristu do obchodního rejstříku současně s *návrhem na zápis obchodní společnosti či družstva*. V takovém případě by bylo nutno o jmenování prokuristy rozhodnout již v období mezi založením a vznikem společnosti. Prokura by tak musela být udělena též před vznikem korporace. Tento úkon je možno učinit pouze tam, kde o této otázce rozhodují společníci, tedy u v.o.s. a k.s., eventuálně i u s.r.o., pokud by společenská smlouva svěřila tyto záležitosti společníkům²²³, anebo pokud by se jednalo o jednočlennou²²⁴ s.r.o. V případě, že by byly o těchto otázkách pověřeny rozhodovat orgány společnosti (např. valná hromada, členské schůze či představenstvo), nemohly by tak činit před jejím vznikem, neboť samy vznikají až tímto okamžikem. Tudíž by se takové role ujali zakladatelé společnosti jednající ve věcech souvisejících s jejím vznikem, neboť udělení prokury jistě pod takové právní úkony spadá.²²⁵ Lze tedy uzavřít, že návrh na zápis prokury do obchodního rejstříku může být podán současně s prvním návrhem na zápis podnikatele, avšak pouze při splnění výše uvedených podmínek.

3.3.6 Udělení prokury v době likvidace

Zajímavá a zároveň velice diskutovaná je rovněž otázka, zda může být udělena prokura v případě, že společnost vstoupila do likvidace. Pokud jde o likvidátora, na něhož přechází podle § 72 ObchZ působnost statutárního orgánu, činí pouze takové úkony, které směřují k likvidaci společnosti. Mezi takové činnosti patří např. uplatnění pohledávek, uzavírání smíru a dohod o změně a zániku práv a závazků, zastupování společnosti před soudy či jinými orgány²²⁶, a jiné. Vzhledem k tomu, že jeho oprávnění je tedy užší, než oprávnění prokuristy, zmocňoval by tak likvidátor k provádění úkonů, k nimž sám nemá oprávnění. Tudíž prokuru udělovat nemůže. Proto se lze domnívat, že onou oprávněnou osobou by s největší pravděpodobností měl být statutární orgán, který jedná jménem podnikatele ve zbývajících věcech nesouvisejících s likvidací. Nicméně není jasné, zda vůbec prokuru po vstupu společnosti do likvidace udělit lze. Na tuto problematiku existují dva názory. Zastánci *prvého* z nich se opírají o judikát Nejvyššího soudu²²⁷ z roku 1925. Uvedené rozhodnutí se týká zrušené k.s., jejíž vstup do likvidace byl zapsán do obchodního rejstříku.

²²³ Viz ustanovení § 125 odst. 2 ObchZ

²²⁴ Viz ustanovení § 132 odst. 1 ObchZ

²²⁵ BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava. Několik úvah o prokuře. *Obchodní právo*, 2000, roč. 9, č. 8, s. 7.

²²⁶ Tamtéž, s. 5.

²²⁷ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 23. dubna 1925, sp. zn. R I 246/25

Jak Nejvyšší soud vyvozuje, komplementáři prokuru udělit nemohou, neboť vedení společnosti přechází na likvidátory. Nicméně ani ti nemohou tuto zvláštní plnou moc udělit, protože jejich oprávnění je omezenější, než jak je tomu u prokuristů. Zrušením společnosti a jejím vstupem do likvidace končí pravidelná provozovací činnost, kterou prokura předpokládá. Tudíž ji za takovéto situace nelze udělit. Stoupenci *druhého* názoru, mezi něž patří např. i M. Bartošíková, však přicházejí s teorií, že oprávnění statutárního orgánu činit jménem podnikatele právní úkony nesouvisející s likvidací zůstává zachováno i během likvidace. Proti argumentu ukončení provozní činnosti M. Bartošíková namítá: „... je ukončena podnikatelská činnost podnikatele, ale provoz podniku je širší, než samotná realizace podnikatelské činnosti.“²²⁸ S tímto tvrzením však nesouhlasím. Podle mého názoru je provoz podniku naopak užší, než podnikatelská činnost.

Vzhledem k vázanosti existence prokury na provoz podniku se domnívám, že pokud tedy dojde ke zrušení společnosti a tím k ukončení jejího provozu, nemá význam prokuru udělovat. I kdyby totiž statutární orgán prokuru udělil, byl by její rozsah tak omezený, že by prokurista neměl již skoro žádná oprávnění. Takovéto zmocnění by pak podle mého názoru nemělo povahu prokury.

3. 4 Zápis do obchodního rejstříku

Zápis prokury do obchodního rejstříku má na rozdíl od jejího výmazu²²⁹ *konstitutivní* charakter, což znamená, že udělení prokury nabývá účinnosti, jak stanoví § 14 odst. 6 ObchZ, až dnem zápisu²³⁰. Pro jeho uskutečnění je nutno podat návrh ke krajskému soudu, k němuž je aktivně legitimován podnikatel udělující prokuru. Součástí takového návrhu bývá rovněž úředně ověřený podpisový vzor prokuristy.²³¹ S provedením zápisu a jeho zveřejněním je úzce spojena i zásada formální a materiální publicity obchodního rejstříku.²³² Pochybuje-li rejstříkový soud o správnosti uvedených skutečností, je oprávněn konat potřebná šetření, zejména vyžadovat příslušné doklady.

²²⁸ BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava. Několik úvah o prokuře. *Obchodní právo*, 2000, roč. 9, č. 8, s. 5.

²²⁹ Blíže kapitola 3.8

²³⁰ Pokud by osoba před zápisem do obchodního rejstříku jednala z jiného titulu, byl by takový právní úkon platný.

²³¹ ELIÁŠ Karel, BEJČEK, Josef, HAJN, Petr. *Kurs obchodního práva*. 4. vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, s. 105

²³² Blíže viz WINTEROVÁ, Alena a kol. *Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou*. 3. Vydání. Praha: Linde, 2007, s. 556.

Pokud má být prokura udělena více osobám, musí návrh na zápis do obchodního rejstříku obsahovat určení, jak budou prokuristé jednat. Existují tři možnosti - podnikatel může rozhodnout, že každý prokurista bude jednat samostatně, nebo budou k zastupování a podepisování oprávněni všichni společně či alespoň dva z nich.²³³

Dále je nezbytné uvést, že návrh na zápis, změnu či výmaz subjektu z obchodního rejstříku je možné podávat pouze na *závazných formulářích*²³⁴, které vyhláškou stanoví Ministerstvo spravedlnosti. Ke každému z formulářů je dán seznam příloh, kterými se zapisované skutečnosti prokazují. Dokládají se listiny o vzniku, zániku, rozšíření a zúžení prokury, doklad o jmenování prokuristy, čestné prohlášení prokuristy o tom, že splňuje podmínky podle § 38l ObchZ.²³⁵ Avšak právě tento *seznam listin* související se zápisem či výmazem jednotlivých údajů o zapsané osobě představuje určitý problém. Touto otázkou se podrobně zabývá především M. Bartošíková²³⁶. Ta v této souvislosti zmiňuje, že konkrétní vymezení listin je obsaženo buď v ObchZ, ve vyhlášce č. 250/2005 Sb., o závazných formulářích na podávání návrhů na zápis do obchodního rejstříku, anebo listiny nejsou specifikovány v žádném právním předpise. Přesto je navrhovatel povinen tyto listiny dodat. Situace je navíc komplikována neprovázaností vyhlášky č. 250/2005 Sb. a ObchZ. Na podporu tohoto tvrzení M. Bartošíková konstatuje, že vyhláška upravuje listinný důkaz, jenž je v rozporu s hmotněprávní úpravou. Jde o listiny vyžadované právě u zápisu prokuristy - doklad o vzniku prokury a čestné prohlášení prokuristy o tom, že pro něj není dána žádná překážka výkonu funkce ve smyslu § 38l ObchZ. Jelikož prokura vzniká až zápisem do obchodního rejstříku, *listinu o vzniku* prokuristových oprávnění nelze doložit. Pravděpodobně tím bylo myšleno rozhodnutí příslušného orgánu o zřízení prokury. S tímto názorem souhlasím. Jinak by dle mne výše uvedený požadavek z důvodu konstitutivního účinku zápisu prokury do obchodního rejstříku postrádal logiku. Chybné je rovněž *čestné prohlášení*, jež se týká orgánu společnosti či jeho člena, protože jimi prokurista není.²³⁷ Jedná se naopak o

---

²³³ Blíže kapitola 3.5.2

²³⁴ Tato povinnost byla stanovena novelou ObchZ, k níž došlo na základě zákona č. 216/2005 Sb.

²³⁵ Blíže viz Justice.cz. *Formuláře pro zápis do obchodního rejstříku*. [online]. 2010 [cit. 11. listopadu 2010]. Dostupné na <http://portal.justice.cz/Justice2/ms/ms.aspx?o=23&j=33&k=2299&d=47038>.

²³⁶ BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava. Rejstříkové peripetie aneb jak novela novelu stíhá. *Právní fórum*, 2006, č. 8, s. 265.

²³⁷ Blíže kapitola 3.6

smluvního zmocněnce, tudíž se na něj onen § 381 ObchZ nevztahuje.²³⁸ Je totiž vyloučeno, aby vyhláška ukládala prokuristovi více povinností než samotný zákon.²³⁹

Vzhledem k tomu, že jsou se zapisováním prokuristy do obchodního rejstříku spojené též určité finanční a administrativní výdaje, může působit nutnost takového zápisu jako méně výhodná. Je však třeba upozornit na to, že prokura je pro třetí osoby bezpečnější v tom smyslu, že je chráněna jejich dobrá víra v zápis do obchodního rejstříku.

Pokud jde o budoucí právní úpravu, předpokládá se, že dojde v této oblasti k jistým změnám. V souvislosti se zápisem do obchodního rejstříku se bude zásadní zvrát týkat okamžiku vzniku prokury. Jak přibližuje L. Jeřábková: „... bude vázán na účinnost dohody o jejím udělení, nikoli až na okamžik zápisu.“²⁴⁰ Z uvedeného vyplývá, že na rozdíl od právní úpravy dnešní budou účinky zápisu deklaratorní. Tzn., že podnikatele bude zavazovat i jednání prokuristy učiněné ještě před zápisem prokury do obchodního rejstříku.

3. 5 Druhy prokury

3.5.1 Prokura prostá a rozšířená

Jak plyne z dispozitivního ustanovení § 14 odst. 2 ObchZ, v prokuře není zahrnuto oprávnění prokuristy zcizovat²⁴¹ nemovitosti a zatěžovat²⁴² je. Takováto prokura se označuje jako *základní* neboli prostá. Jak konstatuje J. Pokorná²⁴³, rozsah prokury nelze zužovat. Není však vyloučeno, aby jej podnikatel rozšířil a v listině výslovně prokuristovi udělil oprávnění buď jen k zcizování, či jen k zatěžování nemovitostí, anebo k obojímu zároveň. V takovém případě hovořit o prokuře *rozšířené*. Vzhledem k tomu, že se prokurista prokazuje výpisem z obchodního rejstříku, je nutné takovouto změnu zaznamenat právě i

---

²³⁸ Opačně Luděk Lisse: „Názor, že se uvedené ustanovení vztahuje pouze na členy statutárních orgánů, mezi které prokurista nepatří, vychází podle mého soudu ze striktně formalistického pojetí výkladu zákona, aniž by byl akcentován jeho smysl a účel. Tímto účelem je vyloučení osob, které nevykonávaly svou předchozí exekutivní funkci v orgánu obchodní společnosti s náležitou péčí a které by z tohoto důvodu neměly být po určité dobu v obdobné funkci oprávněny svými úkony zavazovat další obchodní společnost.“ (LISSE, Luděk. K prokuře. *Právní rádce*, 2008, č. 3, s. 24.)

²³⁹ Blíže viz BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava. Rejstříkové peripetie aneb jak novela novelu stíhá. *Právní fórum*, 2006, č. 8, s. 265.

²⁴⁰ JEŘÁBKOVÁ, Lenka. Plná moc nebo prokura?. *Daně a právo v praxi*. 2004, č. 4, s. 45.

²⁴¹ Zcizováním nemovitostí se rozumí právní úkony, které směřují k dobrovolnému zbavení vlastnictví, typicky úplatným nebo bezúplatným převodem, jako je např. jejich darování, prodej či směna za jinou věc, nikoli však pronájem podniku.

²⁴² Zatěžování nemovitostí pak zahrnuje takové právní úkony, jež omezují vlastnické právo, např. zřízení věcného břemene či zástavního práva

²⁴³ POKORNÁ, Jarmila. *Subjekty obchodního práva*. Masarykova univerzita. Brno: 2000, s. 29.

v tomto rejstříku. Kromě nemovitostí lze ustanovení § 14 odst. 2 ObchZ vztáhnout také na byty a nebytové prostory, či rozestavěný byt nebo nebytový prostor.²⁴⁴ Podle § 3 odst. 2 zákona č. 72/ 1994 Sb. (zákon o vlastnictví bytů) se totiž právní vztahy k těmto jednotkám řídí ustanoveními ObchZ a dalších právních předpisů, které se týkají nemovitosti, pokud tento zákon nestanoví něco jiného.

Jestliže podnikatel prokuru o tato oprávnění nerozšíří, je rozsah zmocnění prokuristy takto ze zákona omezen. Kromě dalšího zúžení rozsahu v důsledku smrti podnikatele²⁴⁵, nedovoluje ObchZ jiná omezení než výše uvedená. Tím pádem je nepřípustné, aby se prokura vztahovala pouze na určité úkony či druhy úkonů, ani aby byla vykonávána pouze po jistou dobu, za určitých okolností, jen na stanovených místech (např. pouze na určitou část podniku) či pouze vůči konkrétním osobám, jak vyjmenovává L. Jeřábková²⁴⁶. V opačném případě by prokurista nebyl způsobilý k zápisu do obchodního rejstříku, neboť udělené zmocnění by nemělo povahu prokury.²⁴⁷ Uvedený závěr se opírá o rozhodnutí Nejvyššího soudu²⁴⁸ z roku 1930, které stanoví, že prokura je neomezená co do jejího objemu. Zároveň tento judikát uvádí, že se zásada neomezenosti nevztahuje na způsob, jakým je prokura vykonávána.²⁴⁹

V případě, že by prokurista nedisponoval pravomocemi ke zcizování či zatěžování nemovitosti a přesto by takovéto úkony prováděl, jednalo by se o překročení rozsahu jeho oprávnění.²⁵⁰

3.5.2 Prokura individuální a kolektivní

Dalším způsobem, jak rozlišovat prokuru, je dělba dle jejího výkonu, a to na prokuru individuální (samostatnou) a kolektivní (hromadnou).²⁵¹ Její podstatou ovšem není počet prokuristů, ale stanovení, zda je oprávněn k zastupování a podepisování za podnikatele každý z prokuristů samostatně (prokura *individuální*), či jestli musí jednat a podepisovat se

---

²⁴⁴ Blíže viz DĚDIČ, Jan a kol. *Obchodník zákoník, komentář I. díl*. Praha: Polygon, 2002, s. 111.

²⁴⁵ Blíže kapitola 3.8

²⁴⁶ JEŘÁBKOVÁ, Lenka. Plná moc nebo prokura?. *Daně a právo v praxi*, 2004, č. 4, s. 46.

²⁴⁷ Pokud by však takto omezená prokura (tzn. omezená jiným než prokuru dovoleným způsobem) obsahovala požadované náležitosti, mohla by být posuzována alespoň jako plná moc podle obecné úpravy v občanském zákoníku. Zde zmocnitel není nijak omezen a dle svých zájmů může udělit plnou moc třeba jen na určité právní úkony. (Srov. kapitola 1.1)

²⁴⁸ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 22. února 1930, sp. zn. 213/30

²⁴⁹ Blíže kapitola 3.5.2

²⁵⁰ Blíže kapitola 3.7.2

²⁵¹ Ustanovení § 14 odst. 4 ObchZ

všichni prokuristé anebo alespoň dva (prokura *kolektivní*).²⁵² Zákon neupravuje situaci, kdy by v prokuře udělené více osobám nebyl stanoven její výkon žádným z uvedených způsobů. V takovém případě by byla udělená prokura neplatná pro neurčitost. Je totiž třeba si uvědomit, jak podotýká S. Plíva²⁵³, že pro tento případ neplatí úprava obsažená v OZ, kde § 31 odst. 3 stanoví, že není-li ve společné plné moci určen způsob jednání zmocněnců, musí tak činit všichni společně. Vzhledem k tomu, že zákon přesně nestanoví, kterým z výše uvedených způsobů mají prokuristé jednat, je nezbytné, aby bylo přímo v prokuře vyjádřeno, o jaký druh prokury se jedná. Jinak by rejstříkový soud nemohl prokuru zapsat do obchodního rejstříku, a tudíž by nenastala její účinnost. V této souvislosti považuji za vhodné k problematice individuální a kolektivní prokury zmínit také dva judikáty Nejvyššího soudu. První rozhodnutí²⁵⁴ upozorňuje, že dvěma prokuristům lze svěřit samostatné právo k zastupování společnosti, přestože její jednatelé jsou podle společenské smlouvy oprávněni zastupovat ji kolektivně. Druhý judikát²⁵⁵ stanovuje, že hromadnou prokurou lze udělit pouze, je-li více prokuristů, a to minimálně dva. Každému prokuristovi může být tedy uděleno buď samostatné oprávnění jednat anebo naopak jednat pouze společně s ostatními. Podnikatel si tak může zvolit dle vlastních potřeb tu nejvhodnější úpravu prokury.

De lege ferenda se však předpokládá zavedení změny, jak zmiňuje L. Jeřábková²⁵⁶, v tom smyslu, že každý prokurista bude jednat samostatně, nestanoví-li se jinak. Osobně pokládám tuto změnu za přínosnou, neboť bude podnikatel zbaven povinnosti určovat, jak mají prokuristé jednat, což je podmínkou pro zápis prokury do obchodního rejstříku. Podle navrhované budoucí úpravy, nebude-li tedy chtít podnikatel, aby prokuristé takto jednali, stanoví, že mají jednat společně.

Pokud jde o kolektivní prokuru, pokládám za vhodné věnovat několik slov právní úpravě německé. Ta totiž rozlišuje, jak vysvětluje J. Němec²⁵⁷, několik druhů hromadné prokury. Jednak jde o tzv. *všeobecnou kolektivní prokuru*, při níž může každý prokurista zastupovat podnikatele jen společně s dalším prokuristou, či jedním z více prokuristů. Dále se zde objevuje *kolektivní prokura jednostranná*, na jejímž základě je jedné osobě udělena

---

²⁵² ELIÁŠ, Karel, BEJČEK, Josef, HAJN, Petr. *Kurs obchodního práva*. 4. vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, s. 104 – 105.

²⁵³ PLÍVA, Stanislav. Právní jednání podnikatele. *Právo a podnikání*, 1993, č. 9, s. 8.

²⁵⁴ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 5. dubna 1929, sp. zn. R I 67/29

²⁵⁵ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 24. června 1937, sp. zn. R I 595/37

²⁵⁶ Blíže viz JEŘÁBKOVÁ, Lenka. Plná moc nebo prokura?. *Daně a právo v praxi*, 2004, č. 4, s. 46.

²⁵⁷ NĚMEC, Jiří. Ke smíšené kolektivní prokuře. *Obchodní právo*, 2001, roč. 10, č. 5, s. 15.

prokura samostatná a druhé prokura kolektivní opravňující jej k zastupování pouze v součinnosti s prokuristou se samostatnou prokurou. V případě, že je prokurista oprávněn k zastupování podnikatele pouze v součinnosti s členem statutárního orgánu, jedná se o *kolektivní prokuru smíšenou (nepravou)*. Pokud je prokurista s kolektivní prokurou oprávněn zastupovat společnost jen v součinnosti se statutárním orgánem nebo jeho členem, ale tento orgán či člen jsou oprávněni jednat jménem podnikatele samostatně, jde o *smíšenou jednostrannou kolektivní prokuru*. Vystává tudíž otázka: mohou být i podle českého práva oprávněni k samostatnému zastupování jen někteří z více prokuristů? Jde o situaci, kdy jedna osoba může zastupovat podnikatele buď samostatně anebo společně s osobou druhou, přičemž tato druhá osoba tak může učinit jen společně s osobou první. Jak uvádí L. Jeřábková²⁵⁸, podnikatel nemůže např. určit, že v případě tří kolektivních zástupců bude vždy A jednat s B nebo A s C, neboť u prokury je takové konání nepřipustné z toho důvodu, že nejde o způsob jednání, který ObchZ předepisuje. Ke stejnému závěru dospěl i K. Eliáš.²⁵⁹ Naopak J. Němec k této problematice namítá: „*Domnívám se, že se jedná o příliš restriktivní výklad zákona.*“²⁶⁰ Pokud jde o smíšenou kolektivní prokuru, praxe českých rejstříkových soudů k ní měla původně kladný postoj, nicméně na počátku 90. let dospěla k opačnému názoru. Pokud by totiž bylo prokuristovo jednání vázáno na činnost statutárního orgánu, došlo by k nedovolenému omezování oprávnění samostatně jednajícího statutárního orgánu či jeho samostatně jednajícího člena.²⁶¹ Jak je vidět, zákoník německý na rozdíl od ObchZ obsahuje podstatně podrobnější právní úpravu. Nicméně výše zmiňované druhy kolektivní prokury považují vzhledem k současné právní úpravě za nevhodné, především z toho důvodu, že představují příliš velká omezení prokuristy.

3.5.3. Jiné druhy prokury

Kromě výše uvedených způsobů dělení prokury, pojmenovává K. Eliáš²⁶² ještě další druhy, např. prokuru fakultativní a obligatorní. Přestože ObchZ zná, ostatně jako většina jiných právních řádů, pouze prokuru *fakultativní*, tedy nepovinnou, lze se v určitých zemích setkat i s prokurou *obligatorní*. Tak třeba švýcarský zákon o obligacích stanoví pro domácí pobočky firem, jež mají sídlo v cizině, nutnost ustanovení zmocněnce, který má bydliště ve

²⁵⁸ JEŘÁBKOVÁ, Lenka. Plná moc nebo prokura?. *Daně a právo v praxi*, 2004, č. 4, s. 46.

²⁵⁹ Blíže viz ELIÁŠ, Karel. Etuda o prokuře. *Právník*, 1993, roč. 132, č. 5, s. 432.

²⁶⁰ NĚMEC, Jiří. Ke smíšené kolektivní prokuře. *Obchodní právo*, 2001, roč. 10, č. 5, s. 15.

²⁶¹ Blíže kapitola 3.6.3

²⁶² ELIÁŠ, Karel. Etuda o prokuře. *Právník*, 1993, roč. 132, č. 5, s. 432 - 433.

Švýcarsku a disponuje právem obchodního zastoupení. Z uvedeného je však zřejmé, že nemusí jít vždy o prokuristu.

Lze také rozeznávat prokuru *omezenou* a *neomezenou*. Podle ObchZ může být prokurista omezen pouze na základě § 14 odst. 2 – tzn. nemožností zcizovat nemovitosti a zatěžovat je. Jiná omezení zákon nedovoluje. Některé právní řády však určitá omezení prokury připouští. Např. Německé právo upravuje tzv. „*filialprokuru*“²⁶³, neboli prokuru vedlejší. Jde o institut omezený na činnost, která souvisí s provozem pouze jednoho z více podniků podnikatele, popř. se samostatnou organizační složkou v rámci jednoho podniku. Aby mohla být taková prokura udělena, musí podnikatelé každý ze svých podniků provozovat pod jinou firmou.²⁶⁴ Institut filialprokury je českému právnímu řádu neznámý.

Existují i další druhy prokury. Např. právní úprava německá obsahuje další speciální typ této podnikové plné moci. Jde o tzv. prokuru *titulární*, udělenou komanditistovi, který je vyloučen z vedení k.s.. ObchZ vylučuje komanditisty z obchodního vedení společnosti, nikoli z jejího zastupování, tudíž je sporná otázka, zda může být taková osoba podle našeho právního řádu prokuristou k.s.. Stejně jako K. Eliáš²⁶⁵ se domnívám, bude-li takováto osoba splňovat požadavky²⁶⁶ kladené na osobu prokuristy, nic tomu nebrání.

3. 6 Postavení prokuristy

3.6.1 Kompetentní osoba

Prokuristou může být jakákoli gramotná fyzická osoba, která není současně statutárním orgánem společnosti²⁶⁷ a je plně způsobilá k právním úkonům, přičemž její bezúhonnost, věk či státní příslušnost není zákonem vyžadována. Právnícké osobě takové zmocnění udělit nelze. Stejně jako podnikatel, i prokurista musí být zapsán v obchodním rejstříku. Vzhledem k tomu, že na osobu prokuristy nejsou kladena další kritéria, může se jím stát nejen zaměstnanec ale i např. tichý společník, advokát, daňový poradce, rodinný příslušník podnikatele, jeho přítel či jiná osoba, která s podnikatelem neměla doposud žádný právní vztah. Z podstaty zastoupení J. Němec²⁶⁸ logicky dovozuje, že se fyzická osoba

²⁶³ MÜSSIG, K.M.A.(red.), Banklexikon, sv. 3, Gabler, Wiensbaden, 1988, s. 1718.

²⁶⁴ NĚMEC, Jiří. Ke smíšené kolektivní prokuře. *Obchodní právo*, 2001, roč. 10, č. 5, s. 14 - 15.

²⁶⁵ Blíže viz ELIÁŠ, Karel. Etuda o prokuře. *Právník*, 1993, roč. 132, č. 5, s. 432 - 433.

²⁶⁶ Blíže kapitola 3.6.1

²⁶⁷ Blíže kapitola 3.6.3

²⁶⁸ Blíže viz NĚMEC, Jiří. Ke smíšené kolektivní prokuře. *Obchodní právo*, 2001, roč. 10, č. 5, s. 13.

zapsaná jako podnikatel v obchodním rejstříku nemůže stát zároveň svým prokuristou. Osoba, která hodlá vykonávat prokuru, pak musí samozřejmě splňovat ještě další požadavky, jako jsou např. znalost základních právních norem, daňového systému, účetnictví, a měla by mít též potřebné zkušenosti pro činnost prokuristy.

3.6.2 Procesní postavení prokuristy

Je třeba říci, že prokurista disponuje i procesním oprávněním. Tento názor se objevil již v předválečné literatuře: „*Pokud jde o úkony soudní, je prokurista oprávněn i k vedení sporů, ovšem nemůže jednat spory, kde je nutno zastoupení advokátem. V prokuře je tudíž obsažena procesní plná moc. Musí se ovšem před soudem vykázat listinou, kterou může být i výtah z obchodního rejstříku, osvědčující udělení prokury.*“²⁶⁹ Dnes je možno nalézt oporu v ustanovení § 21 odst. 1 písm. d) OSŘ, podle kterého je dovoleno, aby prokurista jednal jménem podnikatele před soudy a jinými orgány. Podmínkou ovšem je, jak upozorňuje v této souvislosti I. Pelikánová²⁷⁰, že se musí jednat o prokuru individuální. OSŘ totiž respektuje princip stanovující, že za právnickou osobu smí jednat pouze jedna osoba. K témuž názoru se přiklání i L. Lisse, který navíc doplňuje: „*Oprávnění prokuristy zastupovat společnost v občanském soudním řízení lze dovodit již z § 14 odst. 1 obchodního zákoníku, neboť k provozu podniku patří i správa aktiv společnosti, tedy i vymáhání pohledávek, a to jakoukoli zákonem aprobovanou formou, soudní či rozhodčí řízení nevyjímaje.*“²⁷¹ Prokurista se tak může před soudem domáhat splnění nároků z uzavřených smluv.

V této souvislosti považuji za vhodné zmínit, že nastala významná změna v oblasti daňového řízení. Do účinnosti DŘ (tzn. do 1. 1. 2011) platilo, že prokurista nemůže zastupovat společnost v daňovém řízení pouze na základě obecně udělené prokury. K této činnosti mu musela být od statutárního orgánu společnosti výslovně udělena plná moc.²⁷² DŘ však v tomto ohledu přinesl podstatnou změnu. Výslovně totiž zařadil prokuristu mezi zástupce společnosti, kteří se podílejí na správě daní bez dalšího zvláštního zmocnění.²⁷³ To

---

²⁶⁹ ŠTĚPINA, Jaroslav. *Obchodníci a obchodní společnosti*. Praha: Nakladatel J. Svoboda, 1935, s. 145.

²⁷⁰ PELIKÁNOVÁ, Irena. *Komentář k obchodnímu zákoníku*. 3. vydání. Praha: Linde, 2003, s. 192 - 193.

²⁷¹ LISSE, Luděk. K prokuře. *Právní rádce*, 2008, č. 3, s. 25.

²⁷² Tax & Business News. *Prokurista nemůže bez dalšího zastupovat společnost před finančním úřadem* [online]. říjen 2010 [cit. 24. ledna 2011]. Dostupné na <http://www.pwc.com/cz/cs/tax-and-business-news-2010/tax-business-news-9-10-cz.pdf>.

²⁷³ Zástupcem osoby zúčastněné na správě daní je podle ustanovení § 25 odst. 1 DŘ:

- zákonný zástupce,
- ustanovený zástupce,
- zmocněnec,

znamená, že samotné udělení prokury postačuje k tomu, aby mohl prokurista za společnost jednat i v rámci daňového řízení. To by ovšem, jak uvádí Hospodářská komora ČR, „způsobilo nechtěný efekt, že by se prokuristovi doručovaly písemnosti namísto podnikatele, jehož jménem jedná. Tento stav by mohl způsobit vážné komplikace při doručování podnikajícím fyzickým a právníckým osobám, které mají zřízenu prokuru, a fakticky by eliminoval použitelnost datových schránek těchto právníckých osob.“²⁷⁴ Z těchto důvodů a dalších „technických“ nedostatků zákona, přijala Poslanecká sněmovna Parlamentu dne 7. 12. 2010 návrh tzv. technické novely²⁷⁵ DŘ. Ta mimo jiné navrhuje, aby prokurista již nebyl zahrnován mezi zástupce, nýbrž aby byl oprávněn jednat při správě daní jménem daňového subjektu. To by platilo jen v případě, bude-li prokurista moci jednat podle udělené prokury samostatně.²⁷⁶ V souvislosti s prokurou představuje uvedená změna velký průlom. DŘ, jakožto veřejnoprávní předpis, tímto rozšiřuje prokuristovo oprávnění i do oblasti daňového řízení, kde mu již tedy nemusí být k zastupování udělována plná moc.

3.6.3 Prokurista vs. statutární orgán společnosti

Jak jsem již zmínila, osoba vykonávající prokuru nemůže být současně statutárním orgánem společnosti. Svědčí o tom i prvorepubliková soudní praxe, konkrétně judikát Nejvyššího soudu z roku 1927, který jasně stanovuje: „*Jednatel nemůže být současně prokuristou.*“²⁷⁷ či jiné rozhodnutí z roku 1929, podle kterého: „*Společník, není-li jednatel, může být prokuristou.*“²⁷⁸ I. Rada²⁷⁹ uvádí další, tentokrát novodobější, judikáty s obdobným verdiktem. Jedním z nich je usnesení Nejvyššího soudu²⁸⁰ z května roku 2006, v němž je stanoveno, že osoba oprávněná jednat jménem právnické osoby jako její statutární orgán, nemůže být zároveň zmocněncem této osoby. Obdobný závěr obsahuje též rozhodnutí

-
- společný zmocněnec nebo společný zástupce, nebo
  - prokurista.

²⁷⁴ Hospodářská komora České republiky. *Seznamte se s novým daňovým řádem – část VII.* [online]. 27. října 2010 [cit. 24. ledna 2011]. Dostupné na <http://www.komora.cz/zpravodajstvi-a-media/media/napsali-o-nas-2/zpravy/seznamte-se-s-novym-danovym-radem-cast-vii.aspx>.

²⁷⁵ V rámci projednávání novely v Poslanecké sněmovně byla změněna její účinnost; původně návrh obsahoval účinnost od 1. 1. 2011 (tedy totožnou účinnost jako je účinnost celého DŘ), nově byla zvolena účinnost prvním dnem měsíce následujícího po dni vyhlášení tohoto zákona.

²⁷⁶ Businessinfo.cz. *Od 1. ledna 2011 nabývá účinnosti daňový řád.* [online]. 16. prosince 2010 [cit. 24. ledna 2011]. Dostupné na <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/dane-ucetnictvi/danovy-rad-nabyva-ucinnosti-1-ledna-2011/1000465/59200/#b34>.

²⁷⁷ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 31. března 1927, sp. zn. R I 184/27

²⁷⁸ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 5. dubna 1929, sp. zn. R I 67/29

²⁷⁹ Blíže viz RADA, Ivan. *Souběh znovu a jinak. Právní rádce*, 2009, č. 6, s. 5.

²⁸⁰ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. května 2006, sp. zn. 29 Cdo 560/2004

Vrchního soudu v Praze²⁸¹ z ledna roku 2007, které prohlašuje, že je naprosto nepřipustné, aby tatáž osoba jednala jako jednatel a současně na základě zmocnění jako prokurista. V současnosti posledním judikátem věnujícím se této oblasti, je rozsudek Nejvyššího soudu²⁸² z března 2010, v němž se obdobně jako v předešlých rozhodnutích uvádí, že statutárním orgánem nemůže být prokurista. Důvodem, proč tato odlišná postavení nelze zaměňovat, je fakt, že prokurista jedná za společnost jako její zástupce, tudíž jde o nepřímé jednání, zatímco statutární orgán jedná jménem společnosti, což je považováno za jednání přímé.

Nelze ovšem ani vzájemně vázat *způsob jednání* statutárního orgánu na jednání prokuristy, neboť by tak došlo k nepřipustnému omezení jednatelského oprávnění a nedovolenému směšování přímého jednání právnické osoby s běžným zastoupením. Rejstříkové soudy by tedy zápis takového společného jednání neměly povolovat, jak podotýká L. Jeřábková²⁸³. Na podporu uvedeného tvrzení doplňují ještě rozhodnutí Vrchního soudu v Praze²⁸⁴ z roku 2000. Rozsudek stanovil, že se u s.r.o. zapisuje do obchodního rejstříku způsob, jakým jednatel jedná jménem společnosti, zatímco u prokuristy se zapisuje pouze způsob jeho podepisování za společnost. V rejstříku tedy prokurista uvádí, jak činí svůj podpis, nikoli s kým jej činí. Jinými slovy, na čí souhlasnou vůli je jeho podpis vázán. Proto není možné za způsob podepisování považovat skutečnost, že se podepisuje společně se statutárním orgánem. Tím by byl totiž prokurista postaven na roveň jednateli, z čehož by plynulo, že je též statutárním orgánem společnosti. Takový závěr je však nepravdivý, neboť jak jsem již zmínila, nelze zaměňovat přímé a nepřímé jednání za společnost. K dalšímu objasnění této situace přispívá též rozhodnutí Nejvyššího soudu²⁸⁵, které zdůrazňuje, že analogická aplikace postavení statutárního orgánu na postavení prokuristy je nemožná i z dalšího důvodu. Řídící působnost statutárního orgánu spočívá ve vnitřní sféře společnosti, tzn., že zahrnuje každodenní rozhodovací a řídicí činnost vymezenou zákonem, společenskou smlouvou či stanovami, zatímco prokurista zavazuje společnost navenek v záležitostech týkajících se provozu podniku. Dle mého názoru jsou tyto argumenty postačující pro objasnění otázky, zda lze kombinovat způsob jednání statutárního orgánu a osoby, již byla udělena prokura, či nikoli.

---

²⁸¹ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 31. ledna 2007, sp. zn. 7 Cmo 396/2006

²⁸² Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. března 2010, sp. zn. 23 Cdo 2942/2009

²⁸³ Blíže viz JEŘÁBKOVÁ, Lenka. Plná moc nebo prokura?. *Daně a právo v praxi*, 2004, č. 4, s. 46.

²⁸⁴ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 28. února 2000, sp. zn. 7 Cmo 55/99

²⁸⁵ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. listopadu 2009, sp. zn. 23 Cdo 2713/2009

3.6.4 Vzájemný vztah prokuristy a podnikatele

Často diskutovanou otázkou bývá, jaký vztah panuje mezi prokuristou a podnikatelem. Je-li zmocněncem zaměstnanec podnikatele, je možné se setkat s názorem, který zastává např. J. Dědič²⁸⁶, že mezi subjekty vzniká vztah pracovněprávní. S tímto tvrzením však nesouhlasím. Vztah podnikatele a prokuristy vzniká podle obchodněprávní úpravy na základě dohody o udělení obchodní plné moci, tudíž nepřipadá v úvahu, aby byl jejich vztah založen smlouvou pracovní. Prokurista sice může být vůči podnikateli v pracovněprávním poměru, avšak na rozdíl od výkonu funkce prokuristy, se zde jedná o jiný druh činnosti. Potvrzuje to i soudní praxe. Nejvyšší soud v jednom ze svých rozhodnutí²⁸⁷ jasně vyvrací, že by vztah mezi podnikatelem a prokuristou měl být vztahem pracovněprávním. Nic nebrání tomu, aby osoba vykonávající prokuru navázala se společností pracovní poměr nebo jiný pracovní vztah, pokud jeho náplní není ovšem činnost prokuristy. A naopak, existence pracovněprávního vztahu mezi zaměstnancem a společností nebrání tomu, aby byla takovéto osobě udělena prokura. Tento závěr potvrzuje i rozhodnutí Nejvyššího soudu²⁸⁸ z roku 2005, jež stanoví, že svěřil-li zaměstnavatel svému zaměstnanci prokuru a posuzuje-li, zda tento zaměstnanec neporušil svým jednáním pracovní kázeň, zůstává bez právního významu, že porušil své povinnosti jako prokurista. Tentýž závěr učinil Nejvyšší soud²⁸⁹ i v lednu 2006. Shodně na problematiku pracovněprávního poměru nahlíží i M. Bartošíková²⁹⁰. Upozorňuje však, že existují i zastánci názoru, že vzájemný vztah obou subjektů závisí na zjištění jejich vnitřního poměru, tzn. na určení, zda je prokurista podnikatelem. V tom případě by se podle nich jednalo o vztah obchodněprávní, založený smlouvou mandátní, avšak bude-li zmocněnec bez takového postavení, považují vztah za občanskoprávní, založený smlouvou příkazní. Obdobně jako M. Bartošíková, i já považuji status prokuristy za bezvýznamný a přikláním se k názoru, že mezi podnikatelem a prokuristou existuje vždy vztah obchodněprávní. Za stěžejní totiž považuji argument, že prokura představuje institut známý pouze právem obchodnímu.

²⁸⁶ DĚDIČ, Jan a kol. *Obchodník zákoník, komentář I. díl*. Praha: Polygon, 2002, s. 110.

²⁸⁷ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. prosince 2003, sp. zn. 21 Cdo 1269/2003

²⁸⁸ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. prosince 2005, sp. zn. 21 Cdo 525/2005

²⁸⁹ Blíže viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. ledna 2006, sp. zn. 21 Cdo 894/2005

²⁹⁰ Blíže viz BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava. Několik úvah o prokuře. *Obchodní právo*, 2000, roč. 9, č. 8, s. 10.

3.6.5 Podepisování prokuristy

Při jednání se třetími osobami se musí prokurista prokazovat výpisem z obchodního rejstříku. Vzhledem k tomu, že pro vznik prokury je rozhodný právě okamžik zápisu²⁹¹ a nikoli vystavení listiny o udělení prokury, v žádném případě nestačí, aby se prokurista prokazoval pouze touto listinou. Na rozdíl od jiných zástupců, v případě podepisování prokuristy ObchZ v § 14 odst. 5 stanoví, že svůj podpis a dodatek označující prokuru připojí k firmě podnikatele, za kterého jedná. Za takový dodatek se považuje buď označení „*prokurista, prokura, in procura, per procura*“, nebo užívání zkratk „*Ppa, p. pa., p. pr., p. p.*“. Co se týče běžné praxe, nejčastěji bývá používán dodatek ve tvaru *prokurista*.²⁹² Poměrně často se však vyskytuje situace, kdy prokuristé, ať již z pouhé nepozornosti, neznalosti či dokonce s nekalým úmyslem, neuvedou zákonem určený dodatek. Je tedy vůbec možno takový podpis považovat za projev prokuristy?

Až do rozhodnutí Vrchního soudu v Praze²⁹³ z dubna 1995 se mělo za to, že pokud by dodatek označující prokuru chyběl, prokuristův podpis je i nadále platný. Nicméně v tomto rozhodnutí se objevil názor opačný, a to takový, že doložka o prokuře je součástí podpisu prokuristy²⁹⁴, přičemž bez ní se nejedná o jeho podpis, ač jde o osobu zapsanou v obchodním rejstříku. Problematika absence dodatku u podpisu prokury a její vliv na platnost právních úkonů zůstává stále nevyřešenou otázkou.

Existují zastánci obou názorů. *První* argumentují tím, že neuvedení doložky o prokuře nemá vliv na platnost podpisu prokuristy, neboť oprávnění prokuristy jednat na základě udělené prokury vzniká zápisem do obchodního rejstříku a není vázáno na uvedení dodatku označujícího prokuru. Stejně na tuto problematiku nahlížela i předválečná rozhodovací praxe. Příkladem je rozhodnutí Nejvyššího soudu²⁹⁵ z roku 1932, jež stanovilo, že k platnosti podpisu prokuristy se nevyžaduje, aby vyznačil u podpisu dodatek označující prokuru. Téhož přesvědčení je i J. Němec, který k problematice podepisování prokuristy

---

²⁹¹ Blíže kapitola 3.4

²⁹² ELIÁŠ, Karel, BEJČEK, Josef, HAJN, Petr. *Kurs obchodního práva*. 4. vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, s. 106.

²⁹³ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 4. dubna 1995, sp. zn. 5 Cmo 308/94

²⁹⁴ Opačně Luděk Lisse: „... *doložka o prokuře není ex lege součástí podpisu. Za součást podpisu ji neprohlašuje zákon ani žádný jiný právní předpis a její absence na listině (smlouvě) u podpisu prokuristy by tedy neměla být pojímána jako prohřešek horší než absence doložky firmy u podpisu osoby jednající jménem společnosti ve smyslu § 66 odst. 7 obchodního zákoníku.*“ (LISSE, Luděk. *K prokuře. Právní rádce*, 2008, č. 3, s. 25.)

²⁹⁵ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 8. ledna 1932, sp. zn. Rv I 2001/31

doplňuje: „V případě, že prokurista neuvede při podepisování firmu podnikatele, za kterého jedná, nezpůsobuje tato skutečnost neplatnost právního úkonu.“²⁹⁶ Stejně uvažuje i M. Bartošiková²⁹⁷. L. Lisse uvedené tvrzení vysvětluje blíže: „... neexistuje žádný racionální důvod, aby se absence doložky o prokuře u podpisu prokuristy nedala posuzovat podle § 66 odst. 7 ObchZ“²⁹⁸. Ryze formální, striktní výklad zákona, odhlížející od jeho smyslu a účelu, by nebyl v souladu s principem *in dubio pro libertate*... nabízí se protiargument, že § 66 odst. 7 ObchZ se vztahuje pouze na jednání statutárního orgánu společnosti, nikoliv na jednání za společnost, kterým jednání prokuristy jako zmocněnce *sui genesis* je. Nicméně postavení člena statutárního orgánu a prokuristy je z hlediska třetích osob v podstatě totožné a proto je namístě aplikace argumentu *per analogiam*.“²⁹⁹ Na druhé straně se však objevuje názor, že doložka o prokuře je součástí podpisu prokuristy, tudíž bez tohoto dodatku se o jeho podpis nejedná. Fakt, že jde o osobu zapsanou jako prokurista v obchodním rejstříku, je podle Vrchního soudu nedostačující. Toto stanovisko však za správné nepokládá K. Eliáš³⁰⁰ či I. Pelikánová³⁰¹, kteří onen striktní výklad považují za projev nadměrného formalismu. Naopak někteří autoři se s ním nicméně ztotožňují³⁰²

V současné době převládá spíše názor první. Sám Vrchní soud totiž v pozdějším rozsudku změnil své stanovisko a prohlásil: „Oprávnění prokuristy jednat na základě udělené prokury vzniká zápisem do obchodního rejstříku a není vázáno na uvedení dodatku označující prokuru“.³⁰³ Jednoznačné řešení tedy přinese až judikatura Nejvyššího soudu. Vzhledem k tomu, že zákon podrobnější úpravu této problematiky neupravuje, a že soudní judikatura alespoň prozatím upřednostňuje volnější pojetí při posuzování absence tohoto dodatku, ztotožňuji se i já s tímto většinovým názorem. Závěr, že se bez uvedení dodatku nejedná o podpis prokuristy, je dle mého mínění příliš přísný. Zápis do obchodního rejstříku proto považuji za dostatečný důvod pro to, aby byl podpis osoby takto zapsané chápán jako podpis prokuristy.

²⁹⁶ NĚMEC, Jiří. Ke smíšené kolektivní prokuře. *Obchodní právo*, 2001, roč. 10, č. 5, s. 17.

²⁹⁷ Blíže viz BARTOŠIKOVÁ, Miroslava. Několik úvah o prokuře. *Obchodní právo*, 2000, roč. 9, č. 8, s. 12.

²⁹⁸ Ustanovení § 66 odst. 7 ObchZ: „osoby, které činí jménem společnosti písemné úkony, je podepisují tak, že k firmě společnosti připojí svůj podpis. Neuvedení firmy u podpisu jednající osoby však nezpůsobuje neplatnost právního úkonu.“

²⁹⁹ LISSE, Luděk. K prokuře. *Právní rádce*, 2008, č. 3, s. 25.

³⁰⁰ Blíže viz ELIÁŠ, Karel, DVOŘÁK, Tomáš a kol. *Obchodní zákoník. Praktické poznámkové vydání s výběrem judikatury od roku 1900*. 5. vydání. Praha: Linde a.s., 2006, s. 84 – 85.

³⁰¹ Blíže viz PELIKÁNOVÁ, Irena. *Komentář k obchodnímu zákoníku*. 3. vydání. Praha: Linde, 2003, s. 195.

³⁰² Srov. BĚLOHLÁVEK, Alexandr, JAŠEK, Vladimír. *Jednání za obchodní společnost. Právní rádce*, 1996, č. 4, s. 10 – 12.

³⁰³ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 26. listopadu 2001, sp. zn. 9 Cmo 873/99-40

3. 7 Odpovědnost prokuristy za překročení oprávnění

3.7.1 Překročení vnitřních pokynů

Podnikatel může prokuristu omezit vnitřními pokyny³⁰⁴, avšak podle § 14 odst. 3 ObchZ budou tyto pokyny navenek vůči třetím osobám právně neúčinné, bez ohledu na to, zda jim bylo takové omezení známo či nikoli.³⁰⁵ Co se týče druhů pokynů, J. Dědič³⁰⁶ zmiňuje, že mohou být písemné, ale i ústní. Může jít o pokyny jednorázové anebo mohou mít charakter obecný, což znamená, že působí po celou dobu udělení prokury.

Vnitřní pokyny mají význam jen mezi prokuristou a osobou udělující prokuru. Nemohou být ani zapsány do obchodního rejstříku.³⁰⁷ Podnikatel je tudíž případným překročením zmocněncova oprávnění vázán, přičemž takovéto jednání může zakládat pouze odpovědnost prokuristy za způsobenou škodu, která vznikne podnikateli. M. Bartošíková k této problematice uvádí: „*Tato odpovědnost je, podle odůvodněného názoru, spočívajícího v tom, že vztah podnikatele a prokuristy je vždy vztahem obchodněprávním, také odpovědností obchodněprávní.*“³⁰⁸ Souhlasím jak s tímto názorem, tak s tvrzením L. Jeřábkové³⁰⁹, že jednání s prokuristou je pro třetí osoby výhodné, neboť nemusí v obchodní plné moci zkoumat, jaké interní pokyny podnikatel vydal.

3.7.2 Překročení zákonného rozsahu prokury

Prokurista je odpovědný za náležitý výkon své činnosti jednak podle předpisů práva soukromého, jednak podle práva veřejného. Co se týče úpravy soukromoprávní, rozeznává se proto odpovědnost za řádný výkon³¹⁰ jeho činnosti vůči podnikateli a za překročení prokuristových oprávnění.

---

³⁰⁴ Prokurista nebude např. oprávněn uzavírat za podnikatele smlouvy od určité částky finančního plnění.

³⁰⁵ Opačně Jiří Němec: „*Rozhodujícím kritériem pro posouzení platnosti či neplatnosti právního úkonu učiněného prokuristou je otázka existence či neexistence znalostí o překročení oprávnění prokuristy vyplývajících z prokury na straně osoby vstupující s prokuristou jako zástupcem podnikatele do konkrétního právního vztahu. V opačném případě bychom interpretovali ustanovení § 14 odst. 3 obchodního zákoníku příliš formalisticky, ...dali bychom tím průchod ochraně jednání, rozpornému s dobrými mravy a s pravidly poctivého obchodního styku, což by odporovalo nejen právě citovaným kogentním normám, ale i obecné funkci práva jako systému.*“ (NĚMEC, Jiří. Ke smíšené kolektivní prokuře. *Obchodní právo*, 2001, roč. 10, č. 5, s. 17.)

³⁰⁶ Blíže viz DĚDIČ, Jan a kol. *Obchodník zákoník, komentář I. díl*. Praha: Polygon, 2002, s. 112.

³⁰⁷ Blíže viz ELIÁŠ, Karel, DVORÁK, Tomáš a kol. *Obchodní zákoník. Praktické poznámkové vydání s výběrem judikatury od roku 1900*. 5. vydání. Praha: Linde a.s., 2006, s. 84.

³⁰⁸ BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava. Několik úvah o prokuře. *Obchodní právo*, 2000, roč. 9, č. 8, s. 11.

³⁰⁹ JEŘÁBKOVÁ, Lenka. Plná moc nebo prokura?. *Daně a právo v praxi*, 2004, č. 4, s. 46.

³¹⁰ K. Eliáš k prokuristově odpovědnosti za řádný výkon činnosti uvádí: „*Jde-li o prokuristu družstva, který je jeho členem, určí jeho odpovědnost stanovy družstva. Pokud je prokurista členem (společníkem) obchodní*

Pokud jde o překročení zákonného rozsahu prokury, to spočívá jednak v jednání za podnikatele v záležitostech, k nimž při provozu podniku vůbec nedochází, jednak v zatěžování či zcizování nemovitosti, aniž by byl prokurista k těmto činnostem oprávněn. Současným problémem českého obchodního práva je ovšem absence právní úpravy právě tohoto excesu a jeho následků. Nabízí se tak otázka: je podnikatel jednáním prokuristy, který se takového jednání dopustí, vázán? Odpovědí se zabýval i Nejvyšší soud ČR³¹¹. V svém rozhodnutí z ledna 2004, prohlásil, že prokura je zvláštním druhem plné moci a z důvodu absence úpravy překročení prokury dovedl, že následky excesu se budou řídit obecnými ustanoveními OZ týkající se zastoupení. Na základě této skutečnosti uvedl, že podnikatel bude takovým jednáním prokuristy vázán, jestliže překročení oprávnění vyplývající z udělené prokury výslovně schválí. Soud dále stanovil, že pokud podnikatel neoznámí svůj nesouhlas s jednáním prokuristy druhé straně bez zbytečného odkladu po tom, co se o překročení prokury dověděl, je i v tomto případě v důsledku ochrany dobré víry třetích osob, se kterými prokurista v zastoupení jednal, vázán. Jestliže zmocnitel prokuristovo jednání neschválí, jeho úkonem vázán není a třetí osoba může požadovat po prokuristovi splnění závazku, anebo náhradu škody, kterou svým konáním způsobil. Stejně stanovisko zaujímá i K. Eliáš³¹² či T. Sum³¹³. Výše uvedené závěry vychází ze skutečnosti, že je třeba, vzhledem k chybějící úpravě dané problematiky v ObchZ, využít ustanovení OZ, a to v důsledku aplikace pravidla obsaženého v druhé větě § 1 odst. 2 ObchZ. Za daných podmínek by se tak při řešení otázky překročení prokuristových oprávnění postupovalo podle ustanovení týkajících se obecné plné moci.

Nicméně mezi odbornou veřejností se vyskytuje i protikladný názor. Zejména z toho důvodu, že prokura je institut známý právě pouze obchodnímu právu a její rozsah je kogentně vymezen zákonem. Ten nezahrnuje do prokury oprávnění zcizovat nemovitosti a zatěžovat je, ledaže by podnikatel k těmto úkonům osobu zmocnil. Bez výslovného udělení tohoto oprávnění v prokuře však nejsou právní úkony prokuristy jednáním na základě

---

společnosti, kterou zastupuje, určí jeho práva a povinnosti především společenská smlouva. Prokuristovi, který pro podnikatele působí na základě jiné smlouvy, zakládají odpovědnost především příslušná ustanovení o jednotlivých smlouvách, které připadají v úvahu, samozřejmě také obsah uzavřených smluv a tam dohodnutá práva a povinnosti smluvních stran.“(ELIÁŠ, Karel. Etuda o prokuře. *Právník*, 1993, roč. 132, č. 5, s. 436.)

³¹¹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. ledna 2004, sp. zn. 21 Cdo 2207/2003

³¹² Blíže viz ELIÁŠ, Karel. Etuda o prokuře. *Právník*, 1993, roč. 132, č. 5, s. 436.

³¹³ Blíže viz SUM, Tomáš. *Překročení oprávnění vyplývajícího z udělené prokury a jeho právní důsledky* [online]. epravo.cz, 9. května 2007 [cit. 30. října 2009]. Dostupné na <http://www.epravo.cz/top/clanky/prekroceni-opravneni-vyplyvajiciho-z-udelene-prokury-a-jeho-pravni-dusledky-47803.html>.

prokury. Proto takové konání nemůže být chápáno jako překročení oprávnění plynoucího z udělené plné moci, neboť jde o jednání v rozporu s kogentním ustanovením ObchZ. V úvahu nepřichází ani ochrana dobré víry osoby, se kterou prokurista jednal, neboť fakt, že oprávnění prokuristy je dáno jen v rozsahu vymezeném zákonem, měla třetí osoba, v případě že jí nebylo prokázáno udělení práva nemovitost zcizovat nebo zatěžovat, vědět. Z uvedených důvodů by takové jednání prokuristy nemělo podnikatele zavazovat. Výjimkou by bylo, kdyby podnikatel jednání dodatečně bez zbytečného odkladu schválil. Tento postoj zaujímají např. S. Plíva a kol³¹⁴.

Které z těchto tvrzení je tedy správné? Přestože jde o situaci velice spornou, přikláněla bych se k názoru druhému. Prokurista by výše popsaným jednáním porušil zákon, který jasně upravuje, jaké úkony jsou považovány za úkony prokuristy. V opačném případě by totiž prokurista mohl, ač mu to podle zákona nepřísluší, nemovitosti zcizovat či zatěžovat dle vlastní vůle, a při neadekvátní reakci podnikatele, by jej jako svého zmocnitele zavazoval. Tím pádem by omezení prokury na tyto úkony dle mne postrádalo smysl. Pokud jde o ochranu dobré víry třetích osob, fakt, že osoba o překročení rozsahu prokuristova oprávnění nevěděla, nepovažuji v tomto případě za dostatečný důvod pro to, aby byl podnikatel takovýmto jednáním vázán. Myslím si, že osoba, která s prokuristou jedná, by se měla sama s rozsahem jeho zmocnění seznámit. Vzhledem k tomu, že se názory na řešení této komplikované situace stále dosti různí, musí tedy konečnou odpověď přinést až další rozhodovací praxe soudů.

V případě, kdy prokurista překročí své oprávnění a způsobí takovým jednáním škodu, je podnikatel osobou, která bude za vzniklou škodu odpovídat.³¹⁵ Prokurista pak odpovídá za škodu, kterou svým jednáním způsobil podnikateli. Je otázkou, podle kterého právního předpisu se bude tato odpovědnost posuzovat. Odborná veřejnost³¹⁶ se k této problematice nevyjadřuje jasně. Podle mého názoru půjde o odpovědnost obchodněprávní. Svůj závěr vyvozují ze skutečnosti, že prokura je institut známý pouze obchodnímu právu a tudíž že vztah mezi podnikatelem a prokuristou je vztahem obchodněprávním³¹⁷.

---

³¹⁴ Blíže viz ŠTENGLOVÁ, Ivana, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš. *Obchodní zákoník komentář*. 12. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 46.

³¹⁵ Srov. kapitulu 2.1.3

³¹⁶ Srov. ELIÁŠ, Karel. Etuda o prokuře. *Právník*, 1993, roč. 132, č. 5, s. 435 - 437.

³¹⁷ Blíže viz kapitola 3.6.4

3. 8 Zánik prokury

3.8.1 Způsoby zániku prokury

Až do novelizace ObchZ na základě zákona č. 554/2004 Sb., se zákon nezmiňoval o žádném způsobu ukončení prokury. Její zánik se proto do 1. 1. 2005 řídil jen obecnou úpravou plné moci v § 33b OZ. Prokura může být tedy *vypovězena* prokuristou či ukončena vzájemnou *dohodou* mezi oběma subjekty, zaniká též *smrtí prokuristy* či *ztrátou jeho způsobilosti*, a pokud byla prokura udělena na dobu určitou, zaniká *uplynutím této doby*. Může být i *odvolána* podnikatelem, který ji udělil. Jde-li o účinky odvolání prokuristy vůči třetím osobám, jsou tu však oproti občanskoprávní úpravě určité rozdíly. Jak uvádí v této souvislosti L. Jeřábková: „*U plné moci platí, že dokud není odvolání plné moci zmocněnci známé, mají jeho právní úkony účinky, jako kdyby plná moc ještě trvala. Dále platí, že oznámil-li zmocnitel jiné osobě, že udělil plnou moc zmocněnci na určité úkony, může se odvoláním plné moci vůči třetí osobě bránit jen tehdy, když tato soba byla o odvolání informována před tím, než s ní zmocněnec jednal, anebo když třetí osoba o tomto odvolání v době jednání zmocněnce věděla. Uvedená úprava se u prokury nepoužije. Jestliže prokurista provede po svém odvolání jménem podnikatele určité právní úkony jako prokurista, bude podnikatel tímto jednáním vázán. Aby podnikatel zvrátil tyto nepříznivé účinky, musel by prokázat, že osoba, s níž odvolaný prokurista jednal, o odvolání prokuristy věděla, takže nejednala v důvěře v zápis do obchodního rejstříku.*“³¹⁸ Odvolaný prokurista sice na základě výše uvedených podmínek podnikatele zavazuje, ovšem pouze za předpokladu, že ještě nebyl proveden výmaz prokury z obchodního rejstříku. V takovém případě by již prokura nebyla účinná.

3.8.2 Smrt podnikatele a její význam pro trvání prokury

Jak jsem již naznačila v úvodu této kapitoly, zákonem č. 554/2004 Sb., byl ObchZ novelizován. Ustanovení § 14 bylo doplněno odst. 7., který určil důsledky smrti podnikatele pro jím udělenou prokuru. Obecně se tedy zánik prokury od 1. 1. 2005 neřídí pouze OZ, ale též úpravou v ObchZ. Ta stanoví, že úmrtí podnikatele (fyzické osoby) vede k zániku prokury pouze tehdy, jestliže podnikatel písemně³¹⁹ vymezí, že má trvat jen za jeho života. Jak

³¹⁸ JEŘÁBKOVÁ, Lenka. Plná moc nebo prokura?. *Daně a právo v praxi*, 2004, č. 4, s. 46.

³¹⁹ Stanislav Plíva k tomuto uvádí: „*Protože jde o součást udělení prokury, a to jako plná moc musí být uděleno písemně, musí být i omezení trvání prokury na dobu života podnikatele stanoveno písemně...nicméně z žádného ustanovení obchodního zákoníku nelze vyvodit, že by skutečnost, že trvání udělené prokury je podnikatelem*

podotýkají někteří autoři, jelikož zákon neurčuje lhůtu, do které může podnikatel takové prohlášení učinit, platí, že se tak může stát kdykoli před jeho smrtí.³²⁰ V případě úmrtí podnikatele je prokurista v rozsahu své prokury do jisté míry omezen, neboť je oprávněn vykonávat pouze úkony, právní i faktické, v rámci obvyklého hospodaření. Podle S. Plívy³²¹ do okruhu takových činností nepatří ani zcizování nemovitostí, ani jejich zatěžování, přestože by bylo oprávnění k jejich výkonu výslovně v udělení prokury uvedeno. Prokurista musí tedy činit vše, co je zapotřebí k zajištění provozu podniku³²² a k zachování majetku, který spadá do jeho podstaty. Na základě toho K. Eliáš³²³ usuzuje, že prokurista může vzít pro podnik úvěr na opravu střechy, která byla zničena vichřicí, nikoli však pro stavbu nové administrativní budovy. Nemůže ani využít podnikové finance k nákupu nových služebních automobilů či k dalším rizikovým investicím. Prokurista je dále povinen podat soudu bez zbytečného odkladu návrh na zápis takového omezení do obchodního rejstříku. Pokud ovšem dědicové, kteří jsou v té době známí, a současně soud vysloví souhlas s úkony, které by přesahovaly rozsah obvyklého hospodaření, pak smí prokurista provádět rovněž takovéto úkony.³²⁴ Zákonem není výslovně vyloučeno, aby byl takový souhlas udělen až následně, nicméně se dává přednost udělení svolení soudu a dědiců předem³²⁵. Zánik prokury, která byla udělena do 1. 1. 2005, se řídí v plném rozsahu obecnou úpravou plné moci, konkrétně § 33b odst. 2 OZ, podle kterého má však smrt zmocnitele pro existenci prokury zcela opačný význam. To znamená, že pokud z obsahu prokury není patrné, že trvá i po smrti zmocnitele, platí, že zaniká jeho úmrtím.³²⁶ Vzhledem k tomu, že se zde zabývá smrtí podnikatele - fyzické osoby, je nutné připomenout, že v ObchZ není v současnosti řešen zánik podnikatele, který je

---

omezeno na dobu jeho života, měla být zapsána do obchodního rejstříku.“ (PLÍVA Stanislav. K některým otázkám § 14 a § 15 obchodního zákoníku. *Právo a podnikání*. 2005, č. 9, s. 2.)

³²⁰ Blíže viz ŠTENGLOVÁ, Ivana, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš. *Obchodní zákoník komentář*. 12. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 47 - 48.

³²¹ PLÍVA Stanislav. K některým otázkám § 14 a § 15 obchodního zákoníku. *Právo a podnikání*. 2005, č. 9, s. 2.

³²² Patřit sem budou zejména právní úkony související s běžnými obchodními smlouvami, především jejich uzavírání a plnění, dále úkony směřující k zajištění pohledávek vzniklých při provozu podniku.

³²³ ELIÁŠ, Karel, DVOŘÁK, Tomáš a kol. *Obchodní zákoník. Praktické poznámkové vydání s výběrem judikatury od roku 1900*. 5. vydání. Praha: Linde a.s., 2006, s. 85.

³²⁴ ŠTENGLOVÁ, Ivana, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš. *Obchodní zákoník komentář*. 12. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 47 - 48.

³²⁵ Tento názor zastává např. Stanislav Plíva: „*Souhlas dědiců a svolení soudu musí být dány před provedením právního úkonu. Bez nich by prokurista jednal neoprávněně a bylo by nutné jeho úkon považovat za učiněný neplatně.*“ (PLÍVA Stanislav. K některým otázkám § 14 a § 15 obchodního zákoníku. *Právo a podnikání*. 2005, č. 9, s. 3.)

³²⁶ Stanislav Plíva doplňuje: „... je však možno rozšířit novou právní úpravou důsledků smrti podnikatele pro prokuru také na prokuru udělenou před 1. lednem 2005. Musí se tak stát písemným prohlášením podnikatele po 1. lednu 2005, že jím udělená prokura jeho smrtí nezaniká. Podpis podnikatele musí být úředně ověřen.“ (PLÍVA Stanislav. K některým otázkám § 14 a § 15 obchodního zákoníku. *Právo a podnikání*. 2005, č. 9, s. 3.)

osobou právnickou. Použijí se tudíž opět přiměřeně ustanovení OZ. I. Pelikánová³²⁷ k této skutečnosti dodává, že bez možnosti přechodu prokury na právního nástupce, bude mít vždy zánik takového podnikatele za následek zánik prokury. Tento závěr je podpořen i rozhodnutím Nejvyššího soudu³²⁸, který stanovil, že zánikem společnosti zaniká též udělená prokura, přestože se dosavadní prokurista stal prokuristou nově vzniklé k.s. V tomto případě došlo k zániku dosavadního podniku, v jehož rámci byla prokura udělena, z čehož na základě výše uvedeného vyplývá, že zaniká i toto zastoupení.

3.8.3 Výmaz prokury z obchodního rejstříku

Při zániku prokury je oprávněná osoba, tedy podnikatel, povinen podat žádost o výmaz prokury z obchodního rejstříku.³²⁹ Výmaz z rejstříku ovšem nemá konstitutivní účinky jako její zápis, nýbrž naopak účinky deklaratorní. To znamená, jak vysvětluje M. Bartošíková, že „prokura nezaniká až výmazem z obchodního rejstříku ... usnesení rejstříkového soudu jím pouze deklaruje skutečnost, že k zániku funkce prokuristy došlo již dříve, některou ze skutečností, mající za následek zánik prokury.“³³⁰ Avšak v případě, že třetí osoby budou jednat v dobré víře, že prokura existuje, bude jejich důvěra v obsah zápisu v obchodním rejstříku chráněna i přes to.³³¹ Z toho vyplývá, jak jsem již uvedla výše, že nebyl-li proveden výmaz prokury a odvolaný prokurista jednal za podnikatele jako prokurista s osobou, která o odvolání nevěděla, tudíž jednala v důvěře v zápis do obchodního rejstříku, je podnikatel takovýmto právním úkonem vázán. Důležité je rovněž upozornit na skutečnost, že zapsat prokuru do obchodního rejstříku lze pouze na návrh, zatímco její výmaz je možno provést i v řízení zahájeném bez návrhu.³³² Tento závěr logicky vyplývá ze skutečnosti, že prokuru sice uděluje samotný podnikatel, nicméně v případě jejího zániku v důsledku smrti zmocnitele, jež stanovil trvání prokury pouze za jeho života, a smrti prokuristy, je nutné výmaz provést i bez jejich návrhu.

3. 9 Prokura vs. plná moc podle OZ

Vzhledem k tomu, že prokura je jako zvláštní plná moc upravena ObchZ, pokládám za vhodné porovnat ji na závěr této kapitoly s obecnou plnou mocí, kterou obsahuje

³²⁷ PELIKÁNOVÁ, Irena. *Obchodní právo I*. Praha: Aspi a.s., 2005, s. 318.

³²⁸ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR za dne 24. září 1924, sp. zn. R I 603/24

³²⁹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 9. května 1939, sp. zn. R II 94/39

³³⁰ BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava. Několik úvah o prokuře. *Obchodní právo*, 2000, roč. 9, č. 8, s. 4.

³³¹ ELIÁŠ, Karel, BEJČEK, Josef, HAJN, Petr. *Kurs obchodního práva*. 4. vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, s. 107.

³³² ELIÁŠ, Karel. Etuda o prokuře. *Právník*, 1993, roč. 132, č. 5, s. 439.

OZ. Přestože oba instituty reprezentují smluvní typ zastoupení, existují mezi nimi podstatné rozdíly.

Prokura představuje významné oprávnění podnikatele, který tímto zmocňuje jinou osobu k tomu, aby jej zastupovala. Nicméně kromě tohoto speciálního institutu může podnikatel využít i obecného smluvního zastoupení na základě plné moci podle OZ.³³³ Podmínkou je dohoda o plné moci, kterou uzavírá podnikatel jakožto zmocnitel s osobou, jež jej má zastupovat, tedy zmocněncem. Obecnou plnou moc může udělit sám podnikatel (fyzická osoba), statutární orgán (jde-li o podnikatele – právnickou osobu), a dále také vedoucí organizační složky či prokurista, jak uvádí F. Faldyna³³⁴.

Pro bližší srovnání těchto dvou smluvních institutů uvádím jejich zásadní odlišnosti:

- Prokuru upravuje ObchZ, obecná plná moc je upravena v OZ.
- Prokura musí být zapsána do obchodního rejstříku, obecná plná moc nikoli.
- Prokuru může udělit jen podnikatel zapsaný v obchodním rejstříku, obecná plná moc může být udělena kýmkoli.
- Prokuru lze udělit pouze fyzické osobě, zatímco obecná plná moc může zmocňovat i osobu právnickou.
- Pokud je prokura udělena více osobám, zákon výslovně stanoví pouze tři možnosti, jak mohou prokuristé jednat. Běžná plná moc je bez takového omezení a nabízí tudíž více variant.
- Pokud by byla obecná plná moc udělena více osobám a nebylo by uvedeno, jakým způsobem společní zmocněnci jednají, platilo by, že všichni musejí jednat společně. Pokud by však takový údaj neuvedl podnikatel při udělování prokury, bylo by její udělení pro neurčitost neplatné a nemohla by být zapsána v obchodním rejstříku.
- Pokud jde o formu, udělení prokury musí být písemné. U plné moci písemné udělení vyžadováno není.

---

³³³ Srov. kapitolu 1.1

³³⁴ FALDYNA, František a kol. *Meritum obchodní právo*. Praha: Aspi a.s., 2005, s. 51.

- Rozsah prokury je vymezen přímo zákonem (vztahuje se pouze na právní úkony, k nimž dochází při provozu podniku), zatímco u obecné plné moci je rozsah jejího zmocnění dán vzájemnou dohodou stran (lze ji udělit k provedení jakéhokoli úkonu).
- Zákonem je dáno též omezení prokury, a to v tom smyslu, že v ní není zahrnuto oprávnění zcizovat nemovitosti a zatěžovat je. V případě jakéhokoli jiného omezení by nešlo o prokuru. Plná moc takto omezena není, proto je možno ji udělit pro jakýkoli úkon.
- Vedoucí odštěpného závodu může udělit obecnou plnou moc, zatímco oprávnění udělit prokuru nemá.
- Smrtí podnikatele prokura nezaniká, ledaže by on sám stanovil, že má trvat jen za jeho života. Obecná plná moc smrtí zmocnitele zaniká, pokud v ní není stanoven pravý opak.
- Rozdílnost lze spatřovat také v označování zmocněnců (nositelů plné moci) – zástupce a prokurista.

Závěr

Cílem této diplomové práce byla analýza právní úpravy zastoupení. Snažila jsem se porovnat úpravu toho institutu v OZ a ObchZ, dále poukázat při rozboru jednotlivých ustanovení na určité nedostatky právní úpravy s uvedením názorů jednotlivých autorů a soudní judikatury, vyjádřit na základě svých znalostí vlastní postoje a nastínit právní úpravu de lege ferenda.

V ObchZ není jednání podnikatele upraveno komplexně. Pokud tedy není určitá otázka upravena ObchZ, přichází na základě § 1 odst. 2 ObchZ v úvahu podpůrná aplikace příslušných ustanovení OZ (především pokud jde o zastoupení). Diskutabilní je aplikace tohoto principu v souvislosti s překročením rozsahu prokury. Vzhledem k tomu, že prokura je institut známý pouze obchodnímu právu a jeho právní úprava v ObchZ je kogentní, domnívám se, že není možné řídit se ustanoveními OZ. Ovšem tato otázka je stále předmětem mnoha diskusí.

Po bližším zkoumání uvedené problematiky, jsem dospěla k závěru, že v oblasti týkající se zastoupení panují velké nejasnosti. Příčinou je především kusá právní úprava, která má za následek, že se při interpretaci jednotlivých ustanovení objevují nejednotné, protikladné názory citovaných autorů, i samotných soudů.

Pokud jde o zákonné zastoupení, přetrvávají např. pochybnosti o možnosti vedoucího organizační složky podniku udělit plnou moc třetí osobě. Osobně se domnívám, že nemůže ustanovit zástupce s působností vedoucího, avšak nic dle mého názoru nebrání tomu, aby zmocnil zástupce k individuálnímu právnímu úkonu. Velké nejasnosti se objevují i u zákonného zastoupení z titulu pověření, kde se stále vedou diskuse o tom, zda se skutečně jedná o zastoupení zákonné, a to i přesto, že sám Nejvyšší soud stanovil, že o zastoupení smluvní se nejedná. Vzhledem k tomu, že k výkonu činnosti stanovené v § 15 ObchZ zvláštní plná moc vyžadována není a že postačí, aby podnikatel osoby pověřil i neformálně, neboť ono zmocnění doplňuje zákon, myslím si, že není důvod pochybovat o tom, že jde o zastoupení zákonné. Snad nejdiskutovanější otázkou je, zda může být statutární orgán současné zástupcem podle § 15 ObchZ. Ač Nejvyšší soud ve svém konečném rozhodnutí stanovil, že takovým zástupcem statutární orgán být nemůže, působí problematika v praxi stále určité problémy. Aby nevznikaly již další pochybnosti, bylo by vhodné, kdyby zákonodárce tuto problematiku v budoucnu výslovně upravil.

Co se týče institutu prokury, zákon jej podle mého názoru vymezuje poměrně dosti neurčitě a stručně. Tento negativní fakt je důsledkem vývoje, který nastal od zrušení všeobecného obchodního zákoníku, kdy se právní úprava velmi zjednodušila. Osobně se proto domnívám, že by měla být prokuře, jakožto významnému a důležitému obchodnímu institutu, věnována větší pozornost. Stejně jako u zákonného zastoupení, i zde se vyskytují určité pochybnosti, jež by měly být zákonodárcem řešeny. Jde např. o úpravu překročení oprávnění prokuristy, následků neuvedení dodatku označujícího prokuru, či otázku udělování prokury v době likvidace společnosti. Podle mého názoru by se měly také zpřísnit požadavky na osobu prokuristy, neboť tak, jak jsou v současnosti zákonem vymezeny, nepovažují za dostatečné. Dalšími kritérii bych stanovila bezúhonnost a potřebnou kvalifikaci pro výkon činností souvisejících s provozem. Svůj závěr opírám o skutečnost, že prokurista oplývá značnými oprávněními, která podstatným způsobem ovlivňují chod celého podniku. Proto by se takovou osobou měl stát zkušený a vyškolený odpovědný zástupce.

Pokud jde o budoucnost ObchZ, jsou v souvislosti s připravovanou rekodifikací soukromého práva očekávány rozsáhlé změny. Stávající ObchZ bude nahrazen zákonem o obchodních korporacích a právní úprava závazkových vztahů bude společně ještě s dalším okruhem otázek souvisejících s podnikáním „přesunuta“ do nového OZ. Návrh tohoto dlouho připravovaného kodexu tak upravuje mimo jiné též zastoupení podnikatele, včetně prokury. Mezi významné změny, které se v souvislosti se zastoupením v návrhu OZ (oproti současné úpravě v ObchZ) objevují, patří např. požadavek, aby bylo při udělení prokury explicitně uvedeno, že se jedná o prokuru, dále výslovné stanovení, že prokurista není oprávněn přenést prokuru na jiného, anebo že v případě udělení prokury několika osobám, zastupuje každá z nich podnikatele samostatně, není-li stanoveno jinak. Podle mého názoru je však právní úprava zastoupení podnikatele v návrhu OZ poměrně roztržštěná (zastoupení ve smyslu současného § 15 a § 16 ObchZ je zasazeno do hlavy II., právní úprava prokury do hlavy III., a zastoupení vedoucím odštěpného závodu je obsaženo v hlavě IV.). Nicméně je třeba mít na paměti, že zákon zatím není ve finálním znění a tudíž se může jeho úprava ještě zásadně změnit.

Resumé

The topic of my master thesis is Representation and Procuracy. The purpose of the representation institute, generally speaking, is to represent a person that has not the legal subjectivity to act by another person providing defense to them or to have a person with the legal subjectivity defended themselves by somebody else.

Despite the fact that the Civil Code contains a general legal regulation of representation, in Commercial Code, on the other hand, a specific legal regulation is stated and regards only a representation of an entrepreneur. This is very important and needed institute of commercial law and is therefore often employed.

Both the Civil Code and the Commercial Code discriminates between legal and contractual representation. In the Commercial Code, by contrast, they are not specifically named like above though. The attorney-in-fact is the person who is authorized to act on behalf of an entrepreneur and this authority is created on the basis of the law. This person, as stipulated in the commercial law, is a) the chief executive of the organizational unit, b) the person who is nominated to act according to §15 of the Commercial Code, and if legal requirements met, c) the action of another person according to §16 of the Commercial Code can be also put in this category. Nevertheless, a representation created on the basis of state organ's decision is also known as legal representation and can be referred to as a trusteeship and its representative as a trustee. In this context, I analyse, in my thesis, the most frequent problems that may arise during legal representation: problems with personal action of the legal representative or with requirements for creation of the authority to represent, a question of the scope of the authority and breaching it, or problems with coincidence of legal representative action and statutory organ of society, to name but a few.

The thesis is also focused on the analysis of a contractual representation. Although the entrepreneur can grant a power of attorney to somebody on the basis of the Civil Code but as far as the Commercial Code is concerned, the entrepreneur can also grant a specific kind of contractual representation which is procuracy, sometimes referred to as a business power of attorney. Necessary to add, the procuracy can be granted only by an entrepreneur that is listed in the Commercial Register. Authorized representative, that represents the entrepreneur, is referred to as a procurist. The procurist is, by the law, entitled to carry out all legal actions that are related to the company business. Nonetheless, to define the precise boundaries of what still is and what is not anymore related to the company business is sometimes uneasy. As for procuracy, I attempted to cover the problems connected to the scope of procuracy, circumstances of the creation of procuracy, position of the procurist and his/her responsibilities if the granted authority breached, mutual relationship between the procurist and the entrepreneur, a signature of the procurist, definitions of procuracy types, and last but not least, an issue of terminating this business power of attorney.

I, personally, assume that the field of representation and procuracy should be given more attention. The current state of the law hides pitfalls that are the cause of numerous court

disputes. Unless some adjustments and specifications will be made, it is likely that these types of disputes will remain.

Seznam literatury

Knižní publikace:

- [1] DĚDIČ, Jan a kol. *Obchodník zákoník, komentář*. Praha: Prospektum, 1997. 65 s.
- [2] DĚDIČ, Jan a kol. *Obchodník zákoník, komentář I. díl*. Praha: Polygon, 2002. 92 – 117 s.
- [3] ELIÁŠ, Karel, BEJČEK, Josef, HAJN, Petr. *Kurs obchodního práva*. 4. vydání. Praha: C.H.Beck, 2004. 104 – 107 s.
- [4] ELIÁŠ, Karel, DVOŘÁK, Tomáš a kol. *Obchodní zákoník. Praktické poznámkové vydání s výběrem judikatury od roku 1900*. 5. vydání. Praha: Linde a.s., 2006. 84 – 88 s.
- [5] FALDYNA, František a kol. *Meritum obchodní právo*. Praha: Aspi a.s., 2005. 50 – 51 s.
- [6] KNAPPOVÁ, Marta, ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan. *Občanské právo hmotné 1*. 4. vydání. Praha: Aspi a.s., 2004. 244 – 250 s.
- [7] MÜSSIG, K.M.A.(red.), *Banklexikon*, sv. 3, Gabler, Wiensbaden, 1988. 1718 s.
- [8] PELIKÁNOVÁ, Irena. *Komentář k obchodnímu zákoníku*. 3. vydání. Praha: Linde, 2003. 158 – 214 s.
- [9] PELIKÁNOVÁ, Irena. *Obchodní právo 1*. Praha: Aspi a.s., 2005. 316 – 320 s.
- [10] POKORNÁ, Jarmila. *Subjekty obchodního práva*. Masarykova univerzita. Brno: 2000. 29 s.
- [11] ŠTENGLOVÁ, Ivana, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš. *Obchodní zákoník komentář*. 12. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009. 45 – 50 s.
- [12] ŠTĚPINA, Jaroslav. *Obchodníci a obchodní společnosti*. Praha: Nakladatel J. Svoboda, 1935. 145 s.
- [13] WINTEROVÁ, Alena a kol. *Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou*. 3. Vydání. Praha: Linde, 2007. 556 s.

Odborné články:

- [14] BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava. Několik úvah o prokuře. *Obchodní právo*, 2000, roč. 9, č. 8, s. 3 - 12.
- [15] BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava. Rejstříkové peripetie aneb jak novela novelu stíhá. *Právní fórum*, 2006, č. 8, s. 265.
- [16] BEJČEK, Jan, KOTÁSEK, Josef, POKORNÁ, Jarmila. Soudně nezákonné „zákonné zastoupení“, aneb Curia locuta, causa finita?. *Obchodněprávní revue*, 2009, č. 2, s. 36.
- [17] BĚLOHLÁVEK, Alexandr, JAŠEK, Vladimír. Jednání za obchodní společnost. *Právní rádce*, 1996, č. 4, s. 10 – 12.
- [18] ČECH, Petr. Statutární orgán, zaměstnanec, nebo od každého trochu?. *Právní rádce*, 2009, č. 2, s. 25 - 30.
- [19] ČECH, Petr. Zastoupení podnikatele osobami pověřenými při provozování podniku. *Právní rádce*, 2007, č. 10, s. 46 - 56.
- [20] ČÍŽEK, Vladimír. Plná moc udělená vedoucím organizační složky podniku. Skutečně vyloučeno?. *Jurisprudence*, 2010, roč. 19, č. 3, s. 8 – 12.
- [21] DOLEŽIL, Tomáš. Statutární orgán a zákonné zmocnění. *Jurisprudence*, 2009, č. 2, s. 32.
- [22] ELIÁŠ, Karel. Etuda o prokuře. *Právník*, 1993, roč. 132, č. 5, s. 425 - 439.
- [23] HANSEL, Martin. Kritika pojmu statutární zástupce. *Právo a podnikání*, 2003, č. 7, s. 31.
- [24] JEŘÁBKOVÁ, Lenka. Plná moc nebo prokura?. *Daně a právo v praxi*. 2004, č. 4, s. 45 - 46.
- [25] LISSE, Luděk. K prokuře. *Právní rádce*, 2008, č. 3, s. 24 - 25.
- [26] NESNÍDAL, Jiří. Jednat s oprávněnou osobou. *Ekonom*, 1999, č. 51, s. 33.
- [27] NĚMEC, Jiří. Ke smíšené kolektivní prokuře. *Obchodní právo*, 2001, roč. 10, č. 5, s. 13 - 17.

- [28] PELIKÁNOVÁ, Irena, PELIKÁN, Robert. Lze ustanovit hmotněprávního opatrovníka akciové společnosti?. *Právní rozhledy*, 2007, č. 16, s. 601 - 603.
- [29] PLÍVA Stanislav. K některým otázkám § 14 a § 15 obchodního zákoníku. *Právo a podnikání*. 2005, č. 9, s. 2 - 5.
- [30] PLÍVA, Stanislav. Právní jednání podnikatele. *Právo a podnikání*, 1993, č. 9, s. 8.
- [31] POHL, Tomáš. Právní moc a zastoupení. *ASPI*, 2008, s. 85.
- [32] RADA, Ivan. Souběh znovu a jinak. *Právní rádce*, 2009, č. 6, s. 5 - 8.
- [33] RUBEŠ, Pavel. Kdo jedná za právnickou osobu. *Ekonom*, 2002, s. 46.
- [34] SPÁČIL, Jiří. Poznámky k problematice zastoupení na základě plné moci. *Právo a podnikání*, 1996, č. 41, roč. 5., s. 7 - 9.
- [35] ŠTENGLOVÁ, Ivana. Ještě několik poznámek k zákonnému zastoupení obchodní společnosti či družstva členem statutárního orgánu. *Obchodněprávní revue*, 2009, č. 4, s. 106.
- [36] TICHÝ, Luboš. Základní otázky smluvního zastoupení. *ASPI*, 2008, s. 63.

Právní předpisy a judikatura:

- [37] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 5. dubna 1919, sp. zn. R I 130/19
- [38] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 2. dubna 1924, sp. zn. R I 89/24
- [39] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 24. září 1924, sp. zn. R I 757/24
- [40] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR za dne 24. září 1924, sp. zn. R I 603/24
- [41] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 23. dubna 1925, sp. zn. R I 246/25
- [42] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 31. března 1927, sp. zn. R I 184/27
- [43] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 5. dubna 1929, sp. zn. R I 67/29
- [44] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 22. února 1930, sp. zn. 213/30
- [45] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 31. července 1931, sp. zn. R II 226/31

- [46] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 8. ledna 1932, sp. zn. Rv I 2001/31
- [47] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 24. června 1937, sp. zn. R I 595/37
- [48] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 9. května 1939, sp. zn. R II 94/39
- [49] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. dubna 1997, sp. zn. I Odon 2/97 – 68
- [50] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 2. února 1999, sp. zn. 32 Cdo 1237/98
- [51] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. června 1999, sp. zn. 2 Cdon 680/97
- [52] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. srpna 1999, sp. zn. 32 Cdo 505/99
- [53] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. května 2000, sp. zn. 33 Cdo 2839/99
- [54] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. srpna 2000, sp. zn. 21 Cdo 594/2000
- [55] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. března 2002, sp. zn. 29 Cdo 2074/2000
- [56] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. února 2003, sp. zn. 29 Odo 569/2002
- [57] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. května 2003, sp. zn. 32Cdo 119/2003
- [58] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. září 2003, sp.zn. 29 Odo 216/2003
- [59] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. prosince 2003, sp. zn. 32 Odo 631/2002
- [60] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. prosince 2003, sp. zn. 21 Cdo 1269/2003
- [61] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. ledna 2004, sp. zn. 21 Cdo 2207/2003
- [62] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. února 2004, sp. zn. 32 Odo 766/2003
- [63] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. května 2004, sp. zn. 32 Odo 845/2003
- [64] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. ledna 2005, sp. zn. 32 Odo 58/2004
- [65] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. května 2005, sp. zn. 32 Odo 1026/2004
- [66] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. srpna 2005, sp. zn. 32 Odo 328/2004
- [67] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. srpna 2005, sp. zn. 29 Cdo 608/2004

- [68] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. prosince 2005, sp. zn. 21 Cdo 525/2005
- [69] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. ledna 2006, sp.zn. Rt 48/2005
- [70] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. ledna 2006, sp. zn. 21 Cdo 894/2005
- [71] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. února 2006, sp. zn. 29 Odo 186/2005
- [72] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. dubna 2006, sp. zn. 32 Odo 317/2005
- [73] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. května 2006, sp. zn. 29 Cdo 560/2004
- [74] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. listopadu 2006, sp. zn. 29 Cdo 2735/99
- [75] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. března 2007, sp. zn. 32 Odo 1455/2005
- [76] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. května 2007, sp. zn. 32 Odo 958/2005
- [77] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. května 2007, sp. zn. 32 Cdo 81/2007
- [78] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. června 2007, sp. zn. 32 Cdo 1878/2007
- [79] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. listopadu 2007, sp. zn. 32 Odo 981/2006
- [80] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. února 2008, sp. zn. 32 Odo 1428/2006
- [81] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. června 2008, sp. zn. 32 Cdo 1161/2008
- [82] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. října 2008, sp. zn. 31 Odo 11/2006
- [83] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. července 2009, sp. zn. 23 Cdo 2223/2009
- [84] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. listopadu 2009, sp. zn. 23 Cdo 2713/2009
- [85] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. ledna 2010, sp. zn. 23 Cdo 5181/2009
- [86] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. března 2010, sp. zn. 23 Cdo 3568/2009
- [87] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. dubna 2010, sp.zn. 29 Cdo 2720/2009
- [88] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. března 2010, sp. zn. 23 Cdo 2942/2009

- [89] Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 24. listopadu 2006, sp. zn. 5 Ca 25/2005-83
- [90] Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 4. dubna 1995, sp. zn. 5 Cmo 308/94
- [91] Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 28. února 2000, sp. zn. 7 Cmo 55/99
- [92] Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 7. března 2000, sp. zn. 9 Cmo 1680/99
- [93] Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 26. listopadu 2001, sp. zn. 9 Cmo 873/99-40
- [94] Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 31. ledna 2007, sp. zn. 7 Cmo 396/2006
- [95] Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 3. září 1997, sp. zn. Cpjn 30/97
- [96] Usnesení Ústavního soudu ze dne 13. března 2008, sp. zn. I. ÚS 2457/07
- [97] Zákon č. 1/1863 ř. z., všeobecný obchodní zákoník
- [98] Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů
- [99] Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- [100] Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- [101] Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
- [102] Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů

Elektronické zdroje:

- [103] Businessinfo.cz. *Od 1. ledna 2011 nabývá účinnosti daňový řád.* [online]. 16. prosince 2010 [cit. 24. ledna 2011]. Dostupné na [□http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/dane-ucetnictvi/danovy-rad-nabyva-ucinnosti-1-ledna-2011/1000465/59200/#b34□](http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/dane-ucetnictvi/danovy-rad-nabyva-ucinnosti-1-ledna-2011/1000465/59200/#b34).
- [104] GALOCZOVÁ, Irena. *Vedoucí organizační složky zahraničního podnikatele* [online]. epravo.cz , 16. října 2007 [cit. 4. prosince 2010]. Dostupné na [□http://www.epravo.cz/top/clanky/vedouci-organizacni-slozky-zahranicniho-podnikatele-50847.html□](http://www.epravo.cz/top/clanky/vedouci-organizacni-slozky-zahranicniho-podnikatele-50847.html).

- [105] HANZALOVÁ, Jarmila. *Pokrok v prokuře?* [online]. epravo.cz, 20. srpna 2010 [cit. 26. ledna 2011]. Dostupné na [□http://www.epravo.cz/top/clanky/pokrok-v-prokure-64930.html](http://www.epravo.cz/top/clanky/pokrok-v-prokure-64930.html)□.
- [106] Hospodářská komora České republiky. *Seznamte se s novým daňovým řádem – část VII.* [online]. 27. října 2010 [cit. 24. ledna 2011]. Dostupné na [□http://www.komora.cz/zpravodajstvi-a-media/media/napsali-o-nas-2/zpravy/seznamte-se-s-novym-danovym-radem-cast-vii.aspx](http://www.komora.cz/zpravodajstvi-a-media/media/napsali-o-nas-2/zpravy/seznamte-se-s-novym-danovym-radem-cast-vii.aspx)□.
- [107] VALIŠ, Alexandr, ŠERÁ, Michaela. *Opatrovníkem z patové situace?* [online]. epravo.cz, 30. června 2010 [cit. 13. prosince 2010]. Dostupné na [□http://www.epravo.cz/top/clanky/opatrovnikem-z-patove-situace-63254.html](http://www.epravo.cz/top/clanky/opatrovnikem-z-patove-situace-63254.html)□.
- [108] Justice.cz. *Formuláře pro zápis do obchodního rejstříku.* [online]. 2010 [cit. 11. listopadu 2010]. Dostupné na [□http://portal.justice.cz/Justice2/ms/ms.aspx?j=33&o=23&k=2299&d=47038](http://portal.justice.cz/Justice2/ms/ms.aspx?j=33&o=23&k=2299&d=47038)□.
- [109] SUM, Tomáš. *Překročení oprávnění vyplývajícího z udělené prokury a jeho právní důsledky* [online]. epravo.cz, 9. května 2007 [cit. 30. října 2009]. Dostupné na [□http://www.epravo.cz/top/clanky/prekroceni-opravneni-vyplyvajiciho-z-udelene-prokury-a-jeho-pravni-dusledky-47803.html](http://www.epravo.cz/top/clanky/prekroceni-opravneni-vyplyvajiciho-z-udelene-prokury-a-jeho-pravni-dusledky-47803.html)□.
- [110] SELIGOVÁ, Jana. *Konanie podnikateľa vo svetle aktuálnej judikatury* [online]. epravo.cz, 17. května 2007 [cit. 20. ledna 2011]. Dostupné na [□http://www.epravo.cz/top/clanky/konanie-podnikatele-vo-svetle-aktualnej-judikatury-47706.html](http://www.epravo.cz/top/clanky/konanie-podnikatele-vo-svetle-aktualnej-judikatury-47706.html)□.
- [111] Tax & Business News. *Prokurista nemůže bez dalšího zastupovat společnost před finančním úřadem* [online]. říjen 2010 [cit. 24. ledna 2011]. Dostupné na [□http://www.pwc.com/cz/cs/tax-and-business-news-2010/tax-business-news-9-10-cz.pdf](http://www.pwc.com/cz/cs/tax-and-business-news-2010/tax-business-news-9-10-cz.pdf)□.